

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Araştırma ve Yayın Organıdır

ISSN 1301-2762

4. Büyük Üstat Mesajı..... M. Remzi SANVER
6. Message from the Grand Master.....M. Remzi SANVER
8. Büyük Mahfil Umûmî Hey'et Toplantısı No: 9/21
09.01.1955Derleyen: Erdal TÜRKER
19. Karşıkaya Lokali Ergin KOPARAN
28. Osmanlı Maşrıkı Azamı: Osmanlı İmparatorluğu'nda Hürmasonluk,
Milliyetçilik ve Devrimler.....Peter MENTZEL
..... Çev.: Ali VERBAS
42. Osmanlı Hürriyet Cemiyeti ve Masonluk.....Ozan ARSLAN
Çınar ÖZEN
59. Operatif Masonluktan Spekülatif Masonluğa.....Mustafa BESİMZADE
73. Vicdan ve Erdem Türkhan SLEM
85. Radyoda Masonik Sohbet..... Haz. ve Çev.: Can KAPYALI
92. Localardan Haberler.....Mimar SİNAN
110. Aramızdan Ayrılanlar..... Mimar SİNAN
111. Mimar Sinan Dergisi Yazı Kabulü ve Kuralları.....Mimar SİNAN

YIL : 2012

NO : 155

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.

İnancınız sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.

Şanı Yüce Kur'an (III: 139)

Rekmay Reklam ve Tanıtım Ltd. Şti.
Cihan Sok. No: 12/B Sıhhiye - 06430 ANKARA
Tel: 0.312. 231 09 26 - 229 81 29

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz Sahibi : AHMET ŞENKUT

Yazı İşlerini fiilen idare eden : CELİL LAYIKTEZ

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.
ÜÇ AYDA BİR YAYINLANIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARAYLA SATILMAZ.
ISSN 1301-2762

SAYI : 155 Nuruziya Sokağı No. 9 34430 Beyoğlu – İstanbul Tel- 0212 251 26 50 HAZİRAN 2012

4. Büyük Üstat Mesajı M. Remzi SANVER
6. Message From The Grand Master M. Remzi SANVER
8. Büyük Mahfil Umumi Heyet Toplantısı No: 9/21
09.01.1955Derleyen: Erdal TÜRKER
19. Karşıyaka Lokali Ergin KOPARAN
28. Osmanlı Maşrıkı Azamı: Osmanlı İmparatorluğu'nda Hürmasonluk,
Milliyetçilik ve Devrimler Peter MENTZEL
..... Çev.: Ali VERBAS
42. Osmanlı Hürriyet Cemiyeti ve Masonluk Ozan ARSLAN
Çınar ÖZEN
59. Operatif Masonluktan Spekülatif Masonluğa ... Mustafa BESİMZEDE
73. Vicdan ve Erdem Türkhan SLEM
85. Radyoda Masonik Sohbet Hazırlayan ve Çev: Can KAPYALI
92. Localardan Haberler Mimar SİNAN
110. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN
111. Mimar Sinan Dergisi Yazı Kabulü ve Kuralları Mimar SİNAN

BÜYÜK ÜSTAT MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

Türkiye Büyük Locası, 5 Mayıs 2012 tarihli toplantısında, bütün ritüellerimizi (Büyük Loca ve Loca Görevlilerinin regalya ve bijularını da içerecek şekilde) aybirlığıyla onaylamış ve bunların 1 Eylül 2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girmelerini karara bağlamıştır. Onaylanan ritüellerle, bu tarihe kadar kullanmakta olduğumuz ritüeller arasındaki fark çok azdır. Esasen kullanmakta olduğumuz ritüeller neredeyse tamamen korunmuş; sadece, yeni tüzüklerimizin kavramsal gerekleri yerine getirilmiş; açık mantık ve dil hataları düzeltilmiş ve Masonluğumuzun genel kimliğiyle çelişen unsurlar ortadan kaldırılmıştır.

Farkların azlığına rağmen, Büyük Locamızın bu kararı büyük önem taşımaktadır. Zira 5 Mayıs 2012 tarihine kadar kullanmakta olduğumuz ritüeller, kimi kısmen kimi tamamen, Büyük Loca tarafından onaylanmamış metinlerdi. Ritüelleri tespit yetkisi sadece Büyük Loca'da olduğuna göre, Büyük Loca tarafından onaylanmamış ritüellerin Localarımız açısından herhangi bir bağlayıcılığı da yoktu. Dolayısıyla Büyük Locamız, 5 Mayıs 2012 tarihli kararıyla, Localarımızın çok uzun zaman boyunca karşı karşıya bırakılmış oldukları bir fiili durumu ortadan kaldırmış ve ritüellerimize Masonik meşruiyet kazandırmıştır.

Bu tarihi gelişme, 19 Kasım 2011 tarihindeki tüzük değişiklikleriyle açılan ve Locaların yeniden Masonik sistemin merkezine yerleştikleri devrin doğal bir sonucudur. Bundan böyle, Localarımızın ortak iradesini temsil eden heyet olan Türkiye Büyük Locası'nın onayından geçmemiş ritüeller ihtiyari metinler olmaktan öteye gitmeyeceklerdir.

Yeri gelmişken, dünyada var olan ritüel sistemlerinden birini olduğu gibi benimsemektense, kendi ritüellerini oluşturma yolunu seçmiş bir Büyük Loca olduğumuzu hatırlatmak isterim. Bundan neredeyse yarım asır evvel kullanmış olduğumuz bu cesur ve onurlu tercih, doğaldır ki, bünyemizde uzun yıllar süren ritüel tartışmalarına yol açmıştır. 5 Mayıs 2012 tarihinde oybirliğiyle onaylanan ritüellerimiz, bu tartışmalar ve değişiklikler sürecinin yarattığı birikimin bir ürünüdür. Dolayısıyla, 5 Mayıs 2012 tarihi itibarıyla ulaştığımız noktayı, ritüellerimizin tarihi evrimi içerisinde bir olgunlaşma ve durağanlaşma noktası olarak görebileceğimizi de ümit ediyorum.

Yeni ritüellerimizin Masonluğumuz için hayırlı olmasını Evrenin Ulu Mimarı'ndan diler, Localarımızı ve Büyük Loca üyesi Kardeşlerimi sergiledikleri güçlü duruştan dolayı tebrik ederim.

Kardeş sevgi ve saygılarımla,

M. Remzi SANVER
Büyük Üstat

MESSAGE FROM THE GRAND MASTER

Dear Brethren,

On May 5, 2012 during its annual assembly, the Grand Lodge of Turkey has approved and confirmed unanimously all the proposed rituals together with the regalia and jewels of the Grand Lodge and Lodge officers. They will be effective on September 1, 2012. The differences between the rituals we have currently been using and the confirmed rituals are minimal. In fact, the rituals we have been using are completely conserved except the necessary adjustments in parallel with our new regulations ; corrections of syntax and grammer errors and the elimination of elements conflicting with the common character of our Freemasonry, made in the texts.

Although the differences are minimal, the confirmation of our Grand Lodge is of great importance because the rituals we have been using were partly or completely not confirmed by the Grand Lodge before. Since the authority to accept and confirm the rituals belongs to the Grand Lodge alone, the rituals which have been used were not binding in view of the affiliated lodges. So our Grand Lodge, with its historical decision on May 5, 2012, put an end to this de facto situation and gave Masonic legitimacy to all our rituals.

This historical development is the natural conclusion of the process which has started on November 19, 2011 by our new regulations and placing the affiliated lodges in the center of our Masonic system. From now on, any ritual

changes without the authorization of the Grand Lodge which represents the common will of our lodges, will be inofficial.

In the meantime, I would like to remind you that the Grand Lodge of Turkey had not adopted one of the ritual systems existing in the Masonic world but had prepared its own rituals. This brave and honorable course which had been taken half a century ago naturally resulted in discussions and debates over our rituals and had continued for years. The rituals which we had confirmed are the end products of these discussions, revisions and debates. Therefore, I hope to see the stage which we have reached on May 5, 2012, may be described as the maturation and stabilization of the evolution of our rituals.

While I congratulate our lodges and the Grand Lodge members for the strong stance they have taken during the annual assembly, I humbly wish from T.G.A.O.T.U. that our new rituals will be beneficial to our Masonry.

With my fraternal greetings,

M. Remzi SANVER
Grand Master

TARİH

BÜYÜK MAHFİL UMUMİ HEYET TOPLANTISI No: 9/21 09.01.1955

Derleyen : Erdal TÜRKER

GENERAL ASSEMBLY NO: 9/21, JANUARY 9, 1955

The formal minutes of the General Assembly held on January 9, 1955 is published here due to its historical importance. It is an important document in the history of Turkish Freemasonry.

İstanbul, 9 Ocak 1955
İstanbul Gran Lojunun
9.1.1955 tarih ve
9/21 sayılı toplantı Tersimatı:

Türkiye Süprem Konseyine bağlı İstanbul Gran Loju 9 Ocak 1955 tarihli Pazar günü saat 10.30'da toplandı. Gran Metr Dr. Fethi Erden Üstadın riyasetinde celse küşat edildi.

Bu toplantıda Gran Metr Muavini Dr. Ekrem Tok, Bü.: Birinci Nazır Mecit Duruiz, Bü.: İkinci Nazır Vedat Başar, Bü.: Hatip Fazlı Güleç, Bü.: Katip Muavini Galip Hamdi Tekyeli, Bü.: Muhakkik yerine Sıdkı Şinikoğlu bilahare Bü.: Muhakkik Muavini Ruhi Vamık Girgin, Bü.: Hazine Emini Dr. Fahri Günergin, Bü.: Hasanat Emini Celal Öget, Bü.: Teşrifatçı yerine Fuat Aydemir, Bü.: Muha.: Dahili Refet Hakul BB.: yerlerini almışlardı.

Bu toplantıya S.: Gran Komandörümüz MIM Kemal Öke Bü.: Üstad da şeref vermişlersede hastalığından mazeret beyan ederek gitmişlerdi.

Türkiye Yüksek Şurasına
Başlı
B O Y U K M A M F İ A

S. L. A. du Suprême Conseil
de 22 rue de la Harpe, de St. Etienne, de Paris.
LA GRANDE LOGE DE TURQUIE

Dev.

İstanbul 9 Ocak 1955

İstanbul Gran Lojadan 9.1.1955 ta
rih ve 3/24 meclis toplantısı Terfi.

Türkiye Süprem Konseyine Başlı İstanbul Gran Loju 9 Ocak 1955 tarihli Pazartesi günü saat 10,30 da toplandı. Gran Mevr Dr. Fehri Erdem Üstada'nın başkanlığında selâle kışlat edildi.

Bu toplantıda Gran Mevr Muavini Dr. Ekrem Tok, BU . İ. birinci Nazır Kadir Durak, BU . İ. ikinci Nazır Vedat Bayar, BU . İ. Hatip Fazlı Güleç, BU . İ. K4 . İ. Muaf Galip Hamdi Tokyeli, BU . İ. Kuba'ka yerine Sıtkı Şinikioğlu bilahare BU . İ. Muaf Muavini Hüseyin Yavuz, BU . İ. K4 . İ. İkinci Dr. Fehri Energin, BU . İ. Hanane: Enin Celâli Üget, BU . İ. Teşvifatçı yerine Fırat Aydemir, BU . İ. Muaf . İ. Dahili Ref Hakul BB . İ. yerlerini aldılar.

Bu toplantıya S . İ. Gran Komünürimâz MİM Kemal Öke BU . İ. Üstad da şerif vermişleride hastalığından nasaret beyan ederek gittiler.

Perit Üp, Hüsnettin Sunol, Nuradunkian BU . İ. Üstadlar şarka tesvin buyu mekte ililer.

Celse açılmasını müteakip yoklama yapıldı. 38 Karahhastan 30 biraderin hazır bulunduğu görülmekte ve ekseriyet hasıl olduğundan meclise bağlanıldı.

Eski Tersimat BU . İ. K4 . İ. Muavini tarafından okundu. söz verildi ve şükut ceren olduğundan BU . İ. Hatip biraderin kanunî müteakibine uyularak aynen kabul edildi.

Geçen celsede teşhîh ve taddilî için Daimî Heyete iade edilen 52, 53 ve 54 nolu maddelerin yeni metni matbu bir şekilde Karahhastan biraderlere tevzi edildi. Bu maddeler hakkında Nuradunkian B . İ. söz alarak kırmızı ve beyaz Deneler kelimesi yerine saf ve nezih dinilmesini istedi.

Perit Üp B . İ. reylerin rengi hakkında Süprem Konseye verilen karara uyularak kırmızı ve beyaz dinilmesi icap ettiğini belirtti. Bu husustaki reye müteakibet edildiğinde Karadunkian B . İ. in muhalif reyile, Perit Üp B . İ. in teklifi kabul olundu.

Tersimatın İlk Sayfası

Ferit Up, Hüsamettin Sunol, Nuradunkian B.Ü. Üstadlar şarkı tezyin buyurmakta idiler.

Celse açılmasını müteakip yoklama yapıldı. 38 Murahhasan 30 Biraderin hazır bulunduğu görülmekle ve ekseriyet hasıl olduğundan mesaiye başlanıldı.

Eski Tersimat B.Ü. Kâ. Muavini tarafından okundu, Söz verildi ve sükut cari olduğundan B.Ü. Hatip Biraderin kanuni mütaalasına uyularak aynen kabul edildi.

Geçen celsede tashih ve tadili için Daimi Heyete iade edilen 52, 53, 54.cü maddelerin yeni metni matbu bir şekilde Murahhas birederlere tevzi edildi. Bu maddeler hakkında Nuradunkian B.Ü. söz alarak kırmızı ve beyaz Daneler kelimesi yerine saf ve nezih dinilmesini istedi.

Ferit Up B.Ü. reylerin rengi hakkında Süprem Konseyce verilen karara uyularak kırmızı ve beyaz dinilmesi icap ettiğini belirtti. Bu husustaki reye müracaat edildikte Nuradunkian B.Ü.'in muhalif reyile, Ferit Up B.Ü.'in teklifi kabul olundu.

67.ci maddenin müzakeresine geçildi. Bu madde Tebennilere ait olup Heyeti Daimeye iade olunmuş muaddel maddedir. Heyeti Daime kati bir karara varamadığını, derpiş edilen üç şıkkı, Heyeti Umumiyeye arz etmeyi muvafık gördüğünü bildirdi; üç şık şunlardır:

- 1- Umumi Nizamnamenin muaddel 67.ci maddesinin aynen ibkası (H.U. de 5 rey)
- 2- Bir biraderin iki Mahfilde amil aza kaydine müsaade verilmesi (H.U. de 12 rey)
- 3- Her B.Ü.'in dilediği kadar mahfilde amil aza yazılmak hakkının tanınması (13).

Cereyan eden müzakerede Heyeti Umumiye bu üç şıkkın hiç birinin ekseriyet temin etmediğini gözönünde tutarak bu maddenin kati şeklinin Süprem Konseye bırakılmasını muvafık gördü. Tebenni hakkı Süprem Konseyce kabul edildiği takdirde verilecek harç ve ödenecek aidatın da Süprem Konseyce tayini kararlaştırıldı.

Aile celselerine ait maddenin müzakeresinde; Talimatnameyi hazırlayan komisyonun bu celselere Mahfil azalarile yalnız Gran Loj Müfettişinin girebileceğini kabul etmiş olduğu görüldü. Bu toplantılara S.Ü. Gran Komandör ve Kaymakamının ve Gran Metr ile Muavininin ve Süprem Konsey Rit Büyük Müfettişinin girüp giremeyeceklerinin tayinini Süprem Konseye bırakılması karara alındı.

Bü.: Kâ.: Muavini B.: Söz alarak Ankara Ünitesinde Barış ve Dikmen ismi altında iki Mahfil kurulduğunu ve bu Mahfillere Telgraf ve Tebrik levhaları yazıldığını bildirdi.

Başkaca söz alan olmadığından, Gran Metr bu Gran Loj toplantısının son celsesini akt ettiğimizi hatırlatarak kendisine bu iki senelik mesai zarfında yardım etmiş olan mesai biraderlerine şükranlarını bildirdi.

Mazeretli Murahhas biraderlerden mada, celseye gelmiş fakat rahatsızlığı dolayısıyla mesaiye iştirak etmeden ayrılmış MIM Kemal Öke Bü.: Üstadımızın sadakası da dahil olmak üzere kesenin 1100 Tuğla getirdiği görülmek üzere ilan edildi ve Bü. Hasanat Emini Biradere teslim olundu.

Mesai hakkında Bü.: Hatip B.:’in kanuni mütalaası alındıktan sonra celseye son verildi.

Gran Metr
(İmza)

Bü.: Hat.:
(imza)

Bü.: Kâ.:
(imza)

Mahafil Murahhaz ve Mülazımları

İDEAL Muh.: Mah.:

Fehmi Fındıkoğlu	B.:	İrfan Tarlan	B.:
Mithat Güldü	B.:	İzzet İşcan	B.:

Kültür Muh.: Mah.:

Celal Öget	B.:	Salahattin Tandal	B.:
Dr. Fahri Günergin	B.:	Saffet Rona	B.:
Ruhi Vamık Girgin	B.:	(imza)	B.:

ÜLKÜ Muh.: Mah.:

Edip Seydi	B.:	Mehmet Erer	B.:
Mecit Duruiz	B.:	(imza)	B.:
Cevdet Caculi	B.:	Ali Fua	B.:

KARDESLİK Muh.: Mah.:

Fazlı Güleç	B.:	(imza)	Harun Çiprut	B.:
Ferit Up	B.:		Sarım Göksel	B.:
Noradonkian	B.:	(imza)	Reşat Atabek	B.:

HÜRRİYET Muh.: Mah.:

Ali Galip Taş	B.:	Burhanettin	B.:	
Vedat Başar	B.:	Ethem Fikrig	B.:	
İsmail Kenan Sunal	B.:	(imza)	Eşref Sandel	B.:
Dr. Fahri Arel	B.:		Viktor Kampeas	B.:

SEVGİ Muh.: Mah.:

Hüsamettin Sunol	B.:	E. Sandalcıoğlu	B.:	
Fuat Aydemir	B.:	(imza)	İsmet Somer	B.:
Dimitraki Güner	B.:	(imza)	Hristaki Angelidis	B.:

ATLAS Muh.: Mah.:

Cemil İpekçi	B.:	(imza)	Affan Balzar	B.:
Antoine Zoletti	B.:	(imza)	İsak Altabev	B.:
Raoul Rozenhal	B.:	(imza)	Jozef Marguli	B.:

MÜSAVAT Muh.: Mah.:

Tarık Ziyal	B.:	Ferit Ramiz Öker	B.:	
Galip Hamdi Tekyeli	B.:	(imza)	Ardavatz Savcı	B.:
Salahattin Güvendiren	B.:	(imza)	Saadettin Özil	B.:

Mehfil Mürettebi ve Hâlisimleriİ E E A L den:

Fehri Fındıkoglu	B.	İrfan Tarlan	B.
Yiğit Güllü	B.	İzzet İğcan	B.

K İ L T İ M den:

Teâlî Özet	B.	Salahattin Tanel	B.
Dr. Fahri Günergin	B.	Saffet Bone	B.
Ruhi Vahit Girgin	B.		B.

M E E M den:

Kâmil Seydi	B.	Mehmet Erer	B.
Mehmet Durut	B.	Hakan Vafi	B.
Devlet Sacult	B.	Ali Saat	B.

KARDEŞLİK den:

Fazıl Güler	B.	Harun Çiprut	B.
Perit Yp	B.	Sarun Gökseal	B.
Noradunian	B.	Reşat Atabek	B.

HÜRRIYET den:

Ali Galip Tağ	B.	Burhanettin	B.
Vedat Nayer	B.	Ethem Fikrig	B.
İsmail Kenan Sunel	B.	Eğret Sanel	B.
Dr. Fahri Aral	B.	Viktor Karpeas	B.

S E V G İ den:

Hüsamettin Sunel	B.	E. Sandalcioglu	B.
Fuat Aydemir	B.	İzzet Somer	B.
Dimitrakı Güner	B.	Hristaki Angelidi	B.

A T L A N den:

Cemil İpekci	B.	Affan Balzer	B.
Antoine Zoletti	B.	İsak Altabev	B.
Raoul Rozenthal	B.	Jozeif Marguli	B.

MÜSAVAT den:

Tarık Ziyal	B.	Perit Ramiz Üker	B.
Galip Handi Tekyelis	B.	Arnavatz Savcı	B.
Salahattin Güvendiren	B.	Sadettin Oxil	B.

Yoklama Cedveli - 1. Sayfa

YOKLAMA CEDVELİ

Toplantı Tarihi

9 Ocak 1955

Mahafil Murahhaz ve Mülazımları

LIBERTAS Muh.: Mah.:

Emin Seyit	B.:	Garbis Veziryan	B.:
Münif Seyit	B.:	İzzer Berk	B.:
Hilmi Naili Barlo	B.: (imza)	B.:

HAKİKAT Muh.: Mah.:

Cevat Meruş	B.: (imza)	Aleksandros Saris	B.:
Agapyos Ananyadis	B.: (imza)	H. Vasilyontis	B.:
Dr. Y. Mavromatis	B.: (imza)	K. Çuhacis	B.:

AHENK Muh.: Mah.:

Hayrullah Örs	B.:	Hüseyin Salor	B.:
Muhittin Akgün	B.:	Sıdkı Şinikoğlu	B.:
Dr. Yakup Çelebi	B.: (imza)	Kemal Atabay	B.:

FAZİLET Muh.: Mah.:

Refet Hakul	B.: (imza)	Asım Köknar	B.:
Hami Özger	B.: (imza)	Rıza Kehnemoni	B.:
Kenan İnal	B.: (imza)	Halit Evsen	B.:

Gran Metr Dr. Fethi Erden B.:
Gran Metr Mua. Dr. Ekrem Tok B.:

ÜSTADI MUHTEREMLER

<u>Mahfil adı</u>	<u>Üs. Muh.: 'ler adı</u>	<u>İmzaları</u>
İDEAL	Dr. Nuri Kâmil Mesen	B.:
KÜLTÜR	Tevfik Ararad	B.:
ÜLKÜ	Yaşar Ali Şinasi	B.:
KARDEŞLİK	Cevdet Hıfzı Oşan	B.:
HÜRRIYET	H. Bezmi Ötkeren	B.:
SEVGİ	Dr. Salim Ahmet Çalışkan	B.:
ATLAS	Antoine Chiappe	B.:
MÜSAVAT	Kemal Salih Sel	B.:
LİBERTAS	Lazaro E. Franco	B.:
HAKİKAT	Aristo Papadis	B.:
AHENK	Dr. Ziya Üstün	B.:
FAZİLET	İbrahim Hoyi	B.:

İSTANBUL GRAN LOJU

Sayın Üs.:

İstanbul Gran Lojumuz 6 Şubat 1955 Pazar günü saat 10 da toplanacak ve âtideki gündemi müzakere edecektir.

1 - Murahhasların Tahlifi.

2 - Eski tersimatın okunması.

3 - İntihabat.

4 - Menafii Umumiye.

Celseye teşrif buyurmanız K. . Sevgi ve saygılarla rica olunur.

Mü. . Sel. . Bü. . Kâ. .
Galip Hamdi Tekyeli

LÛGATÇE

(KÛÇÛK SÖZLÛK)

(Yazıda geçen, bugün kullanımdan düşmüş kelime, deyim ve terimlerin günümüz dilindeki karşılıkları aşağıda gösterilmiştir. Bazı kelimelerin, geçmişte, Arap (Acem) harflerinin özelliği nedeniyle Latin harfleriyle birden fazla şekilde yazıldığı göz önünde tutulmalıdır.)

ahkam : hükümler

amil aza : aktif üye

âti : gelecek, ileride

derpiş : en önde, göz önünde bulunan

eski ve makbul İskoç Riti : Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti

Gran Loj : Büyük Loca

Gran Metr : Büyük Üstat

ibka : sürekli kılma, önceki halinde bırakma

ilga : yürürlükten kaldırma

intihabat : seçimler

karargir : kararlaştırılmış, karara bağlanmış

mâ adâ : -den başka

menafii umumiye : genel yararlar

meriyet : yürürlükte olma

muaddel : değişik, değiştirilmiş

muayyen selahiyetle : belirli yetkiyle (özel yetkiyle)

Muhafızı Dahili : Koruyucu (Dahili Muhafız)

murahhas : delege

mülazım : yedek (delege)

Soveren Gran Komandör : Hakim Büyük Amir

Süprem Konsey : Yüksek Şura

Şarkı tezyin buyurmak : Doğu'yu süslemek

tashih : düzeltme

tadil : değiştirme

tahlif : yemin etmek

Teşrifatçı : Tören Üstadı

KARŞIYAKA LOKALİ

Ergin KOPARAN

The Lodge Building at Karşıyaka, İzmir

Freemasonry in İzmir dates back to 18th century although at the end of the 19th century none of the lodges were working. Lodge Homère, chartered by the Grand Orient de France in 1908 had dominated the Masonic climate in and around İzmir for nearly a decade.

It had taken ten years for the Grand Orient of Turkey (Ottoman), founded on 13 July 1909, to charter a lodge in İzmir. Lodge Güneş [Sun] had started working on June 1918. After the occupation of İzmir, Güneş moved to İstanbul then came back to İzmir on September 1922 after the liberation of the city. The two other lodges chartered in İzmir were Ehram (Pyramid) in 1924, Merih (Mars) in 1926.

Freemasons working in İzmir but living in Karşıyaka, wanted to have their own lodge and in 1926 a lodge named Zuhâl [planet Saturn] had been chartered and had started to work in Karşıyaka.

Lodge Zuhâl and the temple at Karşıyaka (the top floor of Karşıyaka Sports Club building) soon became a spot of charity. During the 1930's, half of the 1200 students in Karşıyaka were unable to get one decent meal a day. Members of the Lodge Zuhâl had started a relief campaign and organised a system to get food from the philanthropist families every day, to carry it to schools and let the students in need to have meals. The freemason physicians had examined the sick students and their family members voluntarily while freemason pharmacists had supplied free medicine for them.

A bizarre incident had taken place in 1933. One night three drunk men had shot at the lodge building from a car. Unfortunately, one of them was a member of the parliament and a former Minister of Justice. This event took place in the newspapers for a while and the lodge officers had communicated with the grand officers in İstanbul to be advised on the course of action to be taken. Lodge Zuhâl, had kept on working in the same lodge building until October 1935, when the Masonic lodges in Turkey went dormant.

İzmir'de Mason localarının geçmişi 1789'a kadar uzanmaktadır. Ondokuzuncu yüzyıl sonlarına gelindiğinde ise söz konusu localardan faaliyetini sürdüren kalmamıştır. 1908 yılında II. Meşrutiyet'in ilanının ardından, Fransız Grand Orient'inden berat alan Homère Locası 21 Nisan 1909'da İzmir'de kurulmuş ve uzun süre İzmir'deki Masonik çalışmaların merkezi olmuştur.

Homère Locası I. Dünya Savaşı sırasında çalışmalarına 1919 yılı Ekim ayına kadar ara vermişti. Bu süre içinde de Osmanlı Büyük Maşrık'ından berat almış olan Güneş Locası 22 Haziran 1918'de İzmir'de kuruldu.

Güneş Locası, İzmir'in işgali üzerine 14 Mayıs 1919 günü İzmir'de çalışmaya ara verdi ve İstanbul'a taşındı. Bu dönemde Homère Locası yeniden faaliyete geçiyordu. Güneş Locası, 09 Eylül 1922 günündeki İzmir'in kuruluşundan sonra tekrar İzmir'e gelerek faaliyetine burada devam etti. Türkiye Büyük Maşrık'ından berat alarak İzmir'de kurulan ikinci loca 31 Ekim 1924'te berat alan Ehram Locası'dır. Üçüncü olarak da 2 Şubat 1926'da Merih Locası İzmir'de çalışmak üzere berat almıştır. İzmir'de Türkiye Büyük Maşrık'ından o güne kadar berat verilmiş üç locaya (38 numaralı Güneş, 44 numaralı Ehram ve 49 numaralı Merih) ek olarak Karşıyaka semtinde de bir lokal açılması ve devamlı burada çalışacak bir loca kurulması gündeme geldi.

Karşıyaka Lokali

Zuhal Locası'nın ilk toplantısı; açılış töreni için İstanbul'dan Büyük Maşrık adına gelen Doktor İhsan Şükrü, Doktor Fikret ve İhsan Abidin'in katılımlarıyla 13 Ağustos 1926 Cumartesi günü İzmir lokalinde yapıldı.

Zuhal Locası, açılış töreninden sonra Karşıyaka lokaline taşınmış ve çalışmalarına orada devam etmiştir. Önce keresteci Tevfik Bey'in evi lokal haline getirilmişse de burası küçük olduğundan kullanılamamış ve toplantı yapılamamıştır. İskele meydanındaki Karşıyaka kulübünün üstü lokal olarak kullanılmıştır.

Zuhal Locası'nın kurucuları, Akil Koyuncu, Nedim Şakir, Cemal Şahingiray, Avukat Zühtü Hilmi Velibeşe, Tevfik, Musa Kazım, Süleyman Faik Daryal, Cemal, Ahmet Süreyya, Doktor Nevzad Eşre, Emin Fikri, Şevki Çavdar, Ali Halim ve Sami'dir.

Zuhal Locası'nın ilk Üstadı Muhterem Akil Koyuncu'dur. Ondan sonra 1928 seçiminde Avukat Zühtü Hilmi Velibeşe seçilmiş ve 1930 Haziran ayına kadar bu görevi yürütmüştür. Bu tarihte Ankara'ya taşındığından yerine Doktor Zühtü Kamil geçmiş, daha sonra sırasıyla Feyyaz Mümtaz Savut, Avukat Mehmet Salim ve en son olarak da 1935 yılında Sami Pançoğlu Üstadı Muhterem seçilmişlerdir.

Zuhal Locası ilk zamanlar toplantılarından birini, ayda bir Fransızca olarak yapmakta ve locada Fransızca konferanslar verilmekteydi.

Zuhal üyeleri, semtlerinin ihtiyaçlarıyla yakından ilgilenmişlerdir. Karşıyaka'daki okullarda bulunan 1200 öğrenciden yüzde onunun tek öğün dahi yiyecek temin etme imkânında olmadıkları görüldüğünden bu muhtaç çocukların öncelikle hiç olmazsa öğlenleri sıcak yemekle karınlarını doyurabilmeleri için bir kampanya açılmıştır. Okul müdürleriyle anlaşmış, Masonlardan ve haricilerden birçok evlerden yemek alınması yoluna gidilmiştir. Maaşları Zuhal Locası tarafından karşılanan okul hizmetlileri marifetiyle loca tarafından alınan sefertasları evlere bırakılır, ertesi gün yemekler evlerden alınarak okullara dağıtılıp 110 çocuğun her gün karınlarının doyması sağlanmıştır.

Okul müdürlerinin gazetelere ilan vererek teşekkür etmelerini Zuhal üyeleri istememişlerse de bu çalışma Karşıyaka semtinde duyulmuş ve takdirle karşılanmıştır.

Okullarına uzaktan gelen çocuklara tramvay ve tren pasosu temin edilmiş, muhtaç olanlara ayakkabı alınmış, hasta çocuklara doktor Masonlar gönderilerek gerekli ilaçları eczacı Masonlar tarafından ucuza yapılmış ve bedelleri loca tarafından ödenmiştir.

Muhtaç çocukların anne babalarına iş bulmak konusunda da loca hasenat komisyonu çalışmalar yapmıştır. Karşıyaka'da 23 Nisan Çocuk Bayramı kutlamalarının düzenlenmesi, Himayei Etfal [Çocuk Esirgeme] Derneği tarafından Zuhal Locası'na verilmiş, kutlamaların masrafları loca tarafından karşılanmıştır.

Bu arada, Zuhal Locası ayda bir Fransızca toplantı yaptığından Karşıyaka'da Fransızca çalışacak bir loca kurulması gündeme gelmiştir. Karşıyaka'da ikinci loca olarak Fransızca çalışmak üzere 57 matrikül nu-

marası ile Satürn Locası 10 Şubat 1930 tarihli beratla kurulmuştur. Bu loca Zuhul locasından doğduğu için "Zuhal"ın Fransızcası olan "Saturn" adı seçilmiştir.

Saturn Locasının kurucuları, Nedim Şakir, Avram Levi, Fuad, Arkas, Sabuncuoğlu İbrahim Safa, Antuvan Aperio, J. Gomel, Muammer ve Doktor Zühdü Kamil'dir. Saturn Locasının ilk toplantısı 18 Mart 1930 günü Karşıyaka lokalinde yapılmıştır. İlk toplantıya Türkiye Büyük Maşrık'ını temsilen Doktor İsmail Hurşid (Gün), Doktor Besim ve Doktor Galimidi katılmışlardır.

Saturn Locasının kurucu Üstadı Muhteremi Nedim Şakir'dir. Nedim Şakir, locanın açılışından bir ay sonra İstanbul'a taşındığından yıl sonuna kadar kendisine Birinci Nazır Avram Levi vekalet etmiştir.

Bu sırada Saturn Locası Karşıyaka'dan İzmir lokaline taşınarak toplantılarına orada devam etmiştir. Avram Levi'den sonra, Tireli Akif Halil, Doktor Esat Cimcoz ve Emil Tissu Saturn'de Üstadı Muhteremlik yapmışlardır.

1935 yılına gelindiğinde Homère Locası'nın Türkiye Büyük Maşrık'ına katılmasının ardından Saturn'de devamsızlık artmıştır. Fransızca çalışan iki loca fazla olduğundan Saturn faaliyetini durdurmuş ve üyeleri Homère Locasına katılmıştır.

Karşıyaka lokalinde çalışmalarına 1935 Ekim ayına kadar devam eden Zuhul Locası ile ilgili arşivde bazı belgeler bulunmaktadır. Bunlardan bazılarında göz atmak ilginç olacaktır.

Zuhul Locası ile ilgili 1 Şubat 1931 tarihli belge, İstanbul'dan Türkiye Büyük Maşrık'ının Büyük Üstadı Mim Kemal imzasını taşıyan bir yazıdır. Yazıda, Türk Yükseltme Cemiyeti İzmir Şubesi'nin kurulduğu, resmi makamlara başvuru yapıldığı, Zuhul Locası'nın da söz konusu şubeye katılması gerektiği bildirilmektedir.

Arşivdeki 19 Temmuz 1931 tarihli, Zuhul Locası'na hitaben yazılmış bir yazıda ise loca üyelerinden Kemalettin [Apak], Büyük Maşrık tarafından İzmir ve çevresi localarına müfettiş olarak atandığından müfettişlik göreviyle bağdaşmadığı gerekçesiyle Zuhul Locası amil azalığından affını (kendisi İstanbul'da Aydın ve Gençlik localarının da üyesidir) istemektedir.

Karşıyaka lokal binası, Karşıyaka Spor Kulübü'nün üst katında yer almaktaydı. Bina ile ilgili bazı belge ve fotoğraflar da günümüze ulaşmıştır. Lokalin bulunduğu semt 1935 öncesinde "Mahfel" diye anılırken, 1935 sonrasında "Halkevi" adıyla bilinir olmuştur.

Arşivde bina ile ilgili olarak 1932 yılından kalma iki belge vardır. Belgelerin ilki, Karşıyaka Spor Kulübü antetli kağıdına 1932 yılının 11 Mart'ında "Türk Yükseltme Cemiyeti Karşıyaka Zuhul Mahfiline" hitabıyla yazılmıştır. Yazıdan binanın elektrik abonmanının KSK adına olduğu anlaşıl-

makta, 1931 yılına ait elektrik bedelinden mahfile düşen payın tahsilinin istendiği görülmektedir. Yazıda, Karşıyaka Spor Kulübü tarafından,1931 yılı elektrik bedeli olarak 300 lira istenmekte, 1932 yılı Ocak ayından başlayarak aylık elektrik bedeli olarak da ayda 10 lira talep edilmektedir.

Diğer bir belgede ise tekris edilecek bir hariciye belirtilen gün ve saatte "Karşıyaka kulübüne gelmesi" yazılmıştır.

K. U. M. Y. Ş.

Millî Eğitim Bakanlığı
Büyük Üstat Odası

1 Ocak 1931

117

Mühür

BÜYÜK ÜSTAT Odası

Buza Üst ve Aşağı

İzmir'de (M. V. K. S. C. S. Y. Ş.) geçen senenin
eserini (M. V. K. S. C. S. Y. Ş.) resmî şekilde istisnai edilmiştir. Bu işleme bu
M. V. K. S. C. S. Y. Ş. deniz iltilah etmediği anlaşılmaktadır. M. V. K. S. C. S. Y. Ş. deniz iltilah
eserlerinde bulunan mahaller için ayrı ayrı şüpheler ve 'sinine M. V. K. S. C. S. Y. Ş.
deniz iltilah etmediği bu uralis iş ve muvafık olmadığı mutale
edilmektedir. Bu halde İzmir'deki bu mahallerin de vadedile gelin-
gelmeleri ve o şekilde M. V. K. S. C. S. Y. Ş. deniz iltilah etmediği bu mahallerde tanınması iş
faideli olmak üzere telakkî edilmişinden bu M. V. K. S. C. S. Y. Ş. deniz iltilah etmediği bu mahallerde
iltilah etmediği bu mahallerde muvafık görülmüştür. M. V. K. S. C. S. Y. Ş. deniz iltilah etmediği bu mahallerde
rica ve kardeşçe belgeler ittifak olunur, buza Üst ve Aşağı

Buza Üst

1931 Ocak 11

01.02.1931 tarihli Büyük Üstat imzalı yazı

Karşıyaka'da hasenat faaliyetleriyle tanınan lokal, 1933 yazında yaşanan talihsiz bir olayla gündeme gelmiştir. O yaz, bir gece lokale bir otomobilden sabaha karşı silahla ateş açılmıştır.

Konu ile ilgili olarak arşivlerde Zuhâl Locası'nın Büyük Maşrık'a yazdığı üç, Büyük Maşrık'tan da Zuhâl Locası'na yazılmış bir yazı bulunmaktadır.

Zuhâl Locası Üstadı Muhteremi, Katibi ve Hatibi'nin Büyük Maşrık'a yazdıkları 3 Ağustos 1933 tarih ve 97 sayılı yazıda, eski Adalet Bakanı Mahmut Esat Bey ile Giritli Şevki ve Torbalılı Emin adlı kişilerin bindikleri otomobilin 1/2 Ağustos gecesi lokal önünde durduğu, araçtan lokale altı el ateş edildiği, polis gelmesi üzerine uzaklaşan otomobilin Bayraklı'dan geçerken durdurulduğu bilgisi verilmektedir.

Otomobilin içindekilerden Mahmut Esat Bey'in yasama dokunulmazlığı olduğu için ifade vermediği, diğer ikisinin ise ateş ettiklerini itiraf ettikleri belirtilmektedir. İki kişi, Emniyet Müdürlüğü'nde ifadelerinin alınmasından sonra gözetim altında savcılığa sevk edilmişler, Giritli Şevki burada kendisinin ateş ettiğini söylemiştir.

Polis araştırması sonucunda kurşunlardan birinin bayrak direğinin ipine, diğer bir kurşunun bir pencereye, üçüncü bir kurşunun da binanın başka bir yerine isabet ettiği tespit edilmiştir.

Zuhâl Locası'nın yazısında İzmir'de yayınlanan "Hizmet" gazetesinin olayla ilgili haberinin ekte sunulduğu belirtilmekteyse de 1933 yılından kalan yazışmanın eki günümüze ulaşmamıştır.

Zuhâl Locası yöneticileri, yazıda Büyük Maşrık'tan bu konuda nasıl hareket edilmesi, adli makamlara resmi şikayette bulunup bulunmamak gerektiği, gerekiyorsa ne biçimde başvurulacağı konularında acil olarak açıklama beklediklerini eklemektedirler.

Zuhâl Locası'nın Üstadı Muhteremi, iki gün sonra Büyük Maşrık'a bu kez tek başına imzaladığı 5 Ağustos 1933 tarih ve 98 sayılı bir yazı göndermiştir. Bu yazının "Mahremdir" [gizlidir] notu taşıması ilginçtir.

Yazıda Büyük Maşrık'a yazılan 97 numaralı yazıya gönderme yapılmakta ve olayın locada üzüntü yarattığı, konu ile ilgili olarak her ikisi de Zuhâl üyesi olan İzmir Emniyet Müdürü ve Savcı Vekili'nden şahsen bilgi alındığı belirtilerek bu bilgiler aktarılmaktadır.

Verilen bilgilere göre olay ayrıntılı biçimde İçişleri Bakanlığı'na bildirilmiştir. Yine yazıya göre, Mahmut Esat Bey, olaydan bir kaç gün önce İzmir'in Kahramanlar mahallesinde kahvede Masonluk aleyhinde konuşmalar yapmış ve bu olay yerel gazetelerde yer almıştır.

Olaya karışanların, olay gecesini üç buçukta bir otomobil kirayarak Karşıyaka'ya geldikleri ortaya çıkmıştır. Olayda silah kullandığını itiraf eden Giritli Şevki, 3 Ağustos Perşembe günü Sulh Ceza Mahkemesi'ne sevk edilmiş ve tutuklanarak cezaevine konulmuştur. Giritli Şevki'nin ifadesinde "Masonların zararlı olduklarını düşündüğü için bu işi kasten yaptığını" söylediğini aktaran Üstadı Muhterem Feyyaz Mümtaz [Savut], kendisini azmettirenin Mahmut Esat Bey olduğu görüşünü ileri sürmektedir.

Savcı Ali Rıza'dan alınan bilgiye göre, Giritli Şevki aleyhinde silah taşımak, insanların yerleşik olduğu yerde silahla ateş etmek ve genel dinlenmeyi engellemek maddelerinden kovuşturma yapılabilecektir. Bu maddelerden Adliye kendiliğinden kovuşturma yapmaktadır. Bir kuruluş veya topluluğa saldırmak ve hakaret etmek suçlarından kovuşturma yapılabilmesi için ise o kuruluşun resmi başvurusu ve şikayeti gerekmektedir. Bu bilgileri aktaran Üstadı Muhterem, Büyük Maşrık resmen şikayette bulunmadıkça kovuşturma yapılamayacağını belirtmektedir.

Üstadı Muhterem, locada Büyük Maşrık ile ilişki kurulmadan hiç bir harekete geçilmemesi konusunda görüş birliği olmakla birlikte, bir kısım üyelerin hareketsiz kalınmayarak ne gerekiyorsa yapmak, diğer bir kısım üyelerin ise resmi şikayette bulunmamak düşüncesinde olduklarını belirtmektedir. Üstadı Muhterem de ikinci fikre katıldığını ve kamu hukuku kovuşturması ile yetinilmesi görüşünde olduğunu eklemektedir. Bu bilgileri veren Üstadı Muhterem Büyük Maşrık'tan gelecek talimatı beklediğini söyleyerek yazıyı sonlandırmaktadır.

Zuhal Üstadı Muhteremi'nin 7 Ağustos 1933 tarih ve 99 numara ile Büyük Maşrık'a yazdığı (ve yine tek başına imzaladığı) üçüncü yazıda, 6 ve 7 Ağustos tarihli dört gazete kesisinin ekte sunulduğu belirtilmektedir. (Bu gazeteler yazı ekinde günümüze ulaşmamıştır.)

Yazıda Giritli Şevki'nin cezasının tecil edildiği ve 4 gün tutuklu kalan sanığın 6 Ağustos akşamı tahliye edildiği belirtilmektedir. Sanığın mahkemede Mahmut Esat Bey'in makale ve konferanslarından anladığı Masonluğu zararlı gördüğü için eylemi gerçekleştirdiğini söylediğini aktaran Üstadı Muhterem, sanığın savunmasını Mahmut Esat Bey'in hazırladığı görüşünü eklemektedir. Üstadı Muhterem, gönderilen yazılara cevap beklediğini belirterek yazısına son vermektedir.

Zuhal Locası'nın yazdığı yazılara cevap Büyük Maşrık Büyük Katiplik Dairesi antetli kağıdına daktilo edilmiş olarak, 9 Ağustos 1933 tarih ve 20 numara ile ve Büyük Sekreter Muhittin Celal Duru imzasıyla gelmiştir.

Yazıda, Zuhal Locası'nın yazmış olduğu 3, 5 ve 7 Ağustos 1933 tarihli ve 97, 98 ve 99 sayılı yazılara cevap olarak Karşıyaka Lokali'ne silah atılması olayının Daimi Heyette [Büyük Görevliler Kurulu] görüşüldüğü ve

yürütülen adli takibat ile yetinilmesinin uygun görüldüğü ifade edilmiştir. Yazıda ayrıca bu gibi durumların tekrarına engel olmak üzere özel girişimlerde bulunulduğu da eklenmiştir.

Bu olay, sonradan değerlendirildiğinde, bir yanıyla Mahmut Esat Bey'in özel durumundan; bir yanıyla bakıldığında da Türk Ocakları'nın kapanmasından sonra bu çevrelerin Büyük Maşrık'ın da faaliyetine son vermesi isteklerini gerçekleştirmek yönünde yaptıkları propagandaya bağlı olabileceği görüşleri öne sürülmüştür.

Bazı kaynaklara göre Mahmut Esat Bey, 1925 yılında Necat Locası'na başvurmuş, 27 Eylül 1925 tarihli toplantıda kendisinden talepname alınması zapta geçirilmiştir. Ancak, Mahmut Esat Bey'in Kasım 1925 yılına kadar uzanan anti Masonik söz ve çabaları da bilinmektedir. Özellikle Türk Ocakları'nın 1931 yılında kendini feshederek Cumhuriyet Halk Partisi'ne katılmasından sonra, Mahmut Esat Bey, gerek gazetelerde yazı yayınlarak, gerekse (Hamdullah Suphi, Recep, Saffet Beylerle birlikte) çeşitli çevrelerde konuşarak Masonluk aleyhinde yoğun bir kampanya sürdürmüştür.

Mahmut Esat Bey'in Parti grubunda verdiği Masonluk aleyhine soru önergesi 14 Haziran 1932'de görüşülmüş ve İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, "Var olan kanunlara aykırı bir durum olmadığı" cevabını vermiştir. Bu görüşme ertesi gün, 15 Haziran 1932 günkü Cumhuriyet Gazetesi'nde yer almıştır.

Atatürk'ün yatı Savarona'da çalıştıktan yıllar sonra anılarını yazan Cemal Granda, Karşıyaka Lokali'nin kurşunlanmasını Salik Bozok ve Tahsin Özer'in Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'e söylediklerinde Mustafa Kemal'in "Bu ne biçim iş? Gecenin yarısında bir cemiyete silah atmak olur mu? Atılır mı? Eğer cemiyetin faaliyeti zararlıysa, kanunla kapatılsın. Silaha ne lüzum var? Burası dağ başı değil ki..." dediğini nakletmektedir.

Büyük Maşrık'ın faaliyetine Ekim 1935'de ara vermesinden sonra, kira olan Karşıyaka Lokali de (diğer binalar gibi) Halkevi olarak kullanılmıştır. Bu yıllara ait, binayı dışarıdan ve içerden gösteren fotoğraflar vardır.

K. U. M. Y. Ş.

HAKKARİ MİLLETLER ÜNİVERSİTESİ

İSTİSNA KURULUŞU TEMSİLİ
Büyük Kütüphane Departmanı

1933

20 Ağustos 1933

20

Muhaz

ZEMHAL Kuvvete

Muhaz Üst ve Aşa KHA,

1, 2, 3 Ağustos 1933 tarihli ve 97, 98 ve 99 numaralı levhali bro-
şürleri mevcuttur. İki evvelki levhalarımız hali içinde bulunun heyet
ti Deimede okunarak Erzurum'daki levhalarimize sifrah atılma hususundan
Bölgeye iletin edilmekte olan takibati adliye ile iktifa olunması manasip
görülmüştür. Bu gibi uhvalin tekrarrarına mani olmak üzere burada hususî
teşebbüsler ifa edilmektedir.

İhtisale koruyucu selâmlar ile iktifa olunur, Muhaz Üst ve Aşa KHA

09.08.1933 tarih ve 20 No.lu Büyük Sekreter
Muhittin Celal Duru imzalı yazı

OSMANLI MAŞRIKI AZAMI : OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA HÜRMAŞONLUK, MİLLİYETÇİLİK ve DEVRİMLER

Peter MENTZEL
Çeviren : Ali VERBAS

The Ottoman Grand Orient: Freemasonry, Nationalism and Revoluton in the Late Ottoman Empire

During the early twentieth century important elements within the British government became convinced that the Ottoman Empire had fallen under the control of a Judeo-Masonic conspiracy. This conspiracy allegedly manifested itself in the Young Turk Revolution of 1908 which restored the Constitution of 1876 and established an Ottoman parliament. Although these wild theories apparently exercised some influence in British diplomatic circles, most serious scholars now argue that Ottoman Freemasons were never involved in the sorts of nefarious schemes and plots so beloved of European diplomats and conspiracy mongers, and they certainly never ran the Empire from the secrecy of their lodges.

While Ottoman Freemasonry was not involved in grand plots or schemes to destroy the British Empire, capitalism, democracy, etc., it did reflect the overall conditions of late nineteenth and early twentieth century Ottoman society. Furthermore, while certain Masons were indeed active in both Ottoman constitutional revolutions (1876 and 1908), there is no evidence to suggest that the revolutions themselves were the products of the coordinated efforts of Ottoman Freemasonry in general.

Similarly, the attempt to establish a "national" Ottoman lodge independent of the European affiliations, reflected the contemporary development of a Turkish national idea that would eventually help to establish the Republic of Turkey out of the wreckage of the Ottoman Empire.

Yirminci yüzyılın başlarında İngiltere hükümetinin bazı ileri gelenleri Osmanlı İmparatorluğu'nun Judeo-Masonik bir ittifakın kontrolü altına girdiğine inanıyorlardı. İddiaya göre bu ittifak, 1876'da Osmanlı Parlamentosu'nu kurup, anayasayı düzenleyen ve 1908 yılında Jön Türk devrimini gerçekleştiren kişilerden oluşuyordu. 1910 yılında İstanbul'daki İngiliz Elçisi Sir Gerard Lowther, biraz da Şark Hizmetleri danışmanı Gerald Fitz Maurice'in de etkisiyle, İngiliz Dışişleri Bakanlığında görevli Sir Charles Harding'e uzun bir mektup yazıyor ve mektubunda bu güçlü İngiliz karşıtı ittifakın oluşumu ve çalışmaları hakkında geniş bilgi veriyordu. Bu iddialı raporun öne sürdüğü tezlere göre, okült güçleri manipüle etmekte pek mahir olan Yahudiler, Osmanlı İmparatorluğu toprakları içerisinde yer alan Mason Localarını da ele geçirmişler, bu sayede de imparatorluğu yöneten Jön Türkleri kontrol altına almışlardı.⁽¹⁾

Bu tür sıradışı senaryolar İngiliz diplomatik ve entellektüel çevrelerinde bir takım etkiler yaratmışsa da ciddi araştırmacılar Osmanlı Masonlarının, Avrupalı diplomatların ve komplot teorisi tacirlerinin bayıldığı bu tür entrika ve çirkin tezgahlara asla bulaşmadıklarını ve imparatorluğu localardan yönetmediklerini ortaya koymuşlardır. Bu çalışmalar Osmanlı Masonlarının İngiltere İmparatorluğu'na karşı bir takım tertipler ve entrikalar içerisine girmedikleri gibi, demokrasi ve kapitalizm karşıtı eylemlerde bulunmadıklarını da belirtmektedir. Bu araştırmalar 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında Osmanlı Toplumunun durumunu da yansıtmaktadır.

Bu makalede tüm bu tarihi ve edebî bilgiler arasından bulunup ortaya çıkarılan ve Osmanlı Masonlarının, Avrupalı çağdaşları gibi, bu tarz kompoların içerisinde yer almadıklarının delilleri ortaya konacaktır. Ancak ülkelerine karşı çevrilen entrikaların içerisinde yer almayan Osmanlı Masonları, ülkelerinin gidişatı konusunda duyarsız da değildiler. Aksine her iki meşrutiyetin (1876 ve 1908) kurulmasında Masonlar bireysel olarak önemli roller oynamışlardı. Başka bir deyişle, bazı kardeşler bu anayasal devrimlerde gerçekten faal roller üstlenmişlerdi ama bu devrimlerin tamamıyla Osmanlı Masonlarının bilinçli ve organize eylemleri sonucunda meydana geldiği hususunda elimizde hiçbir yeterli delil bulunmamaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda Milli ve Toplumsal Sorunlar

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında Osmanlı Masonlarının tarihi ülkenin politik, sosyal ve ekonomik değişimi hakkında bizlere önemli bilgiler yansıtmaktadır. Tüm bu değişimlerin incelenip aktarılması bu ma-

1 Bu teori ve etkileri için, bkz. David Fromkin, A Peace to End all Peace, 41-43

kalenin boyutunu aşar ancak bazı önemli noktalara değinilecek ve özellikle Osmanlı Masonlarının karşılaştığı sorunlar ve hususlar irdelenecektir.

İmparatorluğun bu son dönemlerinde ortaya çıkan en önemli hususlardan biri Sultan'ın egemenliğinde yaşayan bireylerin milli kimliklerinin gelişmeye başladığı ve milliyetçi akımların giderek güçlendiği gerçeğidir. İmparatorluk bünyesinde yaşayan insanlar, yönetsel olarak coğrafi, toplumsal ve belki de en önemlisi dinsel inançlarına göre bölümlendiriliyordu. Bu son kategori kendini "millet sistemi" adı altında tanımlıyordu. Bu tanım ilk olarak 15. yüzyılda ortaya çıkmış ama ancak 19. yüzyılın sonlarında sistematik bir statü halini almıştı. Bu sistemde ya da bu sistemi oluşturan ideolojinin arkasında İmparatorluk halklarını oluşturan çeşitli dinsel toplulukları yarı otonom politik ve kültürel toplumlar olarak gören bir anlayış yer almaktaydı. Ancak, burada şöyle bir çelişki ortaya çıkmaktadır; "millet sistemi" ülkedeki çeşitli dinsel toplulukların birbirleri ile iletişim kurabilmelerinde önemli bir etkendi ama bu toplumların birbirlerinden ayrı kalmalarının da bir nedeni olmaktaydı.

"Millet sistemi" ve aslında tüm Osmanlı teşkilatı bu milliyetçi akımların gelişmesi sonucu çökmeye başladı. Çağdaş milliyetçilik ilk önce Hıristiyan Balkan toplumlarında, özellikle Yunanlılar ve Sırlar arasında filizlenmeye başladı. Ancak 20. yüzyılın başlarında müslüman olanlar da dahil olmak üzere tüm imparatorluk halklarını sardı. Türk milliyetçiliğinin kökenleri bu döneme kadar uzanır. Ama bu milliyetçi akımların karşısında da bir takım güçler yer almaktaydı. Bunlardan biri etnik kimliklere dayalı topluluklar, bir diğeri dinsel cemaatlere dayanan milletler ve bunların yanı sıra toplumların kimliklerini belirlemeye yarayan metotların gelişmesiydi. Bunların en önemlilerinden birisi iki kez hükümet tarafından da desteklenen (1876-1878 ve 1908-1914 dönemleri) yarı resmi "Osmanlılık" yöntemi idi. Şekilsiz ya da amorf diyebileceğimiz bu ideoloji giderek güçlenen merkezci milliyetçilik akımları karşısında Osmanlı İmparatorluğu'nun kendisinden kaynaklanan bir vatanseverlik etrafında şekilleniyordu.

Her ne kadar burası bu Osmanlılık yönteminin güçlü ve zayıf yönlerinin irdelenme yeri değilse de şu hususu belirtmek gerekir ki, Osmanlı topraklarında bu akımı destekleyen ya da karşı çıkan önemli halk toplulukları yer alıyordu. Bununla beraber Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle birlikte Hıristiyan toplumlar "Osmanlılık"ı hemen terkediverdiler. Bu akım artık kendi ayakları üzerinde durabilme niteliğini kaybetmeye başlıyordu. Birçok Türk ve Arap lider Türk ve Arap milliyetçiliğini öne çıkarmaya başlıyorlardı.⁽²⁾

2 "Millet sistemi", Osmanlı İmparatorluğunda halklararası ilişkiler ve milliyetçilik için bkz. Masami Arai, *Turkish Nationalism in the Young Turk Era*

Osmanlı İmparatorluğu sadece bu dahili milliyetçilik tehdidi altında değildi. Bir de harici tehdide maruz kalıyordu. Bu da Avrupa'da giderek gelişmekte olan emperyalizm tehlikesi idi. Gerçi Osmanlı İmparatorluğu hiçbir zaman Avrupa'nın güçlü ülkelerinden birinin boyunduruğu altına girmemişti ama 1881 yılından sonra özellikle mali egemenliği Batılıların kontrolü altına geçmişti. Bunun yanı sıra imparatorluğun toprakları açgözlü emperyalistlerin iştahlarını kabartıyordu. Örneğin, 1878 yılında Bosna-Hersek yönetimini Avusturya-Macaristan'a devretmek zorunda kaldı. Aynı sene Kıbrıs adasını ve ardından 1882 yılında Mısır'ın kontrolü İngilizlere bırakıldı. 1911 yılında da İtalya, Libya ve Rodos'u ele geçirdi.⁽³⁾

İşte bu dahili ve harici tehditler Osmanlı toplumundaki birçok bireyi, ülkenin güçlenip bu badireleri atlatabilmesi için programlı bir modernizasyon hareketinin uygulanması gerekliliğine inandırmıştı. Peki bu modernizasyondan ya da reformların niteliğinden ne anlaşılmalıydı? Bu husus tamamen bu terimleri kullanan belirli gruplara ya da dönemlere bağlı olmakla birlikte genelde uygulanacak süreç ve kullanılacak yöntemler Batı Avrupa'nın materyalist ve entellektüel birikimi ile kültürüne dayanıyordu. İşte Hürmasonluk da Osmanlı İmparatorluğu'nun bu çalkantılı döneminde filizlenmeye başlıyordu.

Osmanlı Hürmasonluğu'nun Başlangıcı ve Gelişimi

Orta Doğu'da ilk Mason Locaları Napolyon'un Mısır'ı işgali sırasında kurulmuştur. Fransız askerler 1798 yılında Kahire'de daha sonra da 1802'de İskenderiye'de birer loca kurmuşlardır. İran'da ilk loca ise 1858⁽⁴⁾ yılında toplanmıştır. Mısır haricindeki Osmanlı topraklarında Hürmasonluğun ortaya çıkış tarihleri ise biraz tartışmalıdır. Hürmasonluğun Osmanlı İmparatorluğu'ndaki doğuşunun oldukça erken yıllara, Lâle Devri'ne (1703-1730) kadar uzandığına dair bazı deliller mevcuttur. Bazı başka kaynaklar ise Osmanlı İmparatorluğu'nda Masonluğun ilk kez 1830 yılında ortaya çıktığını ve kısa zamanda da ortadan kaybolduğunu ileri sürerler.⁽⁵⁾ Bir başka kaynak da ilk muntazam locanın 1838 yılında İngiltere Büyük Locası tarafından kurulduğunu ancak islâm ilkelerine aykırı olduğu için kısa zamanda ortadan kalktığını belirtir. Hürmasonluk'un bu topraklarda sağlam temellere dayanması ancak 1850 yılında gerçekleşmiştir. 1856

3 İmparatorluğun karşılaştığı sosyal ve ekonomik güçlükler konusunda: Roger Owen, *The Middle East and the World Economy, 1800-1914* ve Halil İnalcık ve Donald Quataert, *An Economic and Social History of the Ottoman Empire*.

4 Reeve S.Simon, "Freemasons", *Encyclopedia of the Modern Middle East*, 678-679.

5 Robert Macoy, *A Dictionary of Freemasonry*, 65.

yılında İngiliz Elçisi bir loca kurmuş ve akabinde 1858 yılında ilk Fransız Locası “*Etoile du Bosphore*” (Boğaziçi Yıldızı) kurulmuştur. 1863 yılında da Osmanlı Hükümeti'nin resmi hukuk müşavirliğini yapan ve ünlü bir avukat olan Louis Amiable ikinci Fransız Locası olan “*L'Union d'Orient*” i (Doğu'nun Birliği) kurmuştur.⁽⁶⁾

20. yüzyılın ilk senelerinde ise İmparatorluğun büyük şehirlerinin hemen hepsinde Mason Locaları yerlerini almışlardı. “*Hürmasonluk Ansiklopedisi*”nin 1921 yılı basımında aşağıda belirtilen localar sıralanmaktadır: İngiltere Büyük Locası'na bağlı 687 No.lu loca İstanbul'da, Fransız Grand Orient'ine bağlı yine İstanbul'da dört loca ve İzmir'de dört loca, İtalya Grand Orient'ine ve İskoçya Yüksek Şurasına bağlı İstanbul'da birer loca. Ayrıca İzmir ve İstanbul'da birer Royal Arch Şapitleri yer almaktadır. Ayrıca İngiltere Yüksek Şurası'na bağlı İstanbul'da ve İtalya Grand Orient'ine bağlı İzmir'de birer Rose Croix Şapitri çalışma yapıyordu.⁽⁷⁾

İmparatorluk topraklarındaki Masonik faaliyetlerin önemli merkezlerinden biri de Selânik kenti idi. Çeşitli Avrupa obediyanlarına bağlı localar 20. yüzyılın başlarında bu kentte çalışıyordu. Bunlar arasında “*Pleasa Salonicultui*” (Romanya), “*Perseverencia*” (İspanya), “*Veritas*” ve “*L'Avenir de l'Orient*” (Fransa) ve “*Makedonia Risorta*” ve “*Labor et Lux*” (İtalya) önde gelen localardı. Ancak, bunların arasında “*Veritas*” ve “*Makedonia Risorta*” en önemli localardı. “*Veritas*” Locası 1904 yılında kurulmuş ve 1908 yılına gelindiğinde üye sayısı 150'lere ulaşmıştı ve bu kardeşlerin bazıları aynı zamanda “*Makedonia Risorta*” Locası'nın da üyesiydiler.⁽⁸⁾

Ne yazık ki bu locaların üye sayıları hakkında kesin bilgilere sahip değiliz. Ancak bazı locaların, vatanseverlik, milliyetçilik gibi bazı Osmanlı unsurlarını dışladığını biliyoruz ama bu çok kısa bir süre devam edebildi.⁽⁹⁾ Zira, 1860 yılına geldiğimizde Osmanlı toplumunun önde gelenlerinin bir çoğu Mason olmuştu. Bunlardan en önemli ikisi 1850 ve 1870 yıllarında Osmanlı Hükümeti'ndeki en üst düzey görevlerde bulunan Mehmet Fuat Paşa ve Mehmet Emin Ali Paşa kardeşlerdi. Her iki Paşa da Osmanlı'nın “Batılılaşma” politikasının en ateşli savunucusuydu ve özellikle Fuat Paşa kusursuz Fransızcası ve espritüel yaklaşımları ile Avrupalı diplomatik çevrelerde oldukça popülerdi.⁽¹⁰⁾

6 *Etoile do Bosphore 1901 e kadar çalışmış L'Union d'Orient 1874 te kapanmıştır. Tarık Zafer Tunaya, Türkiye'de Siyasal Partiler, 380-382.*

7 “*Turkey*”, *Encyclopedia of Freemasonry*, 809.

8 Tunaya, 384.

9 Tunaya, 382, n.11.

10 Roderic Davison, *Reform in the Ottoman Empire*, 90.

Dolayısıyla Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Mason Locaları artık politik çevrelerde yer alan entellektüeller için birer cazibe merkezi halini almıştı. Bu locaların üyeleri bir yandan Batı Uygarlığı'nın belirli kavramları ile tanışırken bir yandan da Fuat ve Ali Paşalar tarafından uygulanan otokratik yönetimlere de muhalefet etmeye çalışıyorlardı. Bunlar arasında yer alan ve bir şair ve oyun yazarı olan Namık Kemal⁽¹¹⁾ birçok yandaşı ile birlikte aynı zamanda "Yeni Osmanlılar" ya da "Genç Osmanlılar" olarak bilinen derneğin de üyesiydi. Bu dernek üyelerinin en büyük hedefi ise vakit geçirmeden Osmanlı Anayasası'nın hazırlanması ve Parlamento'nun tesis edilmesiydi.⁽¹²⁾

1876 Devrimi, Genç Osmanlılar ve Hürmasonlar

Osmanlı Masonları 1876 yılında gerçekleştirilen I. Meşrutiyet ve anayasal devrim hareketinin kaotik ortamında çok önemli roller üstlenmişlerdi. Bu devrimin köklerini giderek yükselen milliyetçi akımlardan ve imparatorluğun ekonomik gücünün giderek azalmasından kaynaklanan çalkantılarda aramak gerekiyordu. Sultan Abdülaziz'in dengesiz kararları ve otokratik yönetimi bu hareketlerin artmasına neden oluyordu. Sultan Abdülaziz'i tahttan indirip yerine anayasal ve özgürlükçü fikirlere daha yatkın olan Murat'ı tahta çıkarma planları yapan çok geniş bir muhalefet grubu oluşmaya başlamıştı. Bu muhalif devrimciler, Sultan Murat ile birlikte oluşturulacak bir parlamento yönetiminin ülkeyi huzura kavuşturacağına inanıyorlardı.

Özgürlükçü ve liberal mizacının yanı sıra, Sultan Murat 1872 yılından bu yana Fransız Grand Orient'ine bağlı çalışan İstanbul "Proodos" (Gelişim) Locası'nın da bir üyesi idi. Onun Masonluk'a tekrisini sağlayan ise varlıklı bir emlak komisyoncusu olan Rum kadim dostu Kleanti Skalyeri idi.⁽¹³⁾ Skalyeri, 1865 yılında Fransız "L'Union d'Orient" Locasında tekris olmuş ve 1869 yılında Rose Croix derecesine yükselmiş, 1875 senesinde

11 a.g.e., 271, n.2.

12 Genç Osmanlılar ve 1876 Devrimi için bkz. Davison, *Reform in the Ottoman Empire*, Şerif Mardin, *The Genesis of Young Ottoman Thought*.

13 Skalyeri (Cleanti Scalieris veya Kleanthi Skalieri) İstanbul'da 20 Kasım 1833'de doğmuştur. Bazı kaynaklar onu banker veya borsa simsarı olarak tanımlamaktadır. Şehzade Murat'ın Masonluk ile nerede ve nasıl tanıştığı ve tekris edildiği hakkında çelişen bilgiler vardır. Skalyeri'nin Üstadı Muhterem olduğu Proodos Locasında tekris edildiği kesin ise de bunun Skalyeri'nin mi yoksa Amiable'in mi evinde yapıldığı konusunda çelişkili yazılar vardır. Şehzade Murat'ın Masonluğa ilgi duymasının Skalyeri vasıtasıyla değil Amiable sayesinde olduğuna dair savlar mevcuttur. Andreas G. Rizopoulos, "Sultan Murat V and Freemasonry", AQC 104 (1991) 189. Ayrıca Celil Layıktez, "Sultan Murat V, Kleanti Skalyeri, Sultan Abdulhamid II, Young Turks and Freemasons", AQC 107 (1994) 230.

de Paris'te 33. dereceyi almıştı.⁽¹⁴⁾ "Proodos" Locası'nın da kurucu üyeleri arasındaydı ve 1868 yılında bu locanın Üstadı Muhteremi olmuştu. Loca çalışmalarını Türkçe ve Rumca yapıyordu.⁽¹⁵⁾

Farklı ve çeşitli ideolojik görüşlerden oluşan geniş bir muhalif grup Abdülaziz'i tahttan indirip yerine Murat'ı getirip meşruti bir yönetim tarzı tasarlarken Skalyeri ve "Proodos" Locası kardeşlerinin daha da öte planları vardı. Skalyeri ve yandaşları Osmanlı İmparatorluğu'nu yeni tarz bir Bizans Devleti olarak tanzim edecekler ve oluşturulacak bir Meşruti İmparatorluk'un yasal hükümdarının egemenliğinde Türkler ve Yunanlılar birlikte söz sahibi olacaklardı. Bu fazla abartılı plana Sultan Murat katılmıyordu ama en azından durumdan haberdardı. Skalyeri ise bu planın ana hatlarını gizlemek şöyle dursun, 1872 yılında bu Türk-Bizans projesinin planlarını Türkçe ve Rumca broşürlere bastırıp tüm ileri gelenlere dağıtıyordu.⁽¹⁶⁾

Sultan Abdülaziz'e karşı çıkartılan isyan nihayet 1876 yılının Mayıs ayında patlak verdi. Bu isyanın zamanından önce meydana gelmesinin nedeni Balkan topraklarında yükselen şiddet eylemleri ve Osmanlı ekonomisinin hızlı çöküşü idi. İsyanın önde gelenleri arasında anayasal reformların ateşli savunucusu ve eski bir sadrazam olan Mithat Paşa da yer alıyordu. Mithat Paşa'nın Mason olup olmadığı kesin olarak bilinmemekle beraber Skalyeri'yi tanıdığı muhakkaktı. Ancak Mithat Paşa'nın bu Türk-Bizans projesiyle⁽¹⁷⁾ ilgilendiğine dair bir emare de mevcut değildi. 30 Mayıs günü isyancılar Abdülaziz'i tahttan indirip yazlık saraylardan birine yerleştirdiler ve yerine Murat'ı Sultan olarak tahta çıkardılar.

Balkanlardaki çalkantılı durum ve Osmanlı İmparatorluğu'nun dengesiz politikalarına rağmen Murat'ın tahta geçmesinin akabinde anayasa çalışmalarına süratle başlandı ve bu çalışmalar giderek ivme kazandı. Ama ne yazık ki Sultan Murat bu yeni görevinin stres ve ağırlığını taşıyamadı. Gerek zihinsel yetersizliği gerekse de bu yetersizliği arttıran yoğun alkol bağımlılığı görevlerini lâyıkıyla yerine getirmesine engel oluyordu. Bu da anayasal yönetimin bir an önce yürürlüğe girmesini arzulayan Sultan Murat taraftarlarını da huzursuz ediyordu. Nitekim Ağustos ayında Murat'ın kadim destekçileri, bir grup tıp doktorunun ortak teşhisi ile onun zihinsel

14 Rizopoulos, 189.

15 Şükrü Hanioglu, "Notes on the Young Turks and the Freemasons, 1875-1908". *Middle Eastern Studies*, XXV (Nisan 1989), 187. Tunaya, 383. n.12. Locanın Hatibi Louis Amiable idi.

16 Şükrü Hanioglu, *Bir Siyasal Örgüt Olarak Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük (1889-1902)*, 77.

17 Mithat Paşa'nın Mason olduğu iddia edilmekteyse de bunu ispatlayacak bir belge bugüne kadar bulunamamıştır. Layıktez, 231. Hanioglu "Notes", 187. Simon, "Freemasons", 679.

olarak yönetime muktedir olmadığına karar verdiler ve tahttan indirdiler. Yerine de kardeşi Abdülhamit'i yeni Sultan olarak tahta oturttular.

Sultan Murat'ın tahttan indirilmesine rağmen Skalyeri bu Mason kardeşinin tekrar tahta getirilmesi için en az iki girişimde bulunmuştur. Bu özlemi yolundaki girişimlerden sonra Yunanistan'a kaçmak zorunda kalmış ve orada da kendine taraftar toplayarak dostunun yeniden tahta çıkarılması için çalışmıştı.⁽¹⁸⁾ Skalyeri'nin 1891 yılında ölümünden sonra dahi bazı Osmanlı Masonları tahtın gerçek sahibinin Sultan Murat olduğu yolundaki görüşlerini sürdürmüşlerdir.

Hatta Skalyeri'nin oğlu George, 1894 yılında İstanbul'da "*Light of the East*" (Şark'ın Nuru) adıyla gayrimuntazam bir loca kurmuş ve burada Murat taraftarlarını toplayarak ve Avrupa'daki Mason kardeşlerden de destek sağlayarak Murat'ı tekrar tahta geçirmek için yoğun çaba sarfetmişti.⁽¹⁹⁾ Ancak bu çabalar ve diğer Sultan Murat taraftarlarının çalışmaları başarısızlıkla sonuçlandığı gibi Abdülhamit yönetiminin dikkatini ve şüphesini çekmeye başlamıştı. Bunun sonucu olarak da Hürmasonlar "*fitne ve fesatın mutad kaynağı*" olarak etiketlenmiş ve İmparatorluk topraklarındaki bütün localar sıkı bir gözetim altına alınmıştı.⁽²⁰⁾ Bu meyanda Sultan Abdülhamit 1876 yılının Aralık ayında Meşrutiyet'i ilan etmiş, ancak 1878 yılında anayasayı askıya almış ve 1908 yılında gerçekleştirilecek olan Jön Türk devrimine kadar ülkeyi mutlakiyetle yönetmişti.

Jön Türkler ve Hürmasonluk

1876 Anayasa Devrimi'nin oluşumunda Osmanlı Masonlarının fazla etkili olduğu söylenemez ama 1908 Jön Türk Devrimindeki Masonik bağlantıların etkisi yadsınamaz. 1876 Devriminin aksine Jön Türk hareketinin önde gelenlerinin büyük bir çoğunluğu Masonlardan oluşuyordu. İşte bu gerçek Avrupalı diplomatlar nezdinde (özellikle İngiliz Büyükelçisi Lowther cephesinde olduğu gibi) bir takım komplö teorilerinin ortaya çıkmasına neden oluyordu. 1876'dan sonra, Osmanlı İmparatorluğu'nun anayasal bir parlamento tarafından yönetilmesi arzusu gerek Osmanlı Masonları ve gerekse de ileri gelen bürokratlar arasında hiç kaybolmamıştı. 1878 yılında anayasanın askıya alınması ve parlamentonun kapatılması bu arzunun

18 Rizopoulos, 191-192. Layıktez, 231.

19 Hanioglu "Notes", 189. Şehzade Murat'ın tekrisinden sonra kurmayı düşündüğü locanın adı da "Şark'ın Nuru" idi.

20 Hanioglu "Notes", 188. Tahttan indirildikten sonra Sultan Murat Vin sağlık durumu düzeldi ise de tahtını bir daha elde edemedi ve 1904 Ağustosunda eceleyle vefat etti. II. Abdülhamit'in Masonluğa karşı tavrı değişkenlik göstermiştir. Anti-masonik yayınları finansal olarak destekler ve hafızalarına Masonları takip ettirirken Masonluğu hiçbir zaman yasaklamamıştır.

daha da güçlenmesine yol açmıştı. Nitekim bu bürokratlarla Abdülhamit arasındaki sürtüşmeler tamamen Sultan'ın otokratik yönetiminden kaynaklanıyordu. Bu genç devrimci adayları Avrupalılar tarafından Genç Türkler ya da "Jön Türkler" olarak adlandırılıyor ve çok geniş ölçüdeki bir ideolojik ve politik yelpazeyi oluşturuyorlardı.

İmparatorluğun dahilindeki ve haricindeki Masonlar da Jön Türklerin bu anayasa özlemini destekliyorlardı. Örneğin, 1903 yılında Fransız Masonlarının dergisi "L'Acacia" (Akasya) Jön Türklerin bu çabalarını sempati ile karşıladıklarını ve Osmanlı Parlamentosu'nun yeniden kurulmasını gönülden desteklediklerini öne süren bir makaleye yer veriyordu. Jön Türkler tüm Mason camiasının dostluk duygularını kazanmış görünüyorlardı. Jön Türk hareketinin önde gelen liderlerinden biri olan Ahmed Rıza Bey, kendisi bir Mason olmamasına rağmen,⁽²¹⁾ Masonların anayasanın oluşturulma çabalarına verdikleri destekten dolayı onlardan övgüyle söz ediyordu. Oysa hareketin önde gelenlerinin büyük çoğunluğu zaten Masondu. Bunlardan biri ileride Sadrazam olmayı başaracak bir bürokrat olan Mehmet Talat Bey idi ve 1903 yılında Selanik'te Posta Müdürü iken "Makedonya Risorta" Locası'nda tekeris olmuştu.

İtalya Grand Orient'ine bağlı olarak çalışan "Makedonya Risorta" Locası, Selanik'teki en büyük localardan biriydi. Talat Bey'in yakın dostu ve Jön Türk arkadaşı Emanuel Carasso (Karasu Efendi olarak bilinirdi) yerel bir avukattı⁽²²⁾ ve locada oldukça önemli bir konumdaydı. Karasu Efendi sonraki yıllar boyunca Loca'nın kapılarını Jön Türklere açık tutuyor ve onların burada toplanabilmelerini sağlıyordu. Bu suretle Jön Türklerin büyük çoğunluğu tekeris edilerek çeşitli locaların üyesi oldular.⁽²³⁾ Avrupalı birer kuruluş olan bu localar Osmanlı topraklarında kapitülasyonların imtiyazlarından faydalanırken, üyelerini de İmparatorluk hafiye ve polislerinin soruşturmalarından uzak tutuyorlardı.⁽²⁴⁾ Yani bu localar devrimci Jön Türkler için güvenli birer sığınak olmuştu. Gerçekten de, "Makedonya Risorta", "Veritas" ve "L'Avenir de L'Orient" Locaları Makedonya'daki Jön Türk hareketinin en önemli merkezlerini oluşturuyordu.⁽²⁵⁾

21 Hanioglu "Notes", 192-193.

22 Karasu locanın bazen "Büyük Üstadı" bazen "Muhteremi" olarak tanımlanmıştır.

23 Roni Margulies, "Emanuel Karasu Biyografisine bir Başlangıç", *Toplumsal Tarih*, 21, Eylül 1995, 24-25. M. Kemal Öke, "Young Turks, Freemasons, Jews and the Question of Zionism in the Ottoman Empire", *Third Congress on the Social Economic History of Turkey*.

24 Dumont, 70. Selanik'teki Musevi Cemaatinin önde gelenleri (Karasu ve localardaki Musevilerin çoğu) İtalyan Konsolosluğunun koruması altında olup hafiye-lerin takibinin dışında kalıyorlardı.

25 Dumont, 73.

Bu gözle görülür stratejik avantajların yanı sıra Jön Türkler loca kardeşi olmaktan ayrıca çok mutluydular. Bu kadar fazla sayıda Jön Türkün Mason olması ancak sosyal, ekonomik ve entellektüel gerekçelerle açıklanabilirdi. Özellikle de Müslüman Hürmasonların sosyo-ekonomik profili Jön Türk grupları ile birebir örtüşüyordu. Her iki grupta da, genç subaylar, doktorlar ve genç bürokratlar çoğunluktaydı.⁽²⁶⁾ Tüm bu genç insanlar devlet okul ve akademilerinden mezun olmuşlar ve iyi derecede Fransızca biliyorlardı. Bu sayede de Fransız Localarında kolayca yer alabiliyor ve çalışmalarına katılıyorlardı. Tıpta, askeri bilimlerde, mühendislikte, Fransız Dili ve Edebiyatı'nda oldukça donanımlı olan bu gençler, sosyal ve entellektüel olarak bankacı, tüccar ve serbest meslek erbabı olan⁽²⁷⁾ gayrimüslim Masonlarla kolayca sosyal ve entellektüel ilişki kurabiliyorlardı. Belki de bunlardan daha önemlisi, Jön Türkler, Batı Medeniyetinin önde gelen kavramları olan "ilerleme", "bilim" ve "anayasal hak ve özgürlükler" gibi fikirlerin ateşli birer savunucusuydular. Bu gençler Mason localarını bu fikirlerin özgürce tartışılabildiği kurum olarak algılıyorlardı.⁽²⁸⁾

Ancak, şunu da belirtmek gerekir ki, 1908 Jön Türk devrimine doğru giden bu zorlu yıllarda Mason locaları, tüm bunların yanı sıra mutad kardeşlik özelliklerini ve hasenat görevlerini ihmal etmeden sürdürüyordu. Selanik Locaları okulların ve hastanelerin en önemli destekçileri olmalarının yanı sıra, hastalanan ya da ekonomik zorluğa düşen kardeşlerine de derhal sahip çıkıyorlardı.⁽²⁹⁾

Jön Türk Devrimi ve "Osmanlı Hürmasonluğu"nun Yükselişi ve Düşüşü

1906 yılında Talat Bey üyelerini "Makedonya Risorta" ve "Veritas" Loca kardeşlerinin oluşturduğu "Osmanlı Hürriyet Cemiyeti"ni kurdu. Bu cemiyetin üyeleri sonraki günlerde de bir dizi devrimci kuruluşun da öncüsü ve kurucusu oldular. Bunların da en başında "İttihat ve Terakki Cemiyeti" yer alıyordu. 1908 yılının yaz aylarında gerçekleştirilen Jön Türk Devrimi'nin öncüsü de işte bu cemiyetti. Başarılı olan devrimciler süratle 1876 Anayasası'nı tashih ederek yürürlüğe koydular ve çağdaş, modern ve lâik bir çok uygulamanın ve programın altına imza attılar. İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerinin büyük çoğunluğunun entellektüel ve ideolojik kökeni 19. yüzyıl pozitivizmi olmakla birlikte Talat Bey ve Emanuel Karasu Efendi'nin yanında üyelerin neredeyse tamamı Masondu. Önde

26 a.g.e., 88.

27 a.g.e., 71 - 72.

28 a.g.e., 69.

29 a.g.e., 72-73, 93.

gelen kardeşler arasında Cavit Bey (bir dönem Maliye Bakanlığı yapmıştı), Filozof Rıza Tevfik ve 1908-1918 yılları arasında üst düzey görevler alacak olan Cemal Paşa da yer alıyordu.⁽³⁰⁾ İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelen diğer üyelerinin neredeyse tamamı daha sonra Mason yapıldılar. Örneğin, İçişleri Bakanlığı (1908-1909) ve Sadrazamlık (1909-1910) gibi bir dizi önemli görevlerde bulunacak olan Hüseyin Hilmi Paşa, devrimin hemen akabinde "Veritas" Locasında tekris edildi.⁽³¹⁾

Muzaffer İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin üyeleri olan Jön Türkler de 1876 devrimcileri gibi genç vatanseverlerdi ve anayasal parlamento sistemine gönülden bağlıydılar. Böyle bir politik rejimin sürdürülmesi Osmanlı İmparatorluğu'nun yeniden canlanıp güçlenmesinin tek kaynağı olacak ve bir yandan bölücü etnik milliyetçiliğin, diğer yandan da Avrupa emperyalizminin karşısında ayakta kalabilmesini sağlayacaktı. İmparatorluk topraklarında yaşayan tüm halkların temsilcilerinden oluşan bu parlamento sayesinde ayrılıkçı düşünce ve hareketler ortadan kalkacak ve imparatorluğun maliyesini kontrol eden Avrupa finans çevreleri karşısında bir bağımsızlık direnci oluşturulabilecekti. Tüm umutlar bu yöneydi.

Bu fikir ve idealler Osmanlı Hürmasonluğu içerisinde de yer buluyordu. 1909 yılında Talat Bey, bazı Osmanlı Masonlarının da destek ve katılımıyla ilk "milli" Mason Büyük Locası olan "Maşrik-ı Azam-ı Osmanî"yi (Osmanlı Büyük Maşrikı)⁽³²⁾ kurdular. Bu kuruluşun diğer Avrupa obediyanları ile herhangi bir bağlantısı bulunmuyordu.⁽³³⁾ Hemen akabinde yayınlanan sirkülerde (o zamanlar Osmanlı toprakları olan) Suriye, Irak ve Libya'da bağlı localar kurma niyetleri beyan ediliyordu. Aslında, İstanbul ve Makedonya'da yer alan bütün localar sonuçta resmi olarak Maşrik-ı Azam-ı Osmanî'ye bağlı olacaklardı. Bu kardeşler İran milliyetçileri ile temasa geçip onları kendi obediyanları olan İran Büyük Maşrikı'nı kurmaya ikna edip destek oldular. O dönemde İngiliz işgali altında olan Mısır'da bile İngiltere ve İskoçya Büyük Localarına bağlı olarak çalışan bazı locaların yanında bir loca da kendileri kurdular.⁽³⁴⁾ Böylece Mısır Masonları "Osmanlı taraftarı ve Osmanlı karşıtı" etkilerin arasında kaldılar.⁽³⁵⁾ Dönemin İçişleri Bakanı ve Osmanlı Büyük Maşrikı'nın Büyük Üstadı Talat Bey aslında Avrupa'nın emperyal baskıları karşısında ayakta kalabilmek için Orta Doğu'nun müslüman halkları arasında bir Masonluk ağı ve kardeşlik zinciri oluşturmayı planlamış olabilirdi.⁽³⁶⁾

30 Tunaya, 385.

31 Dumont, 75.

32 Tunaya, 385.

33 Tunaya, 387.

34 Öke, 38.

35 Byron D.Cannon, "The Interim Role of the Masonic Press in Cairo", *International Journal of Middle East Studies*, XVII (1985) 481,484.

36 Öke, 38.

Ancak bu planlar başarılı olamadı. Mısır'da Osmanlı Maşrık-ı Azamı'nın kurduğu locanın yanı sıra İngiliz ve İskoçya locaları da yaşamlarını sürdürdüler. İran ile tesis edilen kardeşlik münasebeti iki ülke arasında askerî işbirliğinin karşılıklı olarak geliştirilmesini de hedefliyordu ama bir sonuca ulaşamadı.⁽³⁷⁾

1908 devriminden kısa bir süre sonra, İttihat ve Terakki Cemiyeti hiyerarşisi içinde yer alan bariz Mason üstünlüğü (belki de bu nedenle) Hürmansonluğun da saldırıya uğramasına neden oldu. Cemiyet üyelerinin politik düşmanları anti-Masonik rüzgârları da arkalarına alıp saldırılarını sürdürdüler. İttihat ve Terakki Cemiyeti dışındaki bazı parti ve fraksiyonlar (bunlardan bazıları İngiliz diplomat ve ajanları tarafından açıkça destekleniyordu) cemiyetin kendisini normal bir partiye dönüştürmesini, gizli ve devrimci öğelerini terketmesini istiyorlardı. Bu fraksiyonlardan biri olan "*Hizb-i Cedid*", İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin gizli yeraltı faaliyetlerini bireylerin Masonik faaliyetleri ile ilişkilendirip bunları ifşa etti. Daha da öteye gidip, "*Hizb-i Cedid*", programının onuncu ve sonuncu maddesinde politika ile iştigal eden gizli cemiyetlerin resmen lânetlenmesini istiyorlar ve dolaylı olarak Masonluğa işaret ediyorlardı.⁽³⁸⁾

Anti-Masonik faaliyetler 1911 yılında zirveye ulaştı. Muhafazakar İslamcı gruplar ve anayasal düzen karşıtları özellikle gazetelerinde İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerine ve Masonlara saldırılarını yoğunlaştırdılar. Cemiyetin üst düzey Mason üyeleri hakkında akla hayale gelmedik alçakça suç isnatlarında bulunuyorlar ve onları Siyonist ajanı olmakla suçluyorlardı. Yaz aylarında Cavit Bey Maliye Bakanlığı'ndan istifa etmek zorunda kaldı. Ancak, anti-Masonik kampanyalar sonbahar aylarında, Osmanlı Meclisi'nin yeni Başkan ve Başkan Yardımcısı seçimleri sırasında doruğa tırmandı. "*Hizb-i Cedid*"in desteğini alabilmek pahasına İttihat ve Terakki Cemiyeti, devrimden sonra Selanik mebusu olan Emanuel Karasu'yu istemeyerek de olsa Meclis dışında bıraktı. "*Hizb-i Cedid*" üyelerinin Karasu'yu istememelerinin nedenlerinden biri de Osmanlı Hükümeti'ndeki Masonik etkisinin yanı sıra aynı zamanda bir Yahudi olmasıydı.⁽³⁹⁾

Sonuç

Selanik Mebusu Emanuel Karasu ve Maliye Bakanı Cavit Bey'in politik kariyerlerinin bu şekilde sonlandırılması (politik düşmanlarının öne sürdüğü gibi) Masonların aslında çok da güçlü olmadıklarının en önemli ka-

37 a.g.e 45.

38 Tunaya, 385.

39 Aykut Kansu, *Politics in Post-Revolutionary Turkey, 1908-1913*, 274.

nıtlarından biridir. Buna rağmen, İttihat ve Terakki Cemiyeti muhaliflerinin zihinlerinde ve İngiliz bürokratların hayallerinde Judeo-Masonik bir ekip Siyonistlerle işbirliği içerisinde İngiliz karşıtı eylemler yapıyorlar ve Osmanlı İmparatorluğu'nu bir felâkete doğru sürüklüyorlardı. Bazı İngiliz diplomatların dar görüşlü paranoyaları gerçekten de inanılmaz boyutlardaydı. İngiliz Büyükelçisi Lowther'in gözünde Emanuel Karasu "gizemli davranışları olan, düşük sınıftan, namussuz bir avukat, ikiyüzlü, rüşvetçi bir alçak"tı. Buna benzer bir şekilde bir başka İngiliz dışişleri yetkilisi ülkenin kokuşmuş bir "Yahudi ve işbirlikçilerinden oluşan bir komite" tarafından yönetildiğini yazabiliyordu.⁽¹⁰⁾

Tüm bu yaklaşımlar aslında hiçbir gerçek delile dayanmıyordu. Birçok saldırının hedefinde olan Emanuel Karasu bile aslında parlamentodaki sandalyesini koruyamamıştı. İttihat ve Terakki Cemiyeti içerisinde çok da üst düzey bir görevde olmayan Karasu nasıl olur da koskoca Osmanlı İmparatorluğu'nu kendi kafasına göre yönetebilirdi ?⁽¹¹⁾ Gerçekten de Anayasal Meşrutiyeti ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni geniş ölçüde destekleyen Osmanlı Yahudileri imparatorluğun politik yapısı içinde göreceli olarak küçük rollere sahiptiler.⁽¹²⁾

Yine bu fikirden yola çıkarak, Avrupalı diplomatların ve bazı Osmanlı partisi ve hiziplerinin iddia ettikleri gibi Masonların İmparatorluk yönetimini devralacak komploların içerisinde yer aldıkları tezi tam bir saçmalıktan ibaretti. Birey olarak Masonlar her iki devrimin de içerisinde yer almışlardı ama arkalarında ne kendi ülkelerindeki Masonların tümünün, ne de dünyadaki diğer kardeşlerin desteği vardı. "Proodos" Locası Üstadı Muhterem Skalyeri ve kardeşlerinin bile 1876 Anayasa devriminde gerçek ve önemli bir rol oynadıkları söylenemez. Zaten onların bu farklı tutumları ve planları diğer devrimciler tarafından da pek dikkate ve ciddiye alınmamıştı. Skalyeri ve Mason kardeşlerinin gücü Sultan Murat biraderlerini tahtta tutmaya bile yetmemişti.

Hürmasonluk, Jön Türk hareketi ve İttihat ve Terakki Cemiyeti arasındaki bağlar da aslında yüzeyseldi. Jön Türkler ve İttihat ve Terakki üyeleri arasında önemli ölçüde Mason kardeşler olduğuna dair çok güçlü kanıtlar mevcuttur ama Localara yaptıkları ziyaretlerin aslında Sultan'ın hafiyelerinin gözlerinden uzakta rahat rahat toplanabilmelerinin vesilesi olduğu da unutulmamalıdır. Talat Bey'in kurduğu Osmanlı Büyük Maşrakı'nın ana hedefi de imparatorluğu emperyalizm karşısında güçlü tutabilmektir.

40 Kamsu, 274, Öke, 45.

41 Karasu 1914 yılında İstanbul mebusu seçildi. Savaş sırasında ve sonrasında çeşitli ticari işlere girdi. 1934 yılında fakirlik içinde öldü. Margulies, 24-26.

42 Karasu İttihat ve Terakki Cemiyetinde önde gelen birkaç Musevi üyesinden birisi idi. Margulies, 24.

Ancak İstanbul ve Makedonya Locaları haricinde onun bu hedefe ulaştığı söylenemez zira birçok loca Avrupa kökenli obediyanlarını terketmemişlerdi.

Sonuç olarak, Hürmasonluk bir organizasyon ya da bir inanç sistemi olarak her iki Osmanlı devriminin de arkasında yer almamıştı ama bu olaylara katılan önemli sayıda Mason kardeş vardı. Bunun ispatı pek mümkün görünmeyebilir ama gerçekten de bir çok insan Batılılaşma hareketinin içerisinde yer alan Osmanlı ileri gelenlerinin Hürmasonluk'un ilerici ve hümanistik cazibesine kapılarak localarda yer aldıklarını ve böylece politik yaklaşımlarını renklendirdiklerini kolayca ileri sürebilir. Yine benzer şekilde Avrupalı obediyanlardan bağımsız "*Milli*" bir Osmanlı Büyük Locası'nın kurulmasının ise Osmanlı İmparatorluğu'nun enkazı üzerine genç bir Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulabilmesi için gerekli olan çağdaş bir Türk milliyetçiliğinin gelişimini ve ideolojisinin oluşumunu sağladığı muhakkaktır.

OSMANLI HÜRRIYET CEMİYETİ ve MASONLUK

Ozan ARSLAN, Çınar ÖZEN⁽¹⁾

Ottoman Liberty Committee and Freemasonry

The founders and leading figures of the Ottoman Liberty Committee (Osmanlı Hürriyet Cemiyeti) such as Mehmet Talât Bey (later Pasha), Midhat Şükrü (Bleda) Bey, Mustafa Rahmi (Evrano, later Arslan) Bey, Ömer Naci Bey, Naki (Yücekök) Bey, Manyasizâde Refik Bey, İsmail Hakkı Canbolat Bey, Hakkı Baha (Pars) Bey, Cavid Bey and Kâzım Nâmi (Duru) Bey were (or became) all Freemasons. Except Cavid Bey (he was a member of the lodge Perseverencia of the Spanish obedience in Salonica) and Kâzım Nâmi Bey, they were all among the brethren of the lodge Macedonia Risorta ("Macedonia Resurrected" in Italian, named after Macedonia, the first Masonic lodge of the Italian Grand Orient founded in Salonica in 1864) of the Italian Obedience.

This lodge, awakened in 1901 under its new name and significantly involved in politics, provided after 1903 the reliable and secret shelter that the Salonican Young Turks were looking for in order to propagate their revolutionary activities. At the beginning of the 20th century, the political context of the Ottoman Macedonia was decisively marked by the nationalist and revolutionary currents of the multinational and multi-confessional region; the relative freedom of the cosmopolitan city of Salonica; the secrecy of the foreign Freemasonry; and the recruitment of young and tremendously ambitious staff officers serving in the region into the secret Young Turk network.

The organizational expansion of the OLC in the other towns of Macedonia and the further merging with the earlier Young Turk groups in exile brought considerable power to the movement of Salonica. The bold and impatient demands of the military wing of the Committee in Monastir in order to re-proclaim the Constitution of 1876 (Kanun-i Esasi) paved the way for the Revolution of 1908.

1 Bu araştırmanın haricilere yönelik ilk ürünü, "Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin Makedonya'da İtalyan Masonluğu İçerisinde Yeniden Doğuşu (The Rebirth of the Ottoman Committee of Union and Progress through the Italian Freemasonry in Macedonia)" başlıklı ve Ozan Arslan ve Çınar Özen imzalı İngilizce bir makale olarak 2005 yılında, *Moderno Oriente* adlı uluslararası bir hakemli tarih dergisinde yayınlanmıştır (*Oriente Moderno, Nuova Serie, Anno XXIV(LXXXV), 1, 2005*). Metnin şimdiki halini almasındaki katkılarından dolayı İskender Doğusoy'a teşekkürü bir borç biliriz.

Jön Türk hareketi, cemiyetleri ve anayasal bir düzen kurmaya yönelik devrimci faaliyetleri geride bıraktığımız yüz yıllık süre içerisinde pek çok kitap ve makaleye konu olmuştur. Enver Ziya Karal, Tarık Zafer Tunaya, Şükrü Haniçoğlu, Sina Akşin, Erik Jan Zürcher, Stefanos Yerasimos, Ernest Edmonson Ramsaur, Paul Dumont, İlhan Tekeli ve Selim İlkin gibi Türk ve yabancı akademisyenler bu konuda Türkçe, İngilizce ve Fransızca literatüre pek çok eser kazandırmışlardır. Ayrıca, Kâzım Nâmi Duru, Midhat Şükrü Bleda ve Kâzım Karabekir gibi İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin bazı eski üyeleri de bu dönem ile ilgili anılarını yayınlamışlardır.

Bu dönem içerisinde, Makedonya'daki Jön Türk gruplarının 20. yüzyılın ilk yıllarında Selanik'teki örgütlenme faaliyetleri ve bu şehirdeki localar ile olan bağları şüphesiz özel bir yer kaplamaktadır. Selanik'te başlayan bu yeniden örgütlenme süreci. 1896-97 başarısızlığından sonra yurtdışına çekilmek zorunda kalan ve oldukça zayıflayan *Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti (ITC)*'nin yeniden canlandırılmasına ve 1908-Jön Türk Devrimi'ne yol açmıştır. Bu konuda İtalyan araştırmacı Angelo Iacovella'nın 1997 yılında İtalya'da yayınlanan ve "Gönye ve Hilal" adı altında Türkçe'ye çevrilen etkileyici çalışması *Il Triangolo e la Mezzaluna*, Selanik'teki Jön Türkler ile İtalyan Masonluğu arasındaki ilişkiyi İtalya Büyük Doğusu (*Grande Oriente d'Italia*) arşivlerinden çıkan belgelerin ışığında ortaya koymaktadır.

Osmanlı'daki İlk Liberal Hareketler, II. Abdülhamid ve İstibdat Rejimi

Sultan II. Abdülhamid, Osmanlı siyasi tarihinin tartışmasız en bilinen hükümdarlarından biridir. "Osmanlıların Sultanı" ve "Dünya Müslümanlarının Halifesi" olarak 1876-1909 yılları arasında tam 33 sene hüküm sürmüştür. Hıristiyan tebaasına karşı sertliğe başvurduğu ve pek çok katliamı bizzat emrettiği iddiaları ile Batı basını tarafından "Kızıl Sultan (*Le Sultan rouge*)" olarak adlandırılırken Halife sıfatından kaynaklanan dini kimliği ve panislamist fikirleri dolayısıyla bu son fikrin kabul gördüğü çevrelerde "Ulu Hâkan" olarak anılmıştır. Nitekim, Türk yazınında ve yabancı literatürde bu iki farklı yaklaşımın her ikisini de yansıtan pek çok çalışma bulunmaktadır. Ancak II. Abdülhamid döneminin konumuzu ilgilendiren niteliği bu sultanın, hükümdarlığı süresince bütün Osmanlı anayasal hareketlerine karşı olan yoğun ve sert baskısıdır. Zaten bu yüzden hükümdarlık dönemi istibdat dönemi olarak adlandırılmıştır.

Abdülhamid, 21 Eylül 1842 tarihinde dönemin sultanı Abdülmecit'in ikinci oğlu olarak dünyaya gelmiştir. İki yaş büyük olan ağabeyi kendisinden önce tahta çıkacak olan V. Murad'dır. Abdülhamid ağabeyinden farklı olarak batılı tarzda bir eğitim almamış, ancak çocukluk yıllarında çok dikkatli

bir gözlemci olarak dikkat çekmiştir. Yetişme çağında Batılı Büyük Güçlerin "Güç Dengesi" adına Kırım Savaşı'nda nasıl da Rus İmparatorluğu'na karşı Osmanlı Devleti ile ittifak kurduklarını görmüş ve *Devlet-i Âliye*'nin, içinde bulunduğu zayıf durumu ile ancak bir denge politikası sayesinde "*Düvel-i Muazzama* (Büyük Güçler)" karşısında ayakta kalabileceğine kanaat getirmiştir. Babası Abdülmecit'in ölümünün ardından tahta amcası Abdülaziz çıkmış ve genç Abdülhamid böylece ağabeyi Murad'ın ardından tahtın ikinci veliahdı olmuştur. Sultan Abdülaziz, İngiltere'deki gibi anayasal bir monarşi talep eden Genç Osmanlıların darbesi ile tahttan indirildiği ve meşrutiyet yanlısı Murad'ın tahta geçirildiği 1876 yılına kadar 16 yıl hüküm sürmüştür. O sırada 34 yaşında olan Abdülhamid, tahttan indirilen amcasının, bilekleri kesilmiş bir halde bulunduğu, esrarengiz ölümüne şahitlik etmiş ve ağabeyinin tahta çıkmasının ardından veliaht olmuştur. Kendisini genç yaşında Osmanlı tahtının varisi yapan bu gelişmeye rağmen, Abdülhamid, Genç Osmanlıların siyasi gücü ve hükümdarın yetkilerini kısıtlamaya yönelik taleplerinden oldukça rahatsız olmuştur. V. Murad, 93 günlük kısa bir hükümdarlık süresinin sonunda ruh sağlığının tahtta kalmasına elvermemesi sonucu tahttan indirilmiş ve taht 1876 yılının Ağustos ayında meşrutiyeti desteklediğini açıklayan Abdülhamid'e devredilmiştir. Ancak Genç Osmanlılar'a ve anayasaya kuşku ile yaklaşan Sultan, parlamento ve anayasal rejime sadece 17 ay tahammül edebilmiş ve 1878 yılının Şubat ayında devam etmekte olan Osmanlı-Rus Savaşı'nı gerekçe göstererek anayasayı askıya almıştır.

Anayasal düzenin sona erdirilmesi, istibdat rejimi için sadece bir başlangıç olmuştur. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın sonunda II. Abdülhamid, Genç Osmanlılar hareketinin önde gelen isimlerini sürgüne göndermiş ve ülke yönetiminin mutlak kontrolünü eline almıştır. Ordu ve donanmanın da sadakatinden şüphe duyan sultan, kendisine sadık ancak ehil olmayan kişileri yüksek komuta mevkilerine getirmiş ve liyakat sistemini ortadan kaldırmıştır. Basın üzerinde çok büyük bir baskı ve sansür uygulamıştır. Genç Osmanlılar hareketi içerisinden imparatorluğun uzak vilayetlerine sürgüne gönderilmeyen isimler de Mısır veya Avrupa'ya yerleşmek zorunda kalmışlardır.

Bununla beraber Genç Osmanlı hareketinin başarısızlığı ve Yıldız Sarayı'nın baskı rejimi, Osmanlı aydınları arasındaki devrimci çabaları tamamen ortadan kaldıramamıştır. Nitekim Sultan II. Abdülhamid'in hükümdarlığının ilk on yılının ardından, 1889 senesinde İstanbul'da *Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye*'de öğrenciler tarafından İttihad-ı Osmani Cemiyeti kurulmuştur. Bu cemiyet takip eden yıllarda Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti olarak yeniden adlandırılacak ve Türk siyasi hayatında derin izler bırakacaktır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti Adı Altında Kurulan İlk Gizli Siyasi Cemiyet

Osmanlı'nın anayasal düzeni geri getirmek isteyen yeni aydın kuşağı, 1880'lerin sonu ve 1890'lar boyunca İstanbul'da askeri tıp fakültesi ile harp okullarında örgütlenmiştir. 1889 yılında İstanbul'daki Askeri Tıp Fakültesi'nden bir grup öğrenci II. Abdülhamid'i devirmeyi ve meşrutiyeti geri getirmeyi amaçlayan *İttihad-ı Osmani Cemiyeti* adlı gizli bir örgüt kurmuşlardır. Kurucular İbrahim Temo, Abdullah Cevdet, Hüseyinzade Ali, İshak Sukuti ve Mehmed Reşid Beylerdir. Cemiyet daha sonra adını *Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti* olarak değiştirmiş ve İstanbul'daki bahriye, mühendislik, veterinerlik okullarından da pek çok öğrenciyi bünyesine katmışsa da cemiyetin çekirdeğini *Tıbbiye-i Askeriye ve Harbiye* öğrencileri oluşturmaya devam etmişlerdir.

Ayrıca 1890'lı yılların başlarında cemiyet ile yurtdışında sürgünde olan Mizancı Murat Bey, pozitivist fikirleri ile tanınan Ahmed Rıza Bey ve padişahın yeğeni olan Prens Sabahaddin gibi Osmanlı aydınları arasında temas kurulmuş ve yurtiçinde giderek daha yaygın bir örgütlenmeye gidilmiştir. Bu dönemde cemiyet, İtalyan milli birliğini kurma mücadelesinde başarılı olan İtalyan devrimci-milliyetçi komiteleri olan "*Carbonari*"lerin dörtlü hücre örgütlenmesini esas almıştır.

1896 yılının Ağustos ayında, Cemiyet bir darbe girişiminde bulunmaya karar vermiş, ancak bu plan II. Abdülhamid'in geniş hafıye ve istihbarat ağı tarafından önceden öğrenilerek başarısızlığa uğratılmıştır. Ayrıca takip eden aylarda çıkan 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı'nın kısa zamanda büyük bir Osmanlı zaferi ile sonuçlanmasının yarattığı milli heyecan Sultan II. Abdülhamid'in iç siyasetteki prestij ve otoritesini oldukça arttırmış ve bir darbe girişimi için gerekli şartları tamamen ortadan kaldırmıştır. Gizli cemiyetin ortaya çıkarılması, *İttihat ve Terakki* mensubu ilk Jön Türk kuşağının kendilerinden önceki Genç Osmanlılar kuşağının kaderini paylaşmalarına yol açmış ve Sultan birçoğunu tutuklatır veya sürgüne gönderirken, bir kısmı da kendi imkânları ile yurtdışına kaçmışlardır. 1896-97 tutuklamaları ve davaları cemiyetin Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisindeki bütün yapılanmasını çökertirken istibdat rejimine karşı olan muhalefetin ancak yurtdışından sürdürülebileceği on yıllık yeni bir dönemi beraberinde getirmiştir. *İttihat ve Terakki Cemiyeti*'nin uğradığı bu başarısızlık, 20. yüzyılın ilk on yılındaki Jön Türk kuşağı için ders çıkaracakları çok önemli bir gelişme olmuştur.

1896-97 dönemindeki başarısızlıklarından sonra pek çok Jön Türk Avrupa'ya, özellikle de Paris'e yerleşirken daha küçük bir grup da Mısır'a gitmiştir. Bu grupların her ikisi de sürgün yerlerinde kendilerinden önceki Genç Osmanlı hareketi sürgünleri ile birleşmişlerdir. Paris'teki grup Ahmed Rıza Bey ve onun hem Türkçe hem de Fransızca olarak çıkardığı

Meşveret gazetesinin çevresinde toplanırken, Kahire'deki grup ise Murad Bey (Mizancı) ile onun aynı şehirde Türkçe olarak çıkardığı *Mizan* adlı gazetenin çevresinde örgütlenmiştir. Ne var ki 1890'ların son yılları ile 1900'lerin başları sürgündeki Jön Türkler için gazetecilik faaliyetleri ile sınırlı pasif bir muhalefet dönemi olmuştur. Yurtdışında basılan bu gazeteler Abdülhamid rejimi tarafından Osmanlı toprakları üzerinde tamamen yasaklanmış, lise, harp okulu ve üniversite öğrencileri ile bir kısım bürokrat ve küçük ve orta burjuvazinin oluşturduğu okuyucu kitlesine ancak kapitülasyonların koruması altında bulunan yabancı posta hizmetleri ve postaneleri aracılığı ile ulaştırılmıştır. *İttihat ve Terakki Cemiyeti*'nin Osmanlı İmparatorluğu içerisinde 1890'lı yıllarda kurduğu örgütlenmenin çöküşünün ardından Osmanlı anayasacılık hareketi ve Jön Türkler *Osmanlı Hürriyet Cemiyeti* olarak adlandırılacak yeni ve etkin bir cemiyetin kuruluşu için 1906 yılını beklemek zorunda kalacaklardır.

Makedonya Sorunu'na Karşı Bölgedeki Osmanlı Subay Eliti İçerisinde Oluşan Tepkiler

Osmanlı Ordusu'nun o dönemdeki teamüllerine göre, Harp Okulu'ndaki eğitimlerinin ardından kurmay subay olarak çıktıkları Harp Akademisi'ni de yüksek derecelerle bitiren genç subaylar, sırasıyla piyade, süvari ve topçu sınıflarında hizmet ettikleri kurmaylık stajlarını, imparatorluğun çatışma bölgesi Makedonya'daki kolordularda yapmaktaydılar.

Böylece 1900'lu yılların başlarında Makedonya'daki iki Osmanlı ordusunda görev yapmakta olan genç Osmanlı kurmay subayları bölgedeki iç ve dış gelişmeleri yakından izlemiş ve Osmanlı Devleti'nin sonunun yaklaşmakta olduğuna kanaat getirirken Balkanların Türk-Müslüman nüfusunun da geleceği hakkında endişeye kapılmışlardır. Genç ve idealist kurmay (*erkân-ı harbiye*) subayları Bulgar, Yunan, Sırp ve hatta Arnavut komitaları ile çatışmalara girer ve hayatlarını Osmanlı Devleti'nin bekası için riske atarken giderek daha milliyetçi duyguları paylaşıyor olmuşturlar.

Ayrıca bu genç subay grubunun tepkileri iki odakta toplanmış ve bir yandan Makedonya'ya müdahalelerini küstahça buldukları Avrupalı Büyük Güçler'e karşı bir reaksiyonları gelişirken diğer yandan da imparatorluğun Avrupalı medeniyetler seviyesine yükselmesini engellediğini düşündükleri Sultan II. Abdülhamid'in istibdat rejimine olan muhalefetleri artmıştır. Aynı şekilde II. Abdülhamid'in ordu ve donanmaya karşı duyduğu güvensizliğin bir sonucu olan Osmanlı silahlı kuvvetlerinin finansal ve materal anlamda ihmal edilmişliği özellikle Makedonya'da çarpışan Osmanlı subaylarının siyasal anlamda bir şeyler yapma arayışlarına yönelmelerine sebep olmuştur. Genç kurmay subaylar ayrıca ordu ve donanmanın amcası Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilmesindeki rolünü unutmayan

Abdülhamid'in her iki kuvvet içerisinde de, yetersiz fakat sadık, alaylı subayları mektepli subaylara tercih etmesinden çok rahatsız olmuşlardır. Ancak Makedonya'da toplanmaya başlayan bu elit subay grubu çok geçmeden bölgenin kozmopolit yapısını, Avrupa'ya Selanik kanalı ile olan nispi yakınlığını ve istibdat rejiminin bölgedeki görece zayıflığı sayesinde örgütlenme kolaylıklarını fark etmişlerdir.

Bunun ötesinde, çatışmakta oldukları ve her biri kendi milliyetçi hedeflerini gerçekleştirme peşindeki komitalardan da esinlenmiş ve onların yapılanmalarından pek çok şey öğrenmişlerdir. Komitaların kendi ulusal devletleri için, kendilerinin ise despot bir sultan için savaştıklarına inanmışlardır. Komitaları takip ederek geçen ve sürekli hareket halinde oldukları muharip hayat tarzları bu genç subayları sıkı bir dayanışma ruhu ile birbirlerine bağlarken ölüm riskini hayatlarının bir parçası haline getirmiş ve aynı zamanda sultanın hafiyelerinin takibinden uzak tutmuştur. 1903 yılından itibaren beraber görev yapmaya başladıkları Avrupalı subayların, teçhizat ve kazançlarının üstünlüğü ve Osmanlı subaylarının senede sadece altı ay maaş alabilmeleri, yabancı subay ve konsüler görevlilerinin bazı yörelerdeki Hıristiyan Balkan milletlerine yönelik ayrılıkçı propagandaları ile birleşince hem yabancı güçlere hem de sultana olan tepkileri giderek büyümüştür. Ancak nihayetinde, Osmanlı İmparatorluğu'nun kurtuluşu için ilk aşamanın II. Abdülhamid'in mutlakiyetinin sona erdirilmesi olduğuna kanaat getirmişlerdir.

Masonluk'un Osmanlı Anayasal Hareketlerindeki Rolü

Osmanlı İmparatorluğu'ndaki anayasal akımların tarihine bakıldığında ilk kuşağı oluşturan "Genç Osmanlılar"ın 1870'li yıllarda İstanbul'da Fransız obediyanına bağlı localarda örgütlendikleri ve çalıştıkları görülmektedir. Genç Osmanlılar hareketinin Midhat Paşa, Ziya Paşa, İbrahim Hakkı Paşa, Sadullah Paşa, Ahmed Vefik Paşa, Tunuslu Hayrettin Paşa, Namık Kemal Bey, Ali Suavi Bey, Şinasi Bey, Cemaleddin Afgani Bey, Ali Haydar Bey, Ali Şefkati Bey ve hatta 1876 yılında 93 günlük bir hüküm süren Sultan V. Murad gibi pek çok önde gelen ismi Masondur ve imparatorluk için öngördükleri anayasal ve reformist çalışmaları *Proodos* (Terakki – İlerleme) Locası bünyesinde yürütmüşlerdir. Sultan V. Murad şehzadeliği döneminde tekris edilmiş ve tekrisinin hemen ardından *Envar-ı Şarkîye* (Doğu Işıkları) adı altında bir loca "kurmuş" ise de bu yeni locanın varlığı sadece kağıt üzerinde kalmıştır. Genç Osmanlılar, bu örgütlenme sürecinde dönemlerinin bilinen Masonlarından olan Cleanthi Scalieri ve François Louis Aimable'in de desteklerini görmüşlerdir.

Dönemlerinin bu önemli aydın ve üst düzey bürokratları, 1876 yılında dönemin sultanı Abdülaziz'i tahttan indirerek yerine 1872 yılında *Proodos*

Locas'ında tekris edilmiş olan yeğeni Şehzade Murad'ı tahta geçirmişlerdir. Osmanlı tarihindeki tek Mason sultanın 93 günlük kısa hükümlerinde sağlığının bozulması Midhat Paşa gibi meşrutiyet yanlılarının arzu ettikleri anayasasının ilanına olanak vermemiştir. Midhat Paşa ile Abdülhamid arasında yapılan görüşmelerde *Kanun-i Esasi*'nin ilanı üzerinde anlaşılabilir, V. Murat alınan fetva ile tahttan indirilmiş ve Abdülhamid tahta geçirilmiştir. 31 Ağustos 1876'da tahta geçen Abdülhamid, 24 Aralık 1876'da imparatorluğun ilk anayasasını ilan etmiştir. V. Murad, sıkı bir gözetim altında geçen şehzadelik yıllarında oldukça yıpranan ruh sağlığı sebebiyle ancak kısa bir süre tahtta kalabilmiş ve kardeşi Abdülhamid'in tahta geçmesinin ardından da kapatıldığı Çırağan Sarayı'nda bir kez daha polis ve hafiyelerin sıkı göz hapsi altına girmiştir. Buna rağmen, Cleanthi Scalieri önderliğindeki bir grup Mason sabık sultan ile gizlice temas halinde kalmış ve hatta gizli bir komite kurarak 1878 yılında bir kez daha tahta çıkarmak amacıyla kendisini Çırağan Sarayı'ndan kaçırmaya çalışmışlardır. Ancak bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmış ve II. Abdülhamid, Genç Osmanlılar'ın siyasi komplo merkezleri oldukları gerekçesi ile imparatorluk içerisindeki bütün Mason Localarını yasaklarken ağabeyi Murad da 1905 yılındaki ölümüne kadar 29 sene boyunca Çırağan Sarayı'nda daha sıkı bir gözetim altında yaşamak zorunda kalmıştır.

Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin Kuruluşunda Selanik'teki Locaların Rolü

İtalya Büyük Doğusu (*Grande Oriente d'Italia*)'nun Büyük Üstat Kaymakamı Ettore Ferrari 1900 yılında İstanbul, Selanik ve İzmir şehirlerini kapsayan bir Osmanlı İmparatorluğu turuna çıkmış ve Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıkmasının ardından (diğer bütün obediyanlara bağlı localar gibi) uykuya yatmak zorunda kalan İtalyan Localarına, uykudan uyanmaları yönündeki, Büyük Üstat mesajını iletmıştır. Bu ziyaretin kısa bir süre sonrasında, 1901 yılında, Selanik'te Boulma Giani Sokağı'ndaki eski mabette eski *Macedonia* locası kardeşleri *Macedonia Risorta* (Dirilen Makedonya) adı altında yeni bir locada çalışmaya başlamışlardır. Bu yeni locada 24 Aralık 1901 tarihinde tekris edilen ilk kişi Salvatore Modiano adlı Selanikli Sefarad'dır. Uykudan uyanan bu İtalyan locası, takip eden yıllarda imparatorluk içerisinde Makedonya topraklarından başlayarak, *İttihat ve Terakki Cemiyeti*'ni yeniden canlandıracak olan, *Osmanlı Hürriyet Cemiyeti*'nin temellerinin atıldığı loca olacaktır. İtalyan araştırmacı Angelo Iacovella'nın da belirttiği gibi belge ve olayların ışığında *Macedonia* Locası'nın uykudan uyanması ve *İttihat ve Terakki Cemiyeti*'nin yeniden canlandırılması arasındaki bağlantı şüpheye yer vermeyecek kadar açıktır.

Macedonia Locası yeni bir ad altındaki uyanışını sadece Ettore Ferrari'ye değil Selanikli bir Sefarad avukat olan Emanuele Carasso'ya da borçlu-

dur. Carasso daha sonra aynı locada Üstadı Muhteremlik görevini üstlenmiş ve 1903 yılında üç sene sonra Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'ni kuracak olan Mehmed Talat, Midhat Şükrü (Bleda) ve Mustafa Rahmi (Evranos daha sonra Arslan) Beyleri de loca yönlerine kabul etmiştir.

Ettore Ferrari, Selanikli Jön Türkler ile İtalyan Masonluğu arasındaki bu bağları daha sonra 1910 yılında İtalya Büyük Doğusu'nun Masonik yayını olan *Acacia* dergisinde şu şekilde ifade etmiştir:

“Sürekli olarak, düşmanlarının eliyle, şiddet kullanılarak öldürülme korkusuyla yaşayan Abdülhamid, yalnızca kuşku ve nefret duyguları besliyordu. En acımasız intikamlara, işkencelere, mahkûmiyetlere, sürgünlere, en haksız idamlara neden oluyordu. Belki de bu şekilde devrim tohumlarını korku içinde boğacağını düşünüyordu. Aksine, sanki tepkinin ve zorbalığın yoğunlaşması kendisi için gerekli öğelermiş gibi bu tohumlar olgunlaşıyor ve hızla serpiliyordu. [...] Türk yasaları örgütlenme hakkını tanımıyor [...] gizlice oluşturulan topluluklar da – hafiyelerin ihbarlarıyla – hemen lağvediliyor ve üyeleri de hapse atılıyordu. İşte bu aşamada [...] Hürriyet hareketinin şeflerinden bazıları Avrupa yolculukları sırasında kuruluşumuzun varlığını fark etmişler ve ilkelerinin iyiliğini sezmişlerdi [...] Masonluğa başvurmaya karar vermişler ve içlerinden üç kişi, Selanik'te İtalyan Maşrik-ı Azamî'na bağlı çalışan Macedonia Risorta Locası'nın envarına kendilerini tanıtmışlardı. Loca çalışmalarına katılmaya hazır olduklarını bildirmişler ve yaşadıkları zulme karşı yardım talep etmişlerdi [...] Sadece toplumsal konuları ile değil ifade ettikleri duygular sebebiyle de ailemize katılmaya layık görülen bu kişileri bu loca bütün ritüeller yerine getirildikten sonra bağrına basmıştır. Macedonia Risorta Locası'nda önceden tekris edilmiş başka iki Türk liberal de bu üç yeni kardeşe katıldı [...] Selanik Masonluğu bu topluluğa Osmanlı vatandaşı olmayan ve gönüllü beş kardeşi daha atamıştır. Yabancı ülke vatandaşları oldukları için bu kardeşler Fransa, Bulgaristan ve İsviçre'de ikamet eden ve yaşamlarını tehlikeye atmadan Osmanlı İmparatorluğu'na ayak basamayan sürgündeki Jön Türk grubu ile yazışmaları sürdürme özgürlüğüne sahiptiler. Devrimci cemiyetin işleyişi yabancı Masonların çalışmalarını bu şekilde koruması sayesinde başarılı şekilde yürüyordu. Cemiyet üyeleri, güvenlik içinde toplanıp durum değerlendirmesi yapabilecekleri bir yere sahip olmadıkları için, Macedonia Risorta Locası'nın bekleme odası merkezleri olmuştu. O fevkalade devrim eserinin orada hazırlanıp saat saat yönetildiğini söyleyebiliriz.”

Ettore Ferrari'nin bahsettiği Selanik'teki Osmanlı “hürriyet hareketi” liderlerinin Mehmed Talat, Midhat Şükrü ve Mustafa Rahmi Beyler olduğu anlaşılmaktadır. *Macedonia Risorta Locası'nın* matrikül kayıtları dikkatle incelendiğinde her üç Jön Türk'ün de 1903 yılında aynı locada tekris edildikleri görülmektedir. Bununla beraber, aynı locada daha önceden tekris

edilmiş olan diğer iki "Türk liberali"nin kimler olduğu loca kayıtlarından tespit edilememektedir. Yine de bu iki Türk liberalinden birinin üstadı muhteremlik döneminde de Selanikli Jön Türkler ile çok yakın ilişkiler içerisinde olan Emanuele Carasso (daha sonraları benimsediği soyadı ile Karasu) olduğu tahmini yürütülebilir.

Aslında, Mehmed Talât, Midhat Şükrü ve Mustafa Rahmi Beyler daha 1890'lı yıllarda dönemin *İttihat ve Terakki Cemiyeti*'nin farklı şubelerine üye olmuşlardır. Talât Bey Edirne'de, Midhat Şükrü Bey Cenevre'de ve Mustafa Rahmi Bey de Selanik'te eski cemiyete katılmışlardır. Ayrıca Talât Bey, cemiyetin imparatorluk içerisindeki yapılanmasının çökertildiği 1896-97 döneminden sonra da, 1890'ların sonu ve 1900'lu yılların başlarında posta görevlisi olarak sık sık seyahat ettiği Bulgaristan'dan yurtdışında sürgünde olan Jön Türk kadroları ile temasını korumuştur. Hatta bu bağlantısından dolayı bir kez tutuklanmıştır. Midhat Şükrü ve Mustafa Rahmi Beyler de aynı dönemde gittikleri Cenova'da cemiyetin sürgündeki önemli temsilcileri ve İtalyan Masonları ile görüşmüşlerdir. Midhat Şükrü Bey'in bir dönem Mizancı Murat Bey ile beraber çalıştığı ve Cenova'da iken *İttihad-ı Osmanî Cemiyeti* kurucuları İshak Sükuti ve Abdullah Cevdet Beyler ile temas halinde olduğu bilinmektedir.

Bu Jön Türkler, 1903 yılında *Macedonia Risorta Locası*'nda tekris olmalarının ardından Selanik'teki istibdat karşıtı ve devrimci faaliyetlerini, kapitülasyonlar dolayısıyla II. Abdülhamid'in hafiyelerinin denetleme ve takibinden uzak kalan İtalyan Masonluğu'nun gizliliği ve korunması altında çok daha kolay bir şekilde yürütmeye ve kardeşlik bağlarını siyasi amaçlar için kullanmaya başlamışlardır. Kısa zaman içerisinde bölgede konuşlu Osmanlı 3. Ordusu'nun birçok subayı locanın yönlerini doldururken Manyasizâde Refik Bey gibi şehir eşrafının önde gelen isimleri de takip eden yıllarda tekris edilmişlerdir. Talât Bey ve arkadaşlarının tekris edildiği 1903 yılından Jön Türk Devrimi'nin gerçekleştiği 1908 yılına kadar aynı ordunun 18 subayı *Macedonia Risorta Locası*'nın matrikül kayıtlarına eklenmiştir.

Şehirdeki localarda gerçekleşen hazırlık ve örgütlenme aşamalarından sonra, Selanikli on Jön Türk, Eylül 1906'da *Osmanlı Hürriyet Cemiyeti*'ni kurmuştur. Bunlar sırası ile o sıralarda Selanik Posta ve Telgraf İdaresi'nde memur olarak çalışan Mehmed Talât Bey, (daha sonra şehrin Postane müdürü olacaktır), Selanik Belediye hastanesinin yöneticisi Midhat Şükrü Bey, Selanik eşrafından Evranos ailesinin oğlu olan tüccar Mustafa Rahmi Bey, Üsteğmen İsmail Hakkı Canbolat Bey, Selanik Askeri Lisesi Fransızca öğretmeni Binbaşı Naki (Yücekök) Bey, Selanik Askeri Lisesi Müdürü Binbaşı Mehmed Tahir Bey, Makedonya'da yerleşik uluslararası jandarma gücünün kumandanı olan, İtalyan generali Degiorgis'in Türk yaveri Edip Servet (Tör) Bey, Selanik'teki en yüksek rütbeli Osmanlı ko-

mutanı olan Müşir yani Mareşal İbrahim Paşa'nın yaveri Yüzbaşı Kâzım Nâmi (Duru) Bey, Üsteğmen Hakkı Baha (Pars) Bey ve Üsteğmen Ömer Naci Beylerdi.

Mehmed Talât, Midhat Şükrü ve Mustafa Rahmi Beyleri müteakip *Macedonia Risorta* Locası'na katılan Osmanlı Türk subayları, daha sonra *Osmanlı Hürriyet Cemiyeti*'ni kuracak olan, locadaki devrim grubunu sadece daha etkin kılmakla kalmamış, daha "güvenli" bir hale de getirmişlerdir. Yine Iacovella tarafından *Grande Oriente d'Italia*'nın arşivlerinden aktarılan ve Ettore Ferrari'in konferanslarına dair bilgiler Selanik Jön Türk Cemiyeti'nin, 1908'de gerçekleşen devrimden dört ay önce ne denli büyük bir tehlike ile karşı karşıya kaldığına ışık tutmaktadır. Bu kayıtlara göre, Ferrari 1910 yılında Cenova'da *Goffredo Mameli* Locası'ndaki bir konferansında bu tehlikeyi şöyle açıklamıştır:

"Hükümetin, ordu subaylarının hürriyet davasını benimsediklerini ve bu sebeple Jön Türk partisine katıldıklarını, 2. ve 3. Ordu kuvvetlerinin tüm subaylarının Hürmasonluk'u seçtiklerini öğrendiğinde, buna karşı tepkisi çok sert olmuştu. Hükümet iki generalini Selanik'teki kuvvetlerine tayin ederek giderek büyüyen özgürlük hareketini bastırmayı hedefledi.[...]Selanik devrim hareketinin merkezi olarak bilindiğinden, giden bu iki generale Jön Türk Cemiyeti'nin merkezini ve bunun üye listelerini bulmaları görevi verilmişti. Başta Macedonia Risorta Locası olmak üzere Mason Locaları devamlı bir takibe alınmışlardı. Ancak bu, hükümet tarafından verilmiş olan görevi yerine getirmek için yeterli değildi: 1908'in bir Mart sabahı, dernek binası kapısı kırılmış ve içerisi alt üst edilmiş olarak bulundu. Arşiv ve Üstadı Muhterem'in içinde Kardeşlerin isim listeleri ile eylemci komitenin bazı tehlikeli evrakının da bulunduğu dolabı boşaltılmıştı. Bu küstah hareket Kardeşleri korkutmuş ancak daha sonra Biraderler Üstadı Muhterem'in yazdığı bir mektup sayesinde biraz rahatlamışlardı. Bir gece önce operasyonu yürüten Paşa'nın yaveri olan bir Kardeş, Üstadı Muhterem'i uyarmış, o da suç unsuru olabilecek her türlü isim listesi ve diğer evrakı arşivden ve kendi dolabından çıkarmıştı."

Ferrari'in belirttiği bu kardeşin o dönemde Osmanlı 3. Ordusunda Müşir İbrahim Paşa'nın yaveri olan genç yüzbaşı Kâzım Nâmi Bey olduğu anlaşılmaktadır.

Nitekim Kâzım Nâmi Bey de hatıralarında locaların *Osmanlı Hürriyet Cemiyeti*'ndeki rolünü şu şekilde anlatmaktadır:

"Başlangıçta Mason Locası, toplantılarımızı gizlemek için kullanılıyordu. Ancak bu toplantılarda yönetimi en ağır şekilde eleştiriyorduk ve bu konuşmaları dinleyenler olduğu takdirde onların da bizim eleştirilerimize katılmalarını teşvik ediyorduk. Böylece Türk olmayan Masonlar arasında da sempati topluyor ve kendilerinin, ihtiyacımız olduğu takdirde, bize faydalı olup olmayacaklarını anlamaya çalışıyorduk."

Bu bilgiler ışığında Mason olduğundan kuşku duyulamayacak olan Kâzım Nâmi Bey'in adı *Macedonia Risorta* Locası'nın matrikül kayıtlarında yer almamaktadır. Kendisi muhtemelen 1906 yılında *Macedonia Risorta* Locası'ndan doğan Labor et Lux (Çalışma ve Işık) Locası'nda veya Selanik'te Fransız obediyanına bağlı olarak kurulmuş olan ve Fransızca çalışan Veritas Locası'nda tekeris edilmişti. Çok iyi derecede Fransızca biliyor olması Veritas Locası kardeşi olması ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Ayrıca, Kâzım Nâmi Bey'in 1897 yılına kadar *İttihat ve Terakki Cemiyeti*'nin Tiran şubesine kayıtlı olduğu da bilinmektedir.

Kendisi, *Osmanlı Hürriyet Cemiyeti*'nin kurucu üyelerinden biri olmasının ardından Selanik'te Müşir İbrahim Paşa'nın karargahında cemiyetin muhbirliğini yapmış ve o dönemde Selanik'te Posta ve Telgraf Müdürü olan Talât Bey'e İstanbul'dan gönderilen şifreli mesajların içeriği hakkında bilgi vermiştir. Ancak hatıralarında *Osmanlı Hürriyet Cemiyeti*'nin kurucularının Selanik'te çalışan localardaki faaliyetleri hakkında çok az bilgiye yer vermesi de ilginçtir. Bunun sebebi muhtemelen, Mason olan Jön Türklerin Masonlukla ilgilerinin kamuoyu tarafından öğrenilmesini istememeleridir.

Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin, üyelerini Hürmasonluk'un ritüellerinden esinlenerek uyguladığı bazı gizli törenlerden geçirerek kabul ettiği kolaylıkla gözlemlenebilir. Cemiyet bir kişiyi üyeliğe kabul etmeye karar verdiği zaman, cemiyetin adayı şahsen tanıyan bir üyesi, adayı belirlenen bir akşam saatinde üyelerden birinin evine gözleri bağlı bir şekilde götürürdü. Adayın evin yolunu anlamaması için zigzaglar çizerek yürürlerdi. Eve vardıktan sonra rehber kapının arkasında bekleyen gözcüye parola olarak "Hilâl" derdi. Gözcü daha sonra adayı bir bekleme odasına alır, gözlerini açar ve ona cemiyete katılmak konusundaki kararında emin olup olmadığını sorardı. Teyidi aldıktan sonra adayın gözlerini tekrar bağlayıp "yemin töreni" odasına alır ve orada bulunan yemin ekibinin önünde bulunan masaya oturturdu.

Gözcü adayın arkasında ayakta beklerken, yemin ekibinden adayın tanımadığı birisi Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu durum hakkında bilgi verirdi. Bu konuşmanın sonunda adaya tekrar cemiyete katılma konusunda kararlı olup olmadığı sorulurdu. Olumlu cevabın ardından yemin ekibi adayın sağ elini Kuran-ı Kerim'in üzerine sol elini de masanın üzerinde duran bir tabancanın üzerine koyarak, kelime kelime cemiyetin yeminini tekrar ettirirdi. Yemin edildikten sonra, yeni üyenin loş ışıklı yemin odasında uzun ve kırmızı elbiseler giymiş ve siyah maskeler takmış olan yeni dava arkadaşlarını görmesine izin verilirdi. Kendisine cemiyet üye numarası verilir, ne zaman ihtiyaç duyarsa kardeşlerinden yardım alabileceği ve ihanet ettiği takdirde de ceza olarak kardeşleri tarafından öldürüleceği bildirilirdi.

Kendisine ayrıca cemiyet üyeleri tarafından tanınmasına olanak sağlayacak olan parola, yani Osmanlıca "yardımcı" anlamına gelen "MUİN" kelimesi verilirdi. Yeni üyenin "MIM" (M) harfi ile başlayan bir cümle söylemesi gerekirken, kendisine "AIN" (U) harfi ile başlayan bir cümle ile karşılık verilir ve buna yeni üyenin "YE"(I) harfi ile başlayan bir cümle ile cevap vermesi üzerine de "NUN"(N) harfi ile başlayan bir cümle ile karşılık verilirdi. Böylece beraberce MUİN kelimesi oluşturulmuş olurdu. Üyelik töreninin ardından yeni üye, tekrar gözleri bağlanarak rehberi ile bulunduğu yere geri götürülürdü.

Görüldüğü gibi, Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'ni kuranlar, Masonluk çatısının sunduğu göreceli emniyeti siyasi amaçları için kullanmaktan çekinmezken Masonluğun gerektirdiği ketumiyet ilkeleri ile mesleğe katılım ritüellerini de harici cemiyetlerine kısmen aktarmışlardır.

Selanik ve Manastır'daki Osmanlı Hürriyet Cemiyeti Merkezi'nin Özellikleri ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Yeniden Örgütlenmesindeki Rolü

Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin Selanik'te kurulmasından bir süre sonra, Enver ve Kâzım (Karabekir) Beyler gibi ihtiraslı ve genç kurmay subaylar tarafından Manastır'da (Bitola) bir şubesinin kurulması, subayların cemiyet içerisindeki rollerinin daha da önem kazanmasını beraberinde getirmiştir. Bu şube cemiyetin ilk şubesi olurken üyelerini de çok büyük ölçüde Manastır bölgesinde görev yapmakta olan Osmanlı subayları oluşturmuştur. Kendi üyeleri arasında da pek çok subay bulunmasına rağmen cemiyetin Selanik'teki merkezi ilk şubesine göre çok daha sivil ağırlıklıydı. Buna ilave olarak, Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin Selanik'teki, hepsi Mason olan, dört kişilik merkez yönetim kurulunun üç üyesi sivillerden oluşmaktaydı. Küçük ve orta burjuvaziye ya da Selanik'teki bürokrasi ve devlet memuru grubuna ait olan sivil üyeleri aynı zamanda kentin genel sosyo-ekonomik yapısını da yansıtmaktaydılar.

Manastır'daki grup daha milliyetçi iken, Selanik grubu daha liberaldi. Bu farklı siyasi eğilimler *Osmanlı Hürriyet Cemiyeti*'nde ilginç bir ikilem oluşturuyordu. Örnek olarak, Manastır grubuna bağlı subaylar cephede Balkan milletlerinin komitaları ile savaşır ve siyasi görüş olarak milliyetçi bir çizgiye kayarken, cemiyetin Selanik'teki merkezi, komitalarla ilişki kurmuş, hatta daha sonra anayasal rejimin ilanını şehirdeki Yunan ve Bulgar komitaları ile beraber kutlamışlardı.

20. yüzyılın başında Selanik'teki kozmopolit yapıyı ve anayasal hareketleri daha iyi anlayabilmek için, şehirde yüzyıllardan beri yaşamakta olan Sefarad Musevi cemaatini ve bu toplumun Jön Türk hareketi ile bağını da incelemek gerekmektedir. Şehrin Musevi cemaati, büyük ölçüde, 1492'de

son Mağrip emirliğinin devrilmesinden sonra İspanya'yı terk etmek zorunda kalan İspanyol Musevilerinin soyundan gelmekteydi.

Birleşen İspanyol krallıklarının artan zulüm ve baskısından kaçan İberya Musevileri, Osmanlı sultanlarının himaye ve yardımları ile İstanbul, İzmir ve Selanik gibi Osmanlı İmparatorluğu'nun zengin ve büyük kıyı kentlerine yerleştirilmişlerdi. Osmanlı İmparatorluğu'na pek çok bilim adamı, sanatçı ve zanaatkâr kazandıran bu göç dalgasına daha sonra Papalık baskısından kaçan İtalya Musevileri de eklenmişti.

20. yüzyılın başında, Selanik'te yaşayan Musevilerin nüfusu toplam şehir nüfusunun %50'sini teşkil ediyordu. Osmanlı idaresinin erken dönemlerinden itibaren ayrı bir millet olarak değerlendirildikleri için dinî, sosyal ve ticarî olarak özerklik ve bazı haklara sahiptiler. Bu durumda da Osmanlı Türklerinin imparatorluğu yaşatma amacı ile kurdukları devrimci hareketleri ve Jön Türk komitelerini desteklemeye doğal bir eğilim duyuyorlardı. Selanikli Museviler, Makedonya'da hüküm süren huzursuzluktan rahatsız oluyorlar ve Makedonya'nın komşu bir ülke tarafından işgal edilip yönetilmesini istemiyorlardı. Dolayısıyla, mevcut şartlar altında Selanik'teki Musevi toplumu, Makedonya'da Osmanlı yönetiminin devamını tercih ediyor ve bu toplumun pek çok ferdi, Selanikli Jön Türkleri ve onların örgütlenmesini şehirdeki localarda yaptıkları gizli komiteleri olan, Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'ni destekliyorlardı.

Selanik'teki *Osmanlı Hürriyet Cemiyeti*'nin merkezi, kozmopolit yapısının dışında nispeten barışçıl bir çevrede bulunması itibarıyla de Manastır şubesinden farklıydı. Bir çatışma bölgesi olmasından dolayı, Osmanlı Harp Akademisi'nin genç ve yetenekli mezunları Manastır içi ve çevresindeki askeri birliklere tayin ediliyorlardı. Osmanlı Silahlı Kuvvetleri içerisinde Harp Akademisi'ne girebilmek için kıstaslar oldukça yüksekti ve sadece en başarılı 1/3'lük grup, kurmay subay olarak mezun olabiliyordu. Bu subaylar dönemleri için modern, batı tarzında bir eğitim görüyorlar, öğrendikleri yabancı diller ve entellektüel gelişimleri ile modernite, anayasal düzen ve milliyetçilik gibi fikirlerden etkileniyorlardı. Çoğu, Sultan ve *Bâb-ı Âli*'ye eleştiriyle yaklaşıyor ve Osmanlı Devleti'nin kurtuluşu için istibdâda karşı mücadele etmek gerektiğine inanıyorlardı. Ayrıca Makedonya'nın sıcak çatışma bölgelerine tayin edildiklerinde ve komitacılarla karşı savaşmaya başladıklarında birbirlerini silah kardeşleri olarak görüyorlardı.

Dahası günlük hayatları silahlı çatışma ile geçtiği için, devrimci davalarını gerçekleştirmek amacıyla şiddet kullanmaktan da kaçınmayacaklardı.

Manastır grubu 1906 sonunda örgütlenerek *Osmanlı Hürriyet Cemiyeti*'ne, cemiyetin ilk şubesi olarak katıldı ancak Manastır şubesini kuran subayların çok büyük bir kısmı bu örgütlenme sürecinde Selanik'teki localara katılmadılar. Kendi tercihleri ile mi katılmak istemedikleri ya da merkez

tarafından katılmalarının tercih mi edilmediği bilinmemektedir. Selanik'e azımsanamayacak bir uzaklıkta olan Manastır'dan, devriye ve karakol görevlerinden kalabilecek zamanlarda, Selanik'teki loca toplantılarına katılabilmeleri ihtimalinin düşüklüğü de başlı başına bir neden olarak değerlendirilebilir.

Bununla beraber, Manastır'da görev yapan subaylar Selanik'teki yönlere, her ne sebeple olursa olsun, katılmazlarken 1906 yılında onları *Osmanlı Hürriyet Cemiyeti*'ne katılmaya teşvik eden iki önemli gelişme olmuştur. Bunlar, aynı yıl içerisinde Sultan II. Abdülhamid'in sağlığının kötüye gittiği yönündeki onları umutlandıran söylentiler ve Avrupalı Büyük Güçler'in Osmanlı İmparatorluğu'na ve özellikle de Makedonya'ya giderek artan müdahaleleriydi. Kâzım Nâmi Duru bu gerçeği şu şekilde anlatmaktadır:

"Makedonya'ya dışarıdan yapılan müdahaleler Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin kurulmasında ve genç Türk subaylarının kalplerinin kazanılmasında çok önemli bir etkendi. Gerçekten de öyle oldu. Güvendiğimiz ve cemiyete almak istediğimiz arkadaşlarımız büyük bir idealizm içerisinde cemiyete katılmak için can atıyorlardı."

Nitekim Enver Bey de, kendisi 9 Ekim 1906 tarihinde Selanik'te cemiyete girdikten sonra, Manastır'da Kâzım (Karabekir) Bey ile beraber Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin bir şubesini kurduklarında idealist üye adayları bulmakta hiç zorlanmamıştı. Bu ilk şube çok hızlı bir şekilde büyümüş ve Osmanlı 3. Ordusu'nda görev yapan birçok kurmay subay ve subay takip eden aylarda cemiyete katılmışlardır.

Makedonya'nın diğer şehirlerinden cemiyete katılanlar da çok geçmeden Manastır'ı takip ederek kendi yerel cemiyet hücre ve şubelerini kurmuşlardır. Manastır grubu yeni kurulanlar arasında sadece en aktif olanı olmakla kalmayıp, Selanik'teki hareketten bile daha enerjik bir oluşuma sahip olduğunu kısa zamanda ispatlamıştır. *Osmanlı Hürriyet Cemiyeti*'nin tüm şubelerinin faaliyetlerinde özerkliğe sahip olmaları sebebiyle, cesur ve cüretkâr subayların çoğunlukta olduğu bu gruplar, kısa zamanda Enver ve Niyazi Beylerin 1908 yılındaki Saray'a karşı açık isyanları örneğinde olduğu gibi anayasal hareket içerisinde lider kadrolar arasında girmişlerdir. Bu subay grubunun dinamizminden yararlanmak isteyen Selanik'teki cemiyet merkezi, Kâzım Nâmi'nin de hatıralarında belirttiği gibi genç subayların hürriyete karşı duydukları büyük arzularını ve vatanseverliklerini iyi bilmekteydi. Duru, cemiyetin bu yaklaşımını aşağıdaki satırlar ile savunmaya çalışmaktadır:

"Bu hareket askerin politikaya müdahalesi olarak değerlendirilemezdi. Osmanlı topraklarında hürriyetin sağlanması ve anayasal düzenin yerleştirilmesi için gereken dürtü genç ve yeni mezun subaylardan geliyordu. Sadece onlar bu zorluklardan zaferle çıkabilirlerdi."

Cemiyeti kurduğumuzda, gelişmelerin bizi tam bir başarıya bu kadar hızlı ulaştırabileceğini tahmin etmemiştik. Çok uzun yıllar çalışıp çok kayıplar vereceğimizi düşünmüştüm.”

İlk başlarda, Selanik'teki cemiyet merkezi Manastır'daki genç kurmay subayların dinamizmini yeteri kadar kavrayamazken Manastır şubesi de Selanik'teki Cemiyetin elindeki gücü ve üye sayısını gözünde büyüt-müştü. Cemiyet'in kurucu üyeleri güçlü bir etki bırakabilmek amacıyla, sonradan katılan üyelere 11 değil 111 sayısından başlayarak numara vermişlerdi. Hatta daha sonra katılan üyelere dört basamaklı üye numaraları da verilmeye başlanmıştı. Ancak, aslında, Manastır şubesi kurulana kadar Selanik'teki kurucu on üyeye sadece 42 kişi katılmıştır. Çok geçmeden bu durumun farkına varan Manastır şubesi, daha hırslı ve aktif bir rol alarak örgütlenme çabalarına girişmiştir ve 1908 yılı yazında dağa çıkarak anayasal rejimin ilanına giden süreci başlatmıştır. Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin merkezi tarafından anayasal rejimin ilanı için Selanik'te ve Makedonya'nın her yerinde 24 Temmuz 1908 tarihine karar verilmiş, ancak Manastır grubu önce davranarak ilanı Manastır'da 23 Temmuz 1908 tarihinde 101 pare top atışıyla duyurmuştur.

Kısa bir zaman içerisinde Manastır grubu, Selanik'teki merkezden daha kuvvetli bir hale gelmiş ve bu da iki grup arasında cemiyetin siyasi amaçları konusunda derin ayrılıkların oluşmasına sebep olmuştur. Ancak, bu noktada, Selanik'teki merkezin özellikle yurtdışında sürgünde olan Jön Türk grupları ile temasın, temin ve tesisi konusunda çok hayati bir rolü üstlendiğinin de unutulmaması gerekir.

Nitekim Selanik'teki sivil ağırlıklı merkezin, cemiyetin Avrupa'ya ve dünyaya açılan kapısı oluşu çok ağırlıklı olarak askerlerin bulunduğu Manastır şubesi tarafından da takdir edilmiştir. Cemiyetin Selanik'teki merkezinin Paris'teki Jön Türk grubu ile olan teması ve bağları harekete tartışmasız büyük bir prestij ve meşruiyet getirmiştir. Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin Selanik merkezinin kozmopolit yapısı ve güçlü bağlantıları ve Manastır şubesinin askeri gücü ve dinamizmi yurtdışındaki Paris'teki kıdemli Jön Türk kadroları ile birleşince ortaya yeni bir İttihat ve Terakki yapılanması çıkmıştır. Dr. Nâzım Bey'in 1907 baharında, Paris'teki Jön Türk grubunun temsilcisi olarak, Selanik'e gerçekleştirdiği gizli ziyaret sonrasında Makedonya ve Paris kadroları birleşirken Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin adı da Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti olarak değiştirilmiştir. Cemiyet nihai adını, 1908 yılında Kanun-i Esasi'nin yeniden ilanının hemen ardından, bir kez daha İttihat ve Terakki Cemiyeti olarak alacaktır.

Sonuç

İttihat ve Terakki Cemiyeti ve daha sonraki adı ile İttihat ve Terakki Fırkası Türk siyasi hayatının gerçek anlamda ilk siyasi partisidir. Ne var ki, II. Abdülhamid yönetiminin istibdat rejimine karşı örgütlenen Jön Türklerin devrimci bir cemiyeti olan bu oluşumun tarihi ve mesleğimizle olan bağları konusunda ciddi bir bilgi kirliliği ve kavram karışıklığı bulunmaktadır. Bu siyasî cemiyetin tarihine dair yeterince iyi bilinmeyen en önemli dönem ise 20. yüzyılın ilk yıllarında Selanik'te İtalyan obediyanına bağlı localarda örgütlenen Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin kuruluş ve gelişim yıllarıdır. Nitekim, 1880'lerin sonunda İstanbul'da Osmanlı Askeri Tıbbiye öğrencileri tarafından – ilk önce İttihad-ı Osmani adı ile – kurulan İttihat ve Terakki Cemiyeti ile onun büyük ölçüde uykuya yattığı ve faaliyetlerini ancak yurtdışında sürgünde yürüttüğü dönemde, Selanik'te, Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin önderliğinde ilk önce Terakki ve İttihat daha sonra ise - nihai olarak - İttihat ve Terakki adları altında tekrar hayata geçirilen cemiyet arasında bir kavram karışıklığı bulunmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun anayasalcı akımlarının üçüncü kuşağını oluşturan Selanikli Jön Türkler ülkede anayasal düzenin tekrar tesis edilmesi için verdikleri mücadelelerine 1906 yılında kurdukları Osmanlı Hürriyet Cemiyeti ile çok önemli bir ivme kazandırmışlardır. Özetle belirtilecek olursa bu akımların ilk kuşağını oluşturan Genç Osmanlılar İstanbul'da 1870'li yıllarda Fransız obediyanına bağlı localarda örgütlenirken son kuşak Selanik'te 20. yüzyılın ilk on yılında İtalyan obediyanına bağlı localarda teşkilatlanmış ve hatta siyaset yapmıştır. Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'nin kurucu on üyesinin hepsi de Masondur ve ikisi dışında hepsi Macedonia Risorta (Dirilen Makedonya) Locası'ndan loca kardeşleridir. Bu kardeşlerden en önemlileri 1903 yılında aynı locada tekeris olmuş olan geleceğin Üstadı Azam ve Sadrazamı Mehmed Talât Bey ile Midhat Şükrü Bleda ve Mustafa Rahmi Arslan Beylerdir. 1901 yılında yeni adı ile uykudan uyandırılan bu locanın Üstadı Muhterem olan Emanuele Carasso'nun da Jön Türkler'e ve davalarına duyduğu sempati sebebiyle takip eden yıllarda da Makedonyalı pek çok Jön Türk, bu locada ve 1906 yılında ondan doğan Labor et Lux Locası'nda tekeris edilmişlerdir. Çok daha az sayıda Jön Türk ise yine aynı şehirde Fransız Büyük Doğusu'na bağlı olarak Fransızca çalışan Veritas yani "Hakikat" ve İspanyol obediyanına bağlı olarak ve İspanyolca çalışan Perseverencia yani "Sebat" Localarında tekeris olmuşlardır.

KAYNAKLAR

- Mesut Tunçel, "Masonlar ve V Murad", *Mimar Sinan* 66, 1987.
- Suha Umur, "V. Murad'ın Masonluğu Hakkında Belgeler", *Mimar Sinan* 18, 1975.
- Angelo Iacovella (çev. Tülin Altınova), *Gönye ve Hilal, İttihat-Terakki ve Masonluk (Il Triangolo e la Mezzaluna)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1998.
- M. Şükrü Hanioglu, "Notes on the Young Turks and the Freemasons 1875-1908", *Middle Eastern Studies* 25, 1989.
- Ozan Arslan - Çınar Özen, "The Rebirth of the Ottoman Committee of Union and Progress in Macedonia through the Italian Freemasonry", *Oriente Moderno*, XXIV (LXXXV), 1, 2005.
- M. Şükrü Hanioglu, *Preparation For A Revolution. The Young Turks, 1902-1908*, Oxford University Press, New York, 2001.
- Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler, Cilt I: İkinci Meşrutiyet Dönemi, Cilt I-III*, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1988.
- Enver Ziya Karal, "Birinci Meşrutiyet ve İstibdat Devirleri (1876-1907)", *Osmanlı Tarihi*, Cilt VIII, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1988.
- Kâzım Nâmi Duru, *İttihat ve Terakki Hatıralarım*, Sucuoğlu Matbaası, İstanbul, 1957.
- Kâzım Karabekir, *İttihat ve Terakki Cemiyeti*, Emre Yayınları, İstanbul, 2005.

OPERATİF MASONLUKTAN SPEKÜLATİF MASONLUĞA

Mustafa BESİMZADE

From Operative to Speculative Masonry

24 June 1717 is not the founding date of Speculative Masonry. The four London lodges that organized the first Grand Lodge that day separated themselves from the stonemasons' guilds and preferred an esoteric system to make good men better. If that is a fact then the question of "how this transition has taken place" still stays suspended on the agenda of Freemasons. The answers to this question are so widely apart from each other that this issue continues to be controversial among Masonic scholars. Some search the roots of Speculative Freemasonry in the history of Operative Stonemasons of middle ages while others took a more realistic approach and explore the social environment of England and Scotland during early 18. century in which this institution had lived.

Spekülatif Masonlukta 24 Haziran 1717 tarihi, bir kuruluş günü olmaktan ziyade, çalışmalarının gündeminde bulunan mesleki konuları dışlayıp yerine ezoterik yöntemle insanı geliştirmeye yöneltmeyi tercih etmiş dört locanın, bir Büyük Loca altında birleştiklerinin ilan günüdür. Hal böyle ise, o zaman inşaat mesleğini uygulayan Operatif Masonluk'tan yaşamın gerçeklerini ezoterik yöntem içinde aramayı benimseyen Spekülatif Masonluğa nerede, nasıl ve ne zaman geçilmiştir sorusu sürekli olarak gündemde kalmaktadır. İşte, bu soruya verilen cevaplar değişik olduğundan Masonluğun da en çok tartışılan konusu olmaya devam etmektedir. Kimileri Spekülatif Masonluğun köklerini Operatif Masonluk tarihinin derin sayfalarında ararken kimileri de daha gerçekçi bir yaklaşımla 18. yüzyılın yakın öncelerinde, bu müessesenin İskoçya ve İngiltere'de yaşadığı sosyal olaylar içinde aramayı yeğlemektedir.

Spekülatif Masonluğun Kökenlerinin Tarihin Derinliklerinde Aranması

Önce birinci varsayımdan yola çıkalım. İskoçya'da, İngiltere'de ve Almanya'da bulunan el yazması eski belgeler Masonluğun operatif localarında spekülatif yönde çalışmalar yapıldığına dair hiçbir ipucu vermemektedir. Bu el yazmalarından en eskisi olan ve 1390 yılında yazıldığı tahmin edilen Regius, 1420 yılında yazıldığı söylenen Cooke ve 14. yüzyılda yazıldığı öne sürülen Kirkwall el yazmalarının içerikleri tetkik edildiğinde, o dönemde spekülatif anlamda çalışmaların yapıldığını öne sürmek, ancak gerçekten aşırı bir hayal gücüne sahip olmakla mümkündür. Bu belgelerin içerikleri Operatif Masonların meslekî ve normal yaşamları içinde, davranışlarının nasıl olması gerektiğine yöneliktir. Almanya'da bulunan ve 1459 tarihinde yazıldığı öngörülen Ratisbonne (Bugünkü adıyla Regensburg) tüzüğünde Operatif Masonların mesleki yükümlülüklerinin neler olduğu açıklanmaktadır.

Spekülatif Masonlarca Kıta Avrupa'sında Orta Çağ'da ve 15. yüzyılda Operatif Masonlara yakıştırılan mesleki ilişkiler ve çalışma organizasyonu ise ancak ezoterizm içinde değerlendirilebilecek niteliktedir. Çünkü Spekülatif Masonluğun tarihi ile ilgilenen ilk tarihçiler ki bunların tümü Masondu, müesseseye asalet ve erdemlerle dolu bir geçmiş sağlamak adına, olayı Nuh Tufanı'na, hatta Âdem Peygamber'e kadar uzanan, muhtelif tarihi olaylar ve içlerindeki menkıbelerle özdeşleştirmişlerdir.

Bu yaklaşımdan bir örnek alacak olursak. Nuh Tufanı'ndan alınan menkıbede, inşa edildiği söylenen geminin Masonlarca, yani taş duvar işçilerinince yapılmış olması imkânsızdır. Zira tahtadan yapılmış olduğu bilinen bu gemiyi olsa olsa marangozların inşa etmiş olabileceğini düşünmek daha tutarlıdır.

Günümüz Masonluğunda spekülatif anlamda yorumlanması gereken hayal ürünü bu menkıbelerden en çok bilineni, Melik Süleyman'ın Ahit Sandığı'nı barındırmak için inşa ettirdiği tapınak ile ilgili olanıdır. Tevrat'ta anlatıldığına göre Musa Peygamber'e Tanrı'nın verdiği taş levhalara yazılı On Emir, Ahit Sandığı içinde, basit bir çadırda barındırılmaktaydı. Davut Peygamber İsrail halkını, göçebelikten yerleşikliğe geçirip Kenan yöresinde egemenliğini sağlamlaştırdıca, başkent Kudüs'te Ahit Sandığı için bir tapınağın inşa edilmesi gerektiği gündeme gelmiştir. Ancak Davut Peygamber, bu görevi üstlenmeyi arzulamakta ise de, bu egemenlik uğruna çok kan akıttığı gerekçesiyle tapınağı yapmanın oğluna nasip olacağı Tanrı tarafından kendisine bildirilmiştir.

Yine Tevrat'ta, Davut'un oğlu Süleyman kral (yukarda Melik denmişti) olunca, verilen boyutlardan mütevazı olduğu anlaşılan bir tapınak inşa ettirdiği ve bu inşaatta İsraililerin bilmediği bronz döküm işleri için de

Sur Kralı'nın yanında çalışan Hiram adında bir döküm ustasından yararlanıldığı detay olarak verilmektedir. Olay böylesine yalın olmasına karşın zaman içinde ve özellikle de bu tapınak Asurlularca M.Ö. 6. yüzyılda yerle bir edildikten sonra efsaneleştirilmiş, boyutları da abartılı bir şekilde büyütülmüştür. Bu abartıya ilave olarak, döküm ustası Hiram, Spekülatif Masonlar tarafından tüm inşaatın baş mimarı olarak değerlendirilmiş ve bu spekülasyondan Masonların ezoterik yorumuna sunulan menkıbeler yaratılmıştır.

Günümüzde bazı kardeşler, ritüellerde kullanılan bu menkıbeleri tarihi gerçekler olarak algılamakta ve bu yanlış kaniyla, yanlış yorumlara varmaktadırlar. Oysa sunulan bu menkıbeler ezoterik mesajlar vermek amacıyla kullanılmakta olup tarihi gerçekler olarak değerlendirilmesi hatadır. Aksi halde, Spekülatif Masonlukla Süleyman Mabedi arasında kurulu olan bu yapay ilişki, ezoterizmi bilmeyenlerce yorumlandığında, Masonlukla Yahudilik arasında somut bir ilişkinin tesciline kadar varan fantezilere de ulaşılabilir. İşte ezoterizmi bilmeyen haricilerle Masonluğun tartışılmaması gereğinin basitçe bir açıklaması budur.

Spekülatif Masonlukla sıkça ilişkilendirilen diğer bir tarihi olay da, 1118 yılında kurulup 1312 yılında tasfiye edilen Tapınak Şövalyeliği ile var olduğu ileri sürülen ilişkidir. Haçlı seferleri genelde Hıristiyanlık ile İslamiyet arasında silahlı bir çatışmayı ifade etmekteyse de, bu savaşın maddi sonuçlarından çok, kültürel alanda gerçekleşen etkileşimi önemli sonuçlara neden olmuştur.

Savaşın olduğu yıllarda Hıristiyan âlemi tam bir dinî bağnazlık içinde, karanlığı yaşamaktaydı. Din adamlarının dayattığı yaşam tarzı, Avrupa insanının düşüncelerini ifade etmesi bir yana, tam bir cehalet içinde yaşamalarını öngörmekteydi. Hainler olarak adlandırdıkları Müslümanlar hakkında hiçbir şey bilmemelerine karşın, onlardan nefret etmeleri öğretilmekteydi. İşte 200 yıla yakın bir süre devam eden ve Tapınak Şövalyelerinin önemli görevler üstlendiği bu savaşlarda, Katoliklerin, Müslümanlarla ve Hıristiyanlığın diğer tarikat mensuplarıyla iç içe yaşayıp birbirlerini tanıdıkları ve kültür alışverişinde buldukları uzunca bir dönem ifade etmektedir. Özellikle ahde vefa hususunda tarafların gösterdikleri dürüst davranışlar sayesinde Tapınak Şövalyeleri ile Müslüman yöneticiler arasında güvene dayalı çok yakın ilişkiler gelişmiştir. Özellikle İslamî tasavvufta yaşanan dini yorumlama özgürlüğü Tapınak Şövalyelerini şaşkına çevirmiştir.

Tapınak Şövalyelerinin ilişki içine girdiği diğer bir insan kesimi de, o güne kadar varlıklarından haberdar olup inançları hakkında yanlış bilgilendirilmiş oldukları, başta Bizanslı Ortodokslar sonra da Mısır'daki Kıptiler, Suriye'deki Süryaniler ve Adana yöresindeki Ermeniler olmuştur. Bu insanların tümü Hıristiyan olmalarına karşın, inançları Papa'nın Katolik

öğretisinden değişikti. Bütün bu fikir cümbüsü içinde Tapınak Şövalyelerinin hayretle idrak ettikleri, herkesin kendine göre dinî düşüncelerinin olabileceği ve değişik görüş ve dinden insanların da bir arada yaşayabilecekleri olmuştur. Orta Çağ Avrupa'sında akla bile gelmeyen böylesine bir özgürlüğün oluşumuna imkân tanıyan düşünceye de "tolerans" denmekteydi. Ülkelerine dönen şövalyelerin anlattıkları, düşmanlarının kötülüklerinden çok, onların dürüstlüğü, karşılıklı saygıya dayanan dinî hoşgörülerini ve günlük yaşamda herkesin fikirlerini özgürce ifade edilebildikleri olmuştur. İşte 12. ve 13. yüzyıllarda Avrupa'ya taşınan bu değerler 15. yüzyıla gelindiğinde olgunlaşarak Rönesans adıyla anılan fikir ve kültür hareketinin oluşmasında mayaya görevi yapmıştır.

Aydınlanma yüzyılı olarak bilinen 18. yüzyılın başlarında ilk Büyük Loca'nın kurulduğunu belirtmiştik. Ancak bu müessesenin günümüzdeki haline gelmesi için uzun yıllarla ifade edilen bir olgunlaşma süreci gerekmiştir. 1737 yılına gelindiğinde sözünü ettiğimiz evrim halâ devam etmekteydi. Bu tarihte Katolik olduğu için İngiltere'de barınamayıp yaşamını Fransa'da sürdüren İskoçyalı Kabul Edilmiş Masonlardan Şövalye de Ramsay, Paris'te bir locada verdiği söylevde, Haçlı Seferlerine katılan Şövalyelerden "atalarımız" diye bahsedince, Fransız Masonlar bu Şövalyelerin tarihini mercek altına alarak onların sahip oldukları erdemleri irdemişlerdir. Yapılan araştırmalar şövalyelerin sahip oldukları ahde vefa, tolerans, cesaret ve itaat gibi erdemlerin insan kalitesinin daha üst bir düzeye taşınması hedefinde kullanılabileceği kanısına varılmıştır.

Aynı yıllarda, Spekülatif Mason Localarına özgürlük ve eşitlik adına her sınıftan insanlar alınmakta, istenilen disiplin ise bir türlü sağlanamamaktaydı.

Bu durum özellikle entelektüelleri ve asilleri rahatsız ediyordu. İşte bu sorunlardan, mevcut ilk üç dereceye, daha elit üyelerin kabul edileceği, yeni derecelerin eklenmesiyle aşılabilineceğini akıllara getirmiştir. Günümüz Masonluğunda "ekosizm" yani İskoçyacılık veya "yüksek dereceler" olarak adlandırılan ve 4. dereceden 33. dereceye kadar olan dereceler, yukarıda sözü edilen fikirden yola çıkılarak tesis edilmiştir. Bu derecelerin ezoterik eğitim malzemesi oluşturulurken de Tapınak Şövalyelerinin yukarıda sayılan erdemlerinden yararlanılmıştır.

Görüldüğü gibi tarihin derinliklerinde yer alan olaylarla Spekülatif Masonluğun doğrudan herhangi bir ilişkisi yoktur. Spekülatif Masonluk bu hikâyeleri, kuruluşundan sonra, insanoğlunun yaşamış olduğu serüvenler için dirmiş ve bir ibret örneği olarak ezoterik eğitim sistemi içinde üyelerinin tefekkürüne sunmuştur. Spekülatif Masonluğun eklektik bir yapıya sahip olması sonucu da değişik kaynaklarda bulunulan olumlu fikirlerin benimsenmesinde aranmalıdır. Ama sonuç olarak, Spekülatif Masonluğun

kökenlerini tarihin ilk günlerinde yaşanmış olayların içinde aramak, zorlamalar ve tesadüflerle bazı sonuçlar sağlasa da, tarihi gerçekler ortaya konduğunda bu yaklaşım geçersiz kalmaktadır.

Spekülatif Masonluğun Kökenlerinin 17. yüzyılın İlk Yarısında Aranması

1970'li yıllarda, Spekülatif Masonluğun yazılı tarihinin 1717 yılında başladığı söylenirdi. Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren özellikle İngiltere ve İskoçya üniversitelerinde kurulmaya başlanan Masonluk kürsüleri, Masonluğun oluşumu ve sosyal yapısını araştırma çabalarına, akademisyenlerin de katılmasını sağlamıştır. Günümüzde artık, çok daha gerçekçi ve ilmi yöntemlerle yapılan bu araştırmalar sayesinde, Spekülatif Masonluğun yazılı tarihinin 18. yüzyıl yerine, 17. yüzyılın ilk yıllarından itibaren başladığı söylenebilmektedir.

Akademisyenlerin, Masonluğun Masonlar tarafından yazılmış tarihine getirdikleri temel nitelikli ilk tenkit, Operatif Masonluğun Orta Çağ dönemi ile ilgili anlatılarıdır. Paul Naudon ve René Guénon gibi Mason kökenli tarihçilerin yazdıkları, Orta Çağ'da çok demokratik ve hümanist bir ortamın bulunduğunu ve bu ortam içinde gelişimini sürdüren bir Operatif Masonluktan söz etmektedir. Oysa Orta Çağ'da gerçek olan, insan ilişkilerinin hiç de zannedildiği gibi pembe tablolar yansıtmadığıdır.

Hıristiyan dininin Avrupa'nın her yerinde yaymakta olduğu "her insan eşittir" prensibi ile toplumda Roma döneminde yerleşik olan köle, köylü, asker ve asil sınıflarının varlığından doğan çelişki, monarşi ortamında toplumsal barışın oluşmasını engellemekteydi. Sosyal yaşamın böylesine yıpratıcı ve zor olduğu bir dönemde inşaat sektöründe apayrı şartların geçerli olduğunu ileri süren Mason yazarlar, gerçeklerden çok, Masonluk için yakıştırdıkları bir geçmişi dile getirmekteydiler. Bilinmelidir ki antik dönemden beri süregelen, geleneklerine bağlı hümanist bir inşaat sektörünün varlığından söz etmek mümkün olmadığı gibi, bunu doğrulayan hiçbir yazılı kanıt da bulunamamaktadır.

Akademisyenlerin yaptıkları araştırmalarda ortaya çıkan diğer bir gerçek de Orta Çağda inşaatçıların taş işçilerinden çok dülger ve marangozlardan oluştuğudur. Taş yapılar sadece askerî, dinî ve çok özel bazı yapılarda görülürdü ve sayılarının azlığı da böyle bir sektörün devamlılığı için yeterli değildi. 17. yüzyıla gelindiğinde bile Londra kentini oluşturan binaların büyük bir çoğunluğu ahşap binalardan oluşuyordu. Hal böyle olmasaydı 1666 yılında çıkan yangında kentin üçte ikisi yok olur muydu? Sonuç olarak, Orta Çağ'da Operatif Masonluğun gerçekten yaşadıklarıyla Mason tarihçilerin kurguladıkları yaşam düzeni arasında bir benzerlik bulunmadığı akademik araştırmalar sonucunda ispatlanmıştır.

Peki, Orta Çağ'da inşaat sektörü böylesine düzensiz iken 18. yüzyılın Operatif Mason Localarına nasıl gelinmiştir? Bu soruya yanıt aranması da Akademisyenlerin ele aldıkları ikinci aşamayı ifade etmektedir.

İskoçya'da Aberdeen Üniversitesi öğretim üyelerinden David Stevenson'un Edinburg'da, Operatif Masonluk döneminden kalma tutanaklar üzerinden yaptığı araştırmalar sonucunda, Masonluğun "operatif" yapısından "spekülatif" yapısına İskoçya'da geçişinin gerçek izlerini bulmuştur. Olay, 1592 yılında saraya yakınlığı ile bilinen ilâhiyatçı ve matematikçi William Schaw'un İskoçya Kralı tarafından inşaat sektörünün başına getirilmesiyle başlamaktadır.

Bu zatın, bu atamadan önce ve sonra Avrupa'ya, özellikle de İtalya ve Fransa'ya seyahatlere gittiği, inşaat konusunda araştırmalar yaptığı ve Avrupa'da o yıllarda aydınların sürekli olarak gündemde tuttukları ezoterizm ve neo-platonizmden hayli etkilendiği arşivlerin tetkikinden anlaşılmaktadır. Bu araştırmaların sonucunda 1598 ve 1599 yıllarında inşaat sektörüyle ilgili olarak yayınladığı ve Schaw Yasaları olarak bilinen talimatnameler tetkik edildiğinde, Spekülatif Masonluğa giden yolun başlangıç anını yakalamış olduğumuzu anlarız.

Bu yasalara göre, İskoçya'nın her kentinde, bir üstadın yöneteceği Mason Locaları kurulacak, her toplantıda tutanak tutulacak ve her üyeye de Mason kelimesi verilecekti. Ayrıca, locaların üstatlarından oluşacak meclisin başında da Schaw'un kendisi bulunacaktı.

Bu yasalarla İskoçya'da inşaat sektörünün bu şekilde yapılandırılmasının her ne kadar tamamen operatif amaçlı olduğu kesin ise de, günümüz Masonlarına aşına oldukları birçok öğeyi çağrıştırdığı ortadadır. Örneğin sözü edilen yönetim şeması ile günümüz Spekülatif Masonluğunun yönetim şeması hemen hemen örtüşmektedir. Mason localarına kabul edilenlere "Mason kelimesi" nin verilmesi ve toplantılarda tutanak tutulması da halen Spekülatif Masonlukta uygulanan öğeler olmaya devam etmektedir. Bilinçli olmasa da spekülatif anlamda ilk tartışmaların, Schaw'un başında bulunduğu başkanlar meclisinde yapıldığına inanmakta olanlar vardır.

Schaw Yasalarının İskoçya'da uygulamaya konduğu yılların hemen ardından 1603 yılında İskoçya'da VI. James tahta çıkmıştır. Bu zat aynı zamanda I. James olarak İngiltere ve İrlanda'nın da kralı olmuştur. Yani İskoçya, İrlanda ve İngiltere tek bir devlet haline gelmiştir. Bu birleşme Schaw yasalarının Britanya adalarında müştereken uygulamaya konduğu anlamına da gelmektedir. Stevenson'un yaptığı araştırmalarda Schaw Yasalarının İngiltere ve İskoçya'da nasıl evrime girerek Spekülatif Masonluğa doğru yol aldığı izah edilmektedir. Buna göre 17. yüzyıl boyunca İngiltere ve İskoçya'da Spekülatif Masonluk istikametinde yaşanan evrim şöyle sıralanmaktadır.

1. Mason mesleğinin mitolojik, ahlaki ve idarî geleneklerini belirten en eski yazılı belgeler (Regius ve Cook el yazmaları)
2. “Hürmason” ve “Kabul Edilmiş Mason” terimlerinin ilk defa kullanılması,
3. Operatif olmayan üyelerden kurulu ilk localar ve
4. Büyük Loca kavramının ilk defa kullanılması ve uygulamaya konması İngiltere’de gerçekleşmiştir.

Öte yandan

1. Masonlara “Mason kelimesinin” verilmesi,
 2. Toplantılarda tutanak tutulması,
 3. Federatif bir çatı altında birleşme organizasyonu,
 4. Operatif Mason olmayan üyelerin localara alınmaya başlanması,
 5. Toplantılarda uyulması gereken ritüellerin tesisi,
 6. Üyelerin “Çırak” ve “Kalfa” olarak tanımı ve bu derecelerle ilgili ritüellerin oluşumu,
 7. Loca kavramının günümüzde algılandığı şekliyle tanımı
- ilk olarak İskoçya’da gerçekleşmiştir.

Görüldüğü üzere 17. yüzyıldan itibaren, Operatif Mason locaları, Rönesans’ın ve İngiltere’de Restorasyon döneminin etkisinden kurtulmayarak, yeni kavramlarla donanım sürecine girmiştir. İngiltere’de bu sürece hız verenler ise 1625 yılında tahta çıkan I. Charles ile 1660 yılında tahta çıkan II. Charles olmuşlardır.

I. Charles, kişilik olarak ilmi konulara çok meraklı biriydi. Ancak o devirde ilim yapma metotları henüz tarif edilmemiş olduğundan matematik, fizik, simya, edebiyat, astroloji hatta sihirbazlık birbirine karışmış vaziyette yürütülmekteydi. Bu karmaşa içinde dinin de her aşamada kendi görüşünü dayatması, insanlığın “ilmi yöntem” kavramına ulaşmasını geciktiriyordu. 17. yüzyılın ikinci çeyreğinde, İngiltere’de ilim adamı olmak: simyager veya Gül-Haç (Rose-Croix) tarikatına üye olmakla eş anlamdaydı. Gül-Haç tarikatı Kıta Avrupası’nda yasaklı olmasına karşın İngiltere’de, I. Charles’ın koruması altında olduğundan, çalışmaları desteklenmiştir. Nitekim Operatif Mason localarına meslekten olmayanların “kabul edilmiş” üye sıfatıyla alınmaya başlanması onun krallık dönemine rastlamaktadır. Meslekten olmayıp Operatif Masonluğa ilk girenlerin kimler olduğu araştırıldığında ise tümünün Gül-Haç tarikatı üyesi oldukları görülmektedir.

Spekülatif Masonluğun Kökenlerinin 17. Yüzyılın İkinci Yarısında Aranması

II. Charles, babası I. Charles'ın 1649 yılında Cromwell tarafından idam edilmesinin ardından, 1650 yılında İngiltere'den kaçmak mecburiyetinde kalmış ve General Monk tarafından Birleşik Krallık'ın başına geçmesi için çağrıldığı 1660 yılına kadar Avrupa'da ve özellikle de Hollanda'da yaşamıştır. Kendisi, Hollanda'da yaşadığı sürgün yıllarında, Hollanda ve İspanya donanmalarının teknik olarak İngiliz armadasından üstün olduğunu saptadığından, tahta çıkar çıkmaz donanmanın geliştirilmesi amacıyla bir kurul oluşturmuştur. İleride "Kraliyet Akademisi" (Royal Society) olarak adlandırılacak bu kurumu yakından irdelemekte yarar vardır.

Royal Society'nin kuruluş çalışmaları 28 Kasım 1660 tarihinde Dr. John Wilkins başkanlığında, Gresham College'de toplanan 12 kişilik bir kurul tarafından başlatılmıştır. Bu kurulun üyeleri İngiltere'de yetenekleri kabul edilmiş bilim adamlarından oluşuyordu ve tümü "Kabul Edilmiş" sıfatıyla Operatif Mason Locası üyesi ve aynı zamanda Gül-Haç tarikatına da üye idiler. Bu üyelerin bazıları politik görüş olarak parlamentocu, bazıları ise kralcıydı. Ayrıca bu üyelerin kimi Anglikan kimi de Katolik idi.

Royal Society'nin kuruluş çalışmaları belli bir olgunluğa gelince Kral kuruma ön açılış iznini 20 Ağustos 1662 tarihinde vermiş ve kurucu Başkan olarak da 12 kişilik çekirdek kadrodan, daha sonraları İngiliz Donanma Komutanı olacak olan, William Brouncker'i atamıştır. Royal Society'nin tüzükleri son olarak 16 Nisan 1663 tarihinde Kral tarafından imzalanarak resmen yürürlüğe konmuştur.

Royal Society'nin kuruluşunda, Kral II. Charles'ın toplantılarda dinî ve politik konuların tartışılmayacağı prensibini dayattığını, akademinin kurucularından Sir Robert Moray'ın hatıratından öğrenilmektedir. Spekülatif Masonlukta din ve politika konularının gündeme alınmama kuralının nereden geldiğini de böylece öğrenmiş bulunuyoruz. Babası idam edilmiş, on yıl sürgün hayatı yaşadktan sonra tahta çıkmış olan II. Charles'ın İngiltere'nin menfaatleri adına egosunu aşarak böylesine basiretli davranması hayli ilgi çekicidir.

Royal Society'nin başarıları, İngiliz donanmasını geliştirmekten başka, pek çok önemli sonuçlar da yaratmıştır. Mesela üyelerinden aynı zamanda da Gül-Haç üyesi olan, matematikçi ve fizikçi Isaac Newton'un 1687 yılında keşfettiği yer çekimi yasası ve diferansiyel fonksiyonların hesaplanması, endüstri çağını açan iki ana öğeyi oluştururken, İngiltere'nin de sanayileşme yarışında diğer ülkelerden bir adım öne geçmesini sağlamıştır. Royal Society'nin gelişimi aynı zamanda fen bilimleri kavramının da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu kavram din ve bilimin ayrı ayrı ele alınması gereğini açıklamaktan öte, bilim dalları içinde de değişik dal-

ların olabileceği sinyallerini vermekteydi. Nitekim Royal Society içinde sosyal bilimlere yatkın üyelerin, fen bilimlerinin geliştiği bir ortamda kendilerini dışlanmış ve yararsız hissetmeleri olasıdır. İşte bu duygular bazı üyeleri kendini geliştirmek ve sosyal konularda toplumu bilinçlendirmeye yönelik yeni bir kurum arayışına yönlendirmiş olacağını düşünmek, akla hayli yakındır.

Londra Büyük Locasının oluşumuyla ilgili bu yorumda bazı detayların yanlış değerlendirildiği ihtimali olsa bile, yukarıda sıralanan olayların peş peşe gelişerek bilinen federatif yapı aşamasına gelindiği savını savunmak, ciddi delillere dayanmayan hayal ürünü tarihi kuramlardan çok daha tutarlıdır.

Kurucu dört loca, Büyük Loca organizasyonunu tamamlayınca kendilerinin benimsediği prensipler dahilinde çalışmak şartıyla, spekülative anlamda çalışan diğer locaları da büyük localarına katılmaya davet etmiştir. Ancak bu davet bir kısım localarca pek olumlu karşılanmamıştır. Bunun çeşitli nedenleri vardı. Birincisi bu organizasyona katılmak, bir anlamda locaların kendi egemenliklerinden bir bölümünü Büyük Locaya devretmeleri anlamına geliyordu ki bu fikir o dönemde yaşayanlarca hayli yadırganmıştı.

Ayrıca Büyük Loca tüzüklerinin din ve ırk ayrımı yapmaksızın herkesin Mason olabileceği fikrine de, asiller ve özellikle tutucu koyu Katolikler olumlu bakamıyorlardı. Sonuçta yeni kurulan kurumun, aşması gereken hayli önemli sorunları vardı. Her şeyden önce bunu kim ve nasıl başaracaktı? Bu sorunun cevabı Jean-Théophile Désaguliers'(Dezagüliye) dir. Désaguliers'nin kim olduğuna ve neler yaptığına bakıldığında :

Désaguliers 1683 yılında Fransa'nın Atlantik kıyısında bulunan Aytré kentinde bir Protestan ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Babası papazdı ve 1685 yılında Fransa'da Protestanların katledildiği ortamda ailece İngiltere'ye kaçmaktan başka seçenekleri yoktu. Oxford'da aldığı eğitimle 1710 yılında fizik ve matematiğe meraklı bir rahip olarak hayata atıldı. Felsefe ve edebiyat üzerine sanat uzmanlığı ve hukuk doktorası aldı. Fizik ve matematiğe olan merakı kendisinin dönemin en ünlü bilim adamı Newton tarafından fark edilmesine yol açmış ve 1714 yılında dönemin en değerli müessesesi olan Kraliyet Akademisine (Royal Society) üye olmasını sağlamıştır. İngiltere'nin en elit sınıfı önünde, Kraliyet Akademisi başkanı Newton'un himayesinde verdiği konferanslar, kendisini kısa bir süre içinde Kraliyet Akademisinin en önde gelen simalarından biri durumuna getirmiştir.

1717 ve 1718 yıllarında Londra Büyük Locasına başkanlık yapan mütevazı kişilikler Antony Sayer ve George Payne'den sonra 1719 yılında üçüncü Büyük Üstat olarak seçilen Désaguliers ile Spekülative Masonluk yeni bir

döneme girmiştir. Bundan böyle Büyük Loca Başkanlığına hep dönemin önemli şahsiyetleri seçilecek ve o güne kadar bu kuruma pek önem vermeyen İngiliz asil tabakasından da yoğun üye katılımları gerçekleşecektir. Kendisinden sonra, 1721 yılında seçilen Büyük Üstat John Montagu'nun (Duke of Montagu) İngiltere'nin en varlıklı kişisi olması, Désaguliers yönetiminin Masonluğa kazandırdığı çekiciliğin en somut kanıtıdır.

Désaguliers'nin az bilinen ama Spekülatif Masonluğun oluşumunda sağladığı diğer önemli bir çalışması da İskoçya'da gerçekleşmiştir. Londra'da Temmuz 1721 tarihinde Duke of Chandos'un verdiği bir ziyafette, Désaguliers, Edinburg Valisi John Campbell ile tanışır. Bu tanışmadan bir ay sonra Désaguliers Edinburg kentine müşavir mühendis sıfatıyla bir iş gezisine gider. Bu iş ziyareti sırasında 24 Ağustos 1721 tarihinde Edinburg Masonları Başkanı James Wattson'dan görüşme talebinde bulunur. Ziyaret Maries Chapell Locasında gerçekleşir. Bu tarihte ziyaret sırasında görüşülenleri, adı geçen locanın günümüze kadar gelen tutanaklarından öğrenmekteyiz.

“İngiltere Mason Localarının eski genel başkanı ve Kraliyet Akademisi üyesi J. Th. Désaguliers Locamız başkanı James Wattson'u ziyarete gelmiştir. Kendisinden gerekli Masonik bilgiler alındıktan sonra misafirimiz bir kardeş olarak ağırlandı ve karşılıklı fikir teatisinde bulunulmuştur.

“Ertesi gün, 25 Ağustosta tekrar locamızda bir toplantı yapılmış ve bu toplantıda Edinburg Valisi John Campbell kent yönetiminin en yetkililerinden George Preston, Hugh Hathorn, James Nimo, William Livingston ve George Irving'in saygıdeğer locamıza kabulü önerisinde bulunmuştur. Öneri aynı oturumda gündeme alınıp adı geçen beyefendilerin saygıdeğer locamız üyeliğine kabulüne karar verilmiştir.”

Bu tutanak Mason geleneklerine göre yorumlandığında anlaşılabilir şunlardır. Taraflar (Edinburg Locası başkanı ve Désaguliers) birbirlerine ihtiyatla yaklaşmışlardır. Désaguliers İskoçyalı Masonları ziyaret ricasında bulunmuştur. Misafir, İngiltere Büyük Locasının eski Büyük Üstadı olarak karşılanmış ama kendisine kardeşçe davranılmadan önce Masonik bilgileri sınanmıştır. Yani Masonluğun temel prensipleri hakkında görüşleri alınmış ve yeterli görüldükten sonra kendisine kardeşçe davranılmıştır.

Gerçekleşen ziyaretten anlaşılabilir ki İngiliz ve İskoç Masonlar ilk defa resmen karşılaşmış ve bu karşılaşmada olumlu ilişkilerin gelişimi sağlanmıştır. Edinburg kentinin üst yönetiminden beş kişinin üyeliğe teklifi anında gündeme alınarak Locaya kabul edilmeleri ve bu ziyaretin ardından da birçok önemli şahsiyetin İskoçya'da Masonluğa katılmaya devam ettiklerinin bilinmesi, Désaguliers'nin tevazu ile girdiği Edinburg Locasından sisteme ne kadar hâkim olarak çıktığının göstergesidir.

Désaguliers'nin bu ziyareti sırasında İngiliz ve İskoçya Masonlukları arasında birleştirici bir köprü oluşturmalarının yanı sıra, İskoç Masonluğunun eskilere dayalı şanlı geçmişini de, bu kaynaşma çerçevesinde tüm Masonluğa yüklemiş olması çok önemlidir. Zira o günlerde moda olan köklü ve parlak bir geçmişe sahip olma dürtüsü İngiliz Masonluğuna da böylece sağlanıyordu. Bütün bu olayları taçlandıran işlem ise İngiltere'ye dönüşünden bir ay sonra, Désaguliers'nin Rahip James Anderson'a Spekülatif Masonluğun 1717 tarihli yasa ve nizamnamelerini, daha kapsamlı bir görüş ile yeniden yazıma talimatıdır.

Mevcut nizamnamenin durup dururken yeniden yazılma nedeni ise Désaguliers'nin İskoçya'da gerçekleştirdiği fikir alış verişinden sonra, her iki tarafın da mutabık kalabileceği ortak bir metnin hazırlanmasından başka bir işlem değildir.

1721 yılının Masonlukta Désaguliers yılı olarak kabul edilmesi yanlış bir yorum sayılmamalıdır. Spekülatif Masonluğu dört yıl gibi kısa bir dönemde İngiltere'de en saygın kişilerin üye olmaya özendikleri bir kurum haline getirmesi, İngiltere ve İskoçya Masonlukları arasında sağlam ilişkiler kurması ve nihayet Büyük Üstatlığı İngiltere'nin en etkili kişilerinden birine devretmesi başka nasıl yorumlanabilir ki...

1721 yılından sonra da Désaguliers'nin Masonluğun gelişimi içinde yer aldığını görmekteyiz. Büyük Üstat olmasa bile 1740 yılına kadar sayılan, fikirleri alınan önemli bir üye olduğu ve zaman zaman da Büyük Üstat Kaymakamı görevini üstlendiğini, günümüze kadar gelen bölük pörçük toplantı tutanaklarından anlamaktayız. 1744 yılında öldüğünde, ne zaman, nerede ve kimlerce Masonluğa inisiye edildiği bilinmeyen bu adam, ilk Büyük Locanın en önemli kurucularından biri olarak, saygıyla ebedi yaşama uğurlanıyordu.

Spekülatif Masonluğun kuruluş yıllarında her şeyin tümüyle olumlu geçtiği söylenemez. Üyeleri İngiliz, İskoç ve İrlandalı Katoliklerden oluşan Jakobit localar Anglikan ağırlıklı yeni Büyük Locaya katılmayı başta reddetmişler ve Spekülatif Masonluğun ilanından hemen sonra Operatif Masonlar Büyük Üstadı olan Christopher Wren etrafında yeni bir büyük loca kurmaya çalışmışlardır. Ancak yaşı hayli ilerlemiş Christopher Wren 1723 yılında ölünce Spekülatif Masonluğa karşı gelenler kendi aralarında ihtilafa düşmüşlerdir. Bunun dışında, 1726 yılında "The Grand Mystery Laid Open" (Büyük Sırrın Açıklanması) adlı ifşaat kitabında Spekülatif Masonluğun sırları yayınlanınca, Londra Büyük Locası bu sırların yerine geçecek yeni sırlar ihdas etmiştir.

Oysa Mason gelenek ve uygulamalarının çok eskilere dayanması gerektiğini prensip edinenler, geleneklere aykırı bu yeni kelimelerin kullanılmasını bir türlü kabullenemiyorlardı. Masonluğun sır kelimeleri tartışmasız

bir Landmarktı ve Landmarklar değiştirilemezdi. Bütün bu olaylar İngiliz Masonluğunun eskiler ve yeniler olmak üzere, uzun süre bölünmüşlük içinde kalmasına neden olmuştur. Nihayet 1813 yılında eskiler ve yeniler karşılıklı tavizler vermek suretiyle müşterek bir tüzük üzerinde anlaşarak ve Masonik evrimin bir aşaması olarak, İngiltere Birleşik Büyük Locasını kurmuşlardır.

İngiltere Birleşik Büyük Locasının kurulması da Spekülatif Masonlukta problemlerin sona erdiği anlamında algılanmamalıdır. Zira gelişen fen bilimleri beraberinde Tanrı kavramının yeniden ele alınmasını getirmiş ve materyalizm denen bu felsefi görüşte Tanrı'nın varlığı dahi reddedilir hale gelmiştir. Özellikle bu yaklaşım Fransız Masonlar arasında hayli taraftar bulmuş, neticede de Tanrı kavramının bir dogma olduğu savıyla Grand Orient de France'da (Fransa Büyük Doğusu) Tanrı kavramının dışlanması yönünde 1877 yılında kararlar alınmıştır.

Grand Orient de France'ın bu tutumu İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından tepki ile karşılanmış ve Tanrı kavramını dışlayan obediyanların düzenli sayılmayacakları ve kendilerini Mason olarak kabul etmeyeceklerini ilan etmişlerdir. Spekülatif Masonlukta bu ihtilaf, zaman içinde Fransa'da kadınların Mason localarına kabulüyle, daha sonra da sadece kadınlardan kurulu locaların kurulmasıyla büyümüş ve günümüzde elliyi aşkın Masonik obediyanın var olduğu olumsuz ortama erişilmiştir.

Bu ortamın anlamsız olarak değerlendirilmesinin nedeni, var olan bütün obediyanların hemen hemen aynı hedefleri paylaşıyor olmalarındandır. Din ve politika Masonluğa her zaman zarar vermiş konulardır. Nitekim Fransız Masonluğu politika ile olan ilişkileri yüzünden zaman zaman skandallar ile çalkalanmaktadır. Her seferinde Masonluk suçlanmaktadır. Oysa gerçek suçlu Masonluk değil, Masonlardır. Obediyanlar arasında var olan diğer ihtilaflar ise Landmarkların değişik yönde yorumlanmasından kaynaklanmaktadır ki Masonik tolerans anlayışı içinde bu farkların birbirini reddetmeye vardırılmaması mümkündür.

Spekülatif Masonluğun Erekleri

Spekülatif Masonluğun erekleri, tarifinde de söylendiği gibi toplumun gelişimine ve mutluluğuna katkıda bulunmaktadır. Bu hedef yönünde ilerlemeleri için de, üyelerine sunduğu üç aydınlanma kaynağı vardır.

Bunlardan birincisi duvar işçilerinin ve simyacıların kullandıkları aletlerden oluşan sembollerdir. Sembollerin insan yaşamında çok önemli bir etken olduğu, her dönemde kabul edilmiş bir gerçektir. Konuşulan her dilde kelimeler birer sembolden başka bir şey değildir. Her harf değişik bir sesin sembolüdür. Nitekim düşüncenin "semboller aracılığı ile gerçekleş-

tirilen beyinsel bir işlemdir” tarifinden yola çıkıldığında, insan yaşamının semboller aracılığı ile anlam kazandığı gerçeğine ulaşırız. İnsanı insan yapan ve diğer canlılardan ayıran, sembolleri kullanabilme yeteneğimizin olduğu kuşkusuzdur. “Bir lisan bir insan, iki lisan iki insan” sözünü doğru buluyorsak, sembolleri yorumlama yeteneğini geliştirenlerin entelektüel ve yorum yapma seviyelerinin de daha üst seviyelere taşınacağı doğaldır.

İkinci kaynak ritüellerdir. Ritüellerde konu edilen menkıbelerin içerdikleri ibret verici olaylar Masonun düşüncelerini olgunlaştırmaya yöneliktir. Her biri altın değerinde hayat dersleri vermektedir ve insanların kritik anlarda vereceği kararlarda rehberlik görevi yaparlar. Ancak, ezoterizmde sözü edilen menkıbelerin özgün çehresi bilinmeden yapılan yorumların, eksik kalmaya mahkûm olduğu da unutulmamalıdır. Menkıbelerin özgün yönlerinin araştırılması işlemi ise Masonik kültürün oluşmasında en önemli kaynaktır.

Üçüncü kaynak ise Masonluğun gelenekleridir ki bunlardan feyz alabilmek için toplantılara devam, Masonluğun tarihinin, gelişiminin ve filizlendiği ortamın kültürünü çok iyi tetkik ve anlamakla mümkündür. Bu üç kaynaktan beslendikten sonradır ki Mason kendini tanıma ve yaşamın anlamını kavrama yolunda ilerleyebilecektir.

Masonluk, başka bir tarifte “kendini bilme sanatı” olarak tanıtır. İnsanın kendini tanıması, gelmiş geçmiş bütün felsefi okullarda ve dinlerde öğütlenmektedir. Yaşam içinde insanın kendini tanıması, Masonik hedeflere yetkin bir şekilde ilerlemesini sağlar. Ama birey, bu hedefe kendi iç dinamikleriyle ulaşacağından, bu yolculukta tasavvufta olduğu gibi herhangi bir rehber (mürşit) ihtiyaç duymaz. Mason, ritüelleri, sembolleri ve gelenekleri değerlendirerek kendini tanıma esasına dayanan bir evrim sürecini yaşar.

Sahip olduğu bilgi birikimi, çalışma gücü ve Tanrı'nın kendine bağışladığı yorum yeteneğiyle de gelişmişliği oranında topluma katkısını yapar.

18. yüzyılın ikinci yarısı, 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın ilk yarısında, dünyada insan onurunu korumak ve geliştirmek adına yapılanların çoğunda, Mason kardeşlerimizin katkıları tartışmasızdır. İnsanlığa yapılan bu katkılar gelişen yaşam koşullarına göre Masonluğun yorumlanıp gereğince davranılmasıyla mümkün olmuştur. Son elli yılda, günlük yaşamın evrim hızı öylesine baş döndürücü bir hızla gelişmiştir ki, insanların çoğu bu hıza ayak uydurmakta sıkıntı çekmektedir. Bu gecikmenin telaşı içinde, Masonluğun gelişen yaşam koşullarına göre yeniden yorumlanması ihmal edilmiştir. Bunun sonucu olarak da günümüzde Masonluğun insanlığa katkı payı, 19. yüzyıl düzeyinin çok altına inmiştir. Günümüzde herhangi bir obediyansta “Masonluk yeniden yapılıyor” başlığı altında yapılan araştırmalar ve çalıştaylar Spekülatif Masonluğun günün koşullarına

göre topluma yönelik verimliliğini artırmaya yönelik çabadan başka bir şey değildir. Bunun için topluma karşı üstlendiğimiz görevi yerine getirmek istiyorsak, Masonluğun yorumlanmasını 21. yüzyıl şartlarına göre güncellemek ve ona göre davranmak zorunluluğu, sorumluluğumuz gereğidir.

KAYNAKLAR

Gilbert Durant, Les Myths Fondateurs de la Franc-Maçonnerie, Dervy

Oswald Wirth, Qui est Régulier?, Edition du Symbolisme

M. Baigent & R. Leigh, Des Templiers au Franc-Maçons, Edition du Rocher

Davit Stevenson, Les Origines de la Franc-Maçonnerie 1590/1710, Editions T...

Roger Dachez, L'Invention de la Franc-maçonnerie, Edition Véga

Jean Richard, Histoire des Croisades, Fayard

Robert Lomas, L'Invisible Collège, Dervy

İVAL Yayını, Ezoterizm, Üyelere özel yayın

Guy Chassagnard, Aux Sources du Rite Ecossais Ancien et Accepté, Alphée

Asım Akin, Spekülatif Masonluğun Oluşumu, Üyelere mahsus yayın

VİCDAN ve ERDEM

Türkhan SLEM

Conscience and Virtue

Freemasonry is a “special system of values and philosophy” that always keeps itself open to royal and sublime thoughts; that takes Wisdom and Scientific knowledge its guide; and by protecting Justice, Equality and Fundamental Human Rights establishes the Freedom of Thought and Freedom of Conscience. Freemasonry emphasizes the importance of Brotherly Love. The Masonic education tries to search for and reach the Truth, but does not define it; and stretches between Belief in a Supreme Being on one side and Humanism on the other.

Conscience is defined as knowing oneself and passing from being a human-like to a human. There are two types of Conscience: 1. Humanistic Conscience 2. Authoritative Conscience.

Virtue (Excellence, Merit, Talent, Skill, Culture, Moral Qualities, Chastity) is defined as the stabilisation and continuity of values that make one a good man and true. The two types of Virtue are: 1. Faith, Hope and Charity and 2. Basic and Humanistic Faith - Temperance, Perception, Justice and Courage. Each Mason has to have belief in a Supreme Being.

Every Mason, can only achieve perfection and freedom by knowing himself well, by equipping his mind with the power of knowledge, by getting rid of faults in his personality. That is, he can free his mind and conscience by his strong will only.

The most important and sacred duty of Freemasonry is to live a life of dignity, self-respect, honour and glory.

Masonluk, iyi duygulara, asil düşüncelere ve ulvî görüşlere kendini daima açık tutan, Akıl ve Hikmet ile bilimsel bilgiyi kendine rehber edinen; insanlar arasında, Hak, Adalet ve Eşitlik ile Fikir ve Vicdan Özgürlüğünü gerçekleştirmeye çalışan; Kardeşlik Sevgi ve Duygularını güçlendirmeyi amaçlayan ve öğretilerini sembollerle yapan Özel bir Ahlâk ve Felsefi bir fikir sistemidir. Masonlukta yapılan tedrisat Ezoterik ve Hümanistik amaçlıdır. Masonluk fikrinde, bir uçta **Tanrı İnancı**, diğer uçta **Hümanizma** vardır. Masonluğun temel felsefesi ve amacı **hakikati aramak** ve ona ulaşabilecek yolları bulmaktır. Masonluk, hakikati tanımlamaz, ama onu devamlı araştırır.

Vicdan, insanın kendini bilip, tanıyarak, kendine gelmesine, insanımsıdan gerçek insana dönüşmesine seslenen yüce manevi bir sestir. İki türlü vicdan tarifi vardır:

1. Hümanistik Vicdan; 2. Otoriter Vicdan.

Erdem (Fazilet, Meziyet, Marifet İlmi, İrfan, İyi Ahlak, İffet) ise, vicdanın devamlılık arz eden, huy haline dönüşüp devamlı kalıcılığı ve insanda ferahlatıcı bir iç huzuru oluşturması; üstün vasıf, dürüstlük ve iyi ahlâk sahibi olmaktır ve doğrudur. İnsanın kendini aşabilmesi için egosuna hâkim olması, kendini yenme çabası ve gücüdür.

Dinsel Erdemler: 1. İnanç-İman, 2. Ümit-Umut, 3. Şefkat-Sevgidir. **Ana Sosyal ve İnsanı Erdemler** ise: 1. İtidal - Kendine Hakimiyet ve Ölçülülük, 2. Basiret, yani Sağduyu, 3. Adalet, 4. Cesaret ve Metanettir.

İnanç (İman): Bilimi inkar etmez. Bilimin bittiği ve bilginin henüz ulaşmadığı sınırdan başlayan vicdanî bir kudrettir. **Her Mason'un mutlaka bir Yüce Varlığa inanması yeterlidir.**

Kişi gerçek **Erdemliliğe ve Özgürlüğe** ancak, kendisini iyi tanıyarak; güç ve zaaflarını bilerek, gücünü bilgiyle donatıp çoğaltarak; zaaflarını aklı, öğrenimi ve iradesiyle gidererek, içindeki kötülükleri yok etmeyi başararak ve özgür bir ortamda düşüncelerini ve erdemlerini ruhuyla geliştirip yücelterek kendisini aşabilir ve olmak istediği gerçek kendisine kavuşabilir.

Masonlukta en önemli, en yüce ve kutsal Görev, Masonların haysiyet ve şerefleriyle tamamlamaları gereken Yaşamları ve Yaşantılarıdır.

Masonluk, iyi duygulara, asil düşüncelere ve ulvî görüşlere kendini daima açık tutan, Akıl ve Hikmet ile bilimsel bilgiyi kendine rehber edinen; insanlar arasında, Hak, Adalet ve Eşitlik ile Fikir ve Vicdan Özgürlüğünü gerçekleştirmeye çalışan; Kardeşlik Sevgi ve Duygularını güçlendirmeyi

amaçlayan ve öğretilerini sembollerle yapan Özel bir Ahlâk ve Felsefî bir fikir sistemidir. Masonlukta yapılan tedrisat Ezoterik ve Hümanistik amaçlıdır.

Masonluk, iki ucunda iki ekstrem bulunan bir hat boyunca inkişaf eder: bir uçta **Tanrı İnancı**, diğer uçta **Hümanizma**. Masonluğun temel felsefesi ve amacı **hakikati aramak** ve ona ulaşabilecek yolları bulmaktır. Masonluk, hakikati tanımlamaz, ama onu devamlı araştırır. Bu konuda özgür ve muasır bir idrak ve mantığı vardır. Her Mason bu yolda, özgür düşünce, şuurlu iman, erdemsel ve bilimsel bilgiler ile çalışmaya koyulur ve her biri bu yolda değişik mesafeler kateder. Bütün amaç, Tanrı bilincine erişmiş **kâmil** ve **yetkin** insan olabilmektir.

İşte bu amaç ve bu çalışmalarda **vicdan** ve **erdem** insanda çok önemli rol oynar. Masonluk kişiye **yaşamın** önemini, anlamını ve ulviyetini ve onu **nasıl** ve **ne tarzda** hem kendimiz, hem de toplum için evrensel boyutta değerli ve yararlı kılacağımızı, huzurlu ve mutlu olacağımızı anlatır ve öğretir.

Günümüzde, ekonomik ve ahlâkî bozuklukların yarattığı bu düşündürücü tahribat içinde, sevgisiz, saygısız, bunalımlı ve psikolojik dengesizliklerin artarak oluşturduğu stres ortamında, iyi, doğru, dürüst, vicdanlı ve erdemli insanlara çok, ama çok büyük ihtiyaç vardır. Oysa ki; yaşam hepimizin bildiği gibi sevgi ve saygıyla, anlayışla, işbirliği ile ve bunların paylaşımı ve dayanışması ile anlam kazanan ve güzelleşen bir huzur ve mutluluk ortamı olmalıdır.

Vicdan, Ahlâksal Bilinç, Bulunç

Vicdan, insanda iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan, olumluyu olumsuzdan ayıran, kötülüklerden, haksızlıktan alıkoyan, yolumuzu ahlâk kurallarını çiğnemenen; oradan değil buradan gideceksin, onu değil bunu yapacaksın diye uyarın; ayrıca davranış, işlem ve eylemlerimizi yargılayıp iyi ve doğru tarafa meyil etmemizi sağlayan **manevî bir duygu** ve bir **içsel güçtür**.

İnsan, **vicdanı** olan tek yaratıktır. Vicdan, insanın kendini bilip, tanıyıp, kendine gelmesine, insanımsıdan gerçek insana dönüşmesine seslenen yüce manevî bir sestir, gerçek benliğimizin içten haykırışıdır. İnsanın iradî davranışlarına yön veren birçok yaptırımların en önde gelenidir. Vicdan, gerçek bir insan olmanın öncül gereğidir. Vicdan, insanda hayvansal içgüdüleri, ilkel ihtiras ve bencillikleri dizginleyen ve onu iyilik, doğruluk, adalet ve sevgi doğrultusunda yönlendiren bir yetenek, bir meziyet ve bir **iç iradedir**. Vicdan, Erdemin en iyi oluşturulduğu, geliştirildiği, yansıtıldığı ve temsil edildiği bir gönül arenasıdır.

Vicdan, insanın kendi kendini sorgulayabilme, suçlayabilme ve gerektiğinde kendisiyle hesaplaşıp, tanıklık edip, ceza verebilme meziyet ve üstünlüğüdür. Adli yargılamalardan daha yüce bir mahkeme vardır ki o da insanın vicdanıdır. Burası kendisini yargılayan tek kişilik ve yanılmayan bir mahkemedir.

Dürüst bir insana yalnızca vicdanı hakimdir. Onun vicdanından başka efendisi olamaz. Eğer bir insanın vicdanı temizse o insan gerçekten özgür, huzurlu ve mutludur. Kant düşünür de vicdanı, ahlâkın bir nevi kanunu gibi görür ve Akhın insana önerdiği şeylerin yapılması konusunda vicdanı seçtiğini belirtir.

Felsefede Vicdan, insanın görgü ve bilgileriyle kendisini yargılama yetisi olarak tanımlanır. Cicero ve Seneca vicdanı, insanın davranışlarını ahlâkî niteliklerine göre suçlayan, ya da savunan güçlü bir iç ses olarak niteler.

Butler, "*ahlâk ilkelerinin insan yapısının ayrılmaz bir parçası*" olduğunu ileri sürmüş ve vicdanı özellikle iyi hareketlerde bulunmak için "*doğuştan gelen bir istek*" olarak tarif etmiştir. İnsan vicdanındaki fazilet duygusuna yönelik her hareket ulvî ve kutsaldır.

Metafizik ve Stoisyen düşünceye göre Vicdan, insanda doğuştan ve içgüdüsel olarak vardır ve Tanrısal kaynaklıdır. *İnsanın Tanrısal Yanıdır ve Tanrı'nın Ruhumuzdaki Sesidir*. İnsanın içinde tatlı tatlı duyumsadığı bir *ilahî fısıldanıştır*.

Eski Mısır'da vicdan, *Kalbin Sesidir*.

Hindu dininde : *İnsanın içinde yaşayan Görünmez Tanrı'dır*.

Hristiyan'lıkta: *İçsel Işık'tır*.

İslamiyette: *Nefis'tir*..

Çağdaş Diyalektik düşünceye göre Vicdan: insanın yaşamı boyunca edindiği bilgilerin, görgülerin, toplumsal törelerin ve çevresinin etkisi ile oluşan ilkel bir duygu değil, tüm bu faktörlerin etkisiyle meydana gelen ve yücelen bir *Üst Duygu'dur*.

Eric Fromm ve bazı düşünürler vicdanı iki temel kategoride inceler:

1. Hümanistik Vicdan: Her insanda bulunan ve dışarıdan gelen mükafat ve cezalardan bağımsız olan insanın kendi sesidir. Kişiliğinin kendi fonksiyonunu gerektiği şekilde yerine getirmesine ya da getirmemesine karşı göstermiş olduğu bir tepkidir. Hümanistik vicdan, yalnızca insanın gerçek benliğinin simgesi olmakla kalmaz, aynı zamanda hayattaki ahlâkî yaşantısının özünü oluşturan temel etmenleri de kapsamı içine alır.

2. Otoriter Vicdan ise, ana-babanın, devletin, ya da belli bir kültür otoritesi içinde oluşmuş, edinilmiş bir otoritenin sesidir. Bu ses, insanın dışsal bir otoriteye itaat etmesini ve boyun eğmesini ister.

Vicdanlı bireyler davranışlarının ahlâkî olup olmadığını değerlendirirken, vicdanlarından da söz ederler. Yani, aynı hareket için '*vicdanî bir harekettir veya değildir*' tarzında bir takım yargı ve hükümlere varırlar. Aynı harekette hem ahlâk, hem de vicdan aynı terazinin her iki kefesinde de yer alır. Bütün bunlar, **Yaşamın Yüksek Değerlerini** oluşturur. **İnsanca yaşamak**, vicdanın sesine kulak vermek, akıl ve hikmeti rehber edinmek, sorumlu ve olumlu hareket etmekle başlar. Vicdanın oluşumunda ve gelişiminde manevî duygular, örf ve âdet, eğitim, Akıl ve Hikmet ile Mantık önemli yer tutar. İnsanlar manevî yapılarını toplumsal iletişim ve evrensel faktörler içinde oluşturur ve geliştirirler.

İnsan, Fikren ve Ruhun (vicdanen) daima özgür olabilmelidir. Koşullandırılmış düşünce ve bilinç, insanın gelişmesini ve tekâmülünü zorlaştırır ve önler. Özgür düşünce, özgür bilinç ve özgür vicdan ise kişinin tekâmülünde onu iyiye, doğruya ve güzele götüren şaşmaz bir yönetici ve yönlendiricilerdir.

İnsan kendisine bol bol fırsat yaratıp, düşünceye ve tefekküre dalıp vicdanının sesini dinlemeye çalışmalıdır. Yani, vicdanını sık sık ziyaret edip onunla yüzleşmeli, hesaplaşmalı ve yaşamının muhasebesini yapıp onunla anlaşmalıdır. İşte, bu tarzda kişi özvarlığının derinliklerine inerek, kendisini daha yakinen tanıyarak ve olmak istediği gerçek kendisini gerçekleştirme yolunda ilerleyebilir; çünkü, vicdan bir iç huzurdur, ruhsal ve duygusal bir rahatlamadır. Ona ancak bu tarzda kavuşulabilir.

Kişinin yücelebilme anlayışı, kendini bilmeye, vicdana ve bilgiye dayanır. Bunda en önemli husus ve eylem, insanın kendine egemen olabilmesi, ego-sunu denetim altına alabilmesidir.

Erdem (Fazilet, Meziyet, Marifet İlmi, İrfan, İyi Ahlak, İffet)

Vicdanın devamlılık arz eden, huy haline dönüşüp devamlı kalıcılığı ve insanda ferahlatıcı bir iç huzuru oluşturması, erdemün ilk basamağını meydana getirir.

Antik devirde erdem "*İnsansal Nitelik*", insanın insana güveni ve yetkin yurttaş niteliği sayılmış, Orta Çağ'da, din felsefesinin güçlü olduğu dönemlerde en büyük erdem, **Tanrı'nın İradesine** tevâzu ile boyun eğmek olmuştur.

Rönesans'ta erdem Tanrı katından tekrar bireye indirilmiş; birey baş gerçek olarak ele alınmış, "*İnsanın İnsanlığa Güvenidir*" denmişti.

Yeniçağ'da ise, **Çalışma ve Çalışkanlık** en büyük erdem sayılmıştır. Bütün düşün sistemleri erdemi, kendi amaçlarına uygun doğrultuda tanımlamış ve yorumlamıştır. Esasında, erdemün tek bir tanımını yapmak

zordur. Bu nedenle erdemın farklı anlamlarının oluşturduğu yelpazeye bir göz atmak gerekecektir.

Erdem, Üstün Vasıf, Dürürlük ve İyi Ahlak Sahibi olmaktır ve Doğruluktur. İnsanın kendini aşabilmesi için egosuna hâkim olması, kendini yenme çabası ve gücüdür. Erdemi harekete geçiren insan ve insanlık gücüdür. Erdemli doğılmaz ancak erdemli olunur.

Erdem bir özgürlük halidir, özgür olmayan erdemli olamaz. Erdem, insanın özgürleşme sanatının kendisidir.

Virtus: “Erdem güçlü olmaktır. Güçlü olmak için özgür olmak gerekir. Özgür olmak için de Akla Uygun davranmak gerekir” der.

Erdem, güzelle iynin uyuşmasıdır; insanın toplum içinde kendini iyi ve doğru yolda arayışının bir sonucu, bir ürünüdür. Erdem, bir açıdan dışa dönüktür ve etkili bir eylemle belirlemektedir ve en üst iyiyi içerir. Edinilmiş ve kazanılmış iyilik yapma yetisidir. Erdemin ölçüsü **hak ve adalettir**. Bunlar olumlu sonuçlar getiren niteliklerdir.

Erdem aynı zamanda **eğitim, bilgi ve kültürdür** ve bu değerler toplumunun da temsilcisidir. Erdem, gelişmiş kişinin ilkel yanıyla çatışmasıdır. Bencilliğini bir yana bırakarak ikelliğinden ve olumsuzluklarından sıyrılmasıdır, ruhsal bir yetkinliktir. Erdem, kişinin kendi kendini yargılamasıdır. Bazı filozoflara göre etiğin odağı olan erdem, iradenin ahlâksal iyiyeye, doğruya ve güzele yönelmesidir.

Konfüçyus, “Erdemin bilgi işi ve yaşamak için temel gereksinim” olduğunu vurgulamış, “Bilgiyi hazmetmek, onu özümseyip kullanmak ve yaşama uygun hale getirmek gerekir” demiştir.

Aristo'ya göre erdem, **USSAL** ve **TÖRE BİLİMSEL** olarak ikiye ayrılır. Bilgi, **ussal** bir erdemdir. *Voltaire*, erdemi, benzerlerine iyilik yapmak olarak tanımlar. *Pythagoras:* “Salt kesin bir erdem ölçüsü yoktur; çünkü, kesin doğrulukta bir ahlâk ölçüsü koyamayız. Ahlak ölçülemez bir değerdir, fakat toplumlara göre anlayış, yorum ve davranış farklılığı yaratabilir. Ona göre erdemli olmak insanın kendisini doğru ve dürüst yönetmesidir” der ve ‘Erdemin en üst iyi olduğunun idrak edileceğini’ söyler. *Sokrates, “Erdem Bilgidir”* der. *İnsanın kendini bilmesini ve tanımasını ön planda tutar. Platon ise, erdeme ‘en yüksek ide, iynin idesidir. İynin İdesi ise Tanrı’dır. Tanrı en yüksek iyiliktir ve erdem Tanrı’yı benimsemektir’* der.

İslamiyet erdemi, Kur’an hükümlerine uyum ve her davranışta hayrı ve iyi olanı amaç edinme hali olarak yorumlar.

Kant, erdemi: “Teorik Akıl, doğrunun duyusu; Pratik Akıl, iynin duyusu, Estetik Akıl, güzelin duyusu” olarak tanımlar. Erdemi, içinde **üç G** formülüne sahip tek sosyal vak’a olarak: “İçinde güven, güç ve görkem taşır” diye belirtir.

Erdemli olmak sadece bilgili olmakla yeterli kılınmaz. İnsanın kendini doğru tanıması ve doğru tanımasını da gerektirir. Doğru eylemler ancak bu zaman oluşur. Masonlukta ilk görev "*İnsanın kendini doğru tanımasıdır.*"

Erdemli kişiler kendilerini beğenmeyenler, yaptıklarını yeterli bulmayanlar ve yaptıklarıyla öğünmeyenlerdir. İnsanlar, hemcinslerine kendilerinden verebildikleri ve yararlı olabildikleri oranda beşeri hayatın kalkınmasına ve evrensel boyutta insanların huzur ve mutluluğuna ve yücelmesine katkı sağlamış olurlar. Gerçek erdem, duygu ve düşünceyi içimizin evrimine, insanların iyiliğine, yararına, huzur ve mutluluğuna harçayabilmektir. Masonik felsefenin gücünü erdemlerden aldığı hiç bir zaman unutulmamalıdır.

Masonik Erdemler

Aslında erdemleri Masonik ya da Masonik olmayan diye ayırmak doğru değildir. İyi insanla iyi Mason arasında pek büyük fark yoktur. "*Batı geleneğinin yedi Erdem paradigmasının üstüne birşeyler eklemenin çok güç olduğunu düşünüyorum*" diyen Russel W.Gough ise Erdemleri Dinsel ve İnsani Erdemler olarak şöyle sıralar:

Dinsel Erdemler

1. İnanç-İman
2. Ümit-Umut
3. Şefkat-Sevgi

Ana Sosyal ve İnsani Erdemler

1. İtidal - Kendine Hakimiyet, Ölçülülük
2. Basiret - Sağduyu
3. Adalet
4. Cesaret ve Metanet

Dinsel Erdemler

İnanç (İman): Bilimi inkar etmez. Bilimin bittiği ve bilginin henüz ulaşmadığı sınırdan başlayan **vicdani bir** kudrettir. Diğer taraftan, doğrulukları kanıtlamasız olarak ve araştırılmalarına gerek görülmezsizin kabul edilen ilkelere, görüşlere ve varsayımlara dayalı olguların genel adı, ya da gerçek olduğu benimsenen doğa üstü güçlere içtenlikle bağlanmadır. İman, genel olarak bir düşünce doktrini veya yargıya inanmadır.

İnanma ihtiyacı, yani *iman*, insanla doğar, onunla birlikte şekillenerek oluşturulan ve büyüyen; kısacası, her şeyden önce gelen insanî bir gereksinimdir.

Mason için iman kesin bir zorunluluktur; çünkü, Masonluk bir *inanç birliğidir*. İman'ın hem vicdanın berraklaştırılmasında, hem de saflığının korunmasında en önemli husus ve faktör olduğu kabul edilir. İnançsızlar, insanlık için yapılacak çalışmalarda uyumlu, amaçlı ve başarılı olamayacakları için Masonluğa kabul edilmezler.

Masonlukta inanç söz konusu olduğunda, kendisi asla bir din ve mezhep olmayan Masonluğun, bütün dinleri ve mezhepleri kucaklayan, inançlara saygıyla yaklaşan Ahlâkî bir sistem olduğu görülür. ***Her Mason'un mutlaka bir Yüce Varlığa inanması yeterlidir.***

Masonluk, çeşitli Tanrı deyim ve tarifleri yerine Tanrı'ya Evrenin Ulu Mimarı; dinî kurallar ve ibadetler yerine de *Akılcı Yolu ve Hakikati* aramayı esas ve ilke edinmiştir. Buna bir ölçüde ileri bir *Tanrı Kavramı ve Akılcı bir öğreti ve düzeni* de denilebilir. Masonik çalışmalar sonrası dış alemde herkes kendi vicdanına ve aklına uygun olan inancına dönme olanağına sahip olmaktadır. İşte bu önemli ayrıcalık, Hür Masonluğu diğer kuruluşlardan farklı kılan *Evrensel, Özgür Din Anlayışıdır*. Şuurlu İman ve Akıl birbirini tamamlayan, destekleyen ve insanı hakikate taşıyan olgulardır.

Masonluk *Hakikati* tanımlamaz; ancak, ona gidecek, ona ulaşabilecek yollar üzerinde durur. Masonluğun bu konuda özgür ve muasır bir idrak ve mantığı vardır. Masonluk, yüzü daima geleceğe dönük ilerleyen bir yoldur.

Ümit (Umut): Bir dileğin, ya da isteğin gelecekte bir gün gerçekleşeceğine ait güvenli ve sabırlı beklentidir. Ümit, diğer taraftan *imanın doğal bir gereği ve devamıdır*. Ümit bir bakıma Yüce Kudret'ten beklenen bir haldir. Ümit ilâhî'dir. Asla ümitsiz yaşanmaz.

Masonlukta Ümit, *insanlık mabedi olarak tanımlanan ülkümüzün gerçekleşmesidir*.

Şefkat: İnsancıl bir dinsel erdemdir ve kaynağı *Evrensel Sevgi Yasasına* göre mutlaka *Sevgidir*. Aslında Şefkat, *eyleme dönüştürülen sevgidir*. Ayrıca Şefkatin içinde, merhamet, koruma, müsamaha ve özveri faktörleri de vardır. Bu nedenle Şefkat, *yardımseverlikle kaynaşmış sevgidir*. Bu yardımseverliğin temelinde bir haz, tatmin ve huzur yatar, insanlık gereği olarak refleksleşmiş bir mutluluk duygusu ve eylemidir ve erdemlerin bir yerde en değerli ulvi basamaklarından birini oluşturur.

Özetle, bu üçlemenin dinsel açıklaması, ***Tanrı'ya İman, Ruhun Ölümsüzlüğü Ümidi ve bütün insanlara karşı Sevgi dolu ve Şefkatli olmaktır.***

Masonik Ana Sosyal ve İnsanı Erdemler

İtidal: İnsanın kendi özel yaşantısında, aile yaşamı, iş hayatı, arkadaş ve toplum ilişkilerinde; söz, tutum, eylem ve davranışlarında, hatta ve hatta ruhsal, bedensel ve fizyolojik ihtiyaçlarının temin ve giderilmesinde kendine hâkim olması, aşırılığa kaçmaması; ölçülü, ılımlı ve dengeli hareket edebilme meziyet ve erdemidir. İtidal, Aklın duyguyu hoşgörü ile aşırılıktan ölçülülüğe ve dengeye davet etme zerafet ve becerisi; haşin, telaşçı ve tedirginlik yaratacak bir davranıştan, iradeyi devreye sokarak, halim bir temkine yönelme basiretidir. İtidal, insanın kendini kontrol etme ve kendine hâkim olma sanatıdır. Bu hâl azimli, bilinçli ve iradesel bir Güçlülük Alışkanlığı'dır.

Basiret (veya bazen Hikmet): Basiret, sağduyu; önceden görme, doğru ve olumlu, tutarlı ve yararlı olanı benimseme ve uygulama hâlidir. İnsanın, kavramlar arasındaki bağlantıları kavramakta etkin olan doğruluk ölçüsüdür.

Masonlukta içe dönük, yani *Ezoterik Anlamının* kavranabilmesi için, akıl üstü bir güç vardır. Bu güç *Basirettir* ve duyu organlarının etki alanını aşan bir güçtür; insanın varlığının özüyle temasından kaynaklanır. Buna **Gönül Gözü Erdemi** de denilebilir. Bu gönül gözünün yerini tutabilecek başka bir yöntem yoktur.

Zekâ Aklı, Nur u Ziya basireti aydınlatır. *Bilim Aklın Işığı*, *Basiret vicdanın şimşegidir.*

Basiret, mantığın istediği en yüksek değer ve gelişmedir. Basiret fikir değildir ve fikrin ötesindedir. *Akl ve fikir* dimağın en son aşamasıdır. Basiret ruhun ilk anlayış aşamasıdır. Ruhun son idrak aşaması ise hikmettir.

Akl, bilimin ve bilginin, basiret irfanın kaynağıdır.

Hikmet: Hayata uygulanan bilgelik, Ahlaklılığı, örnek kişiliği, erdem ve ülküyü ve en üstün iyiyi içerir. Bildiği her şeyi iyi, doğru ve sağlam bilen, bunları hem kendisi ve hem de diğer insanlar için en yararlı biçimde kullanabilendir.

Doğru söz, doğru düşünce, beşeri bütün işlem, eylem ve davranışlarda, ilişkilerde dürüstlük ve nihayet bilimsel ve felsefi anlamlarda düşünsel inceleme ve sonuca varma gibi uğraşlarda gerçeklik...

Hikmet, insanın öz varlığını bilmesinden doğan bir *İçsel Aydınlık*'tır.

Hikmet, derin bir düşünceyi, ilahî bir niteliği anlama, âlemle ilgili gerçekleri, insanla âlem, Tanrı ile Evren arasındaki bağlantıları derinden kavrama olarak tanımlanır. Hikmet, aklın zihinsel denge noktasıdır. Aklın ve faziletin sentezidir. Aklın itidalidir. Akli olumlu yönde yöneten ve yücelten Hikmet ve Aklın Erdemidir. Felsefe alanında ise Hikmet, daha çok akla değil imana ve sezgiye dayanır.

Cesaret (Ahlâkî güç, Engelleri Aşma ve Yenme Azmi, Gözüpeklik): Güç, zor ve meşakkatli bir işe girilirken insanın kendinde yarattığı güven, gözüpeklik ve yüreklilik olarak tanımlanabilir. Masonik açıdan bakıldığında Cesaret, kişinin amaç ve ideallerinin gerçekleşmesinde ve ilkelere yayılmasında sergilediği tutum ve davranışlarında korkmaması, yılmaması, yürekli, azimli ve sabırlı olarak mücadelesini devam ettirebilmesidir. Bu yolda sonuca ve başarıya ulaşmak için önüne çıkan engel ve maniaları usulünce aşmasıdır.

Adalet: Hak ve hukuka uygun davranmak, üstün hukuk kurallarına ve ideale riayettir. Başkasının hakkını kendi hakkı gibi savunmak, hakhya ve hak sahibine hakkını zamanında vermek, teslim etmektir. Adalet, özgürlük ve eşitliğin yerine getirilmesinde en önemli Erdemdir.

Ruhsal Erdem: Bu sayılanların yanı sıra, insanı insan yapan ve kişiyi geliştirip, değişime ve tekâmüle sevk ederek yetkinleştirip kemâle sevk eden:

Edep ve Haya, Sabır ve Tahammül, Sebat ve Azim, Vefa ve Sadakat, Ketumiyet ve Tevazu gibi Ruhsal Erdemler de vardır.

Gerçek Erdem, bütün bu belirttiğimiz öğeleri, husus ve nitelikleri içinde toplayan erdemdir; çünkü, bütün bu nitelikler arasında kopmaz derin ve sağlam bir bağ vardır.

İnsanın iç âlemi tıpkı dış âlem gibi sonsuz bir kâinattır. Nasıl insan dış âlemin sırlarını bilimsel bilgi ile gün be gün keşfediyorsa, iç âleminin sırlarını da özbenliğine yönelterek keşfetmeğe çalışmalıdır.

Ashında, insan bilgi ve hakikatlerle doludur. Esas maharet bu bilgi ve hakikatleri bulup, değerlendirerek yaşama geçirebilmelidir. Kişi *Sevgiyi* arıyorsa içine bakmalı, *sorunlarına yanıt* arıyorsa cevapları kendi içinde aramalıdır. Erdem de bir bilgi olduğuna göre, kişi Erdem'i de kendi içinde aramalı ve bulmalıdır. Tüm benliğine samimice ve tarafsızca yaklaşabilmesi, tüm varlığını araştırmaya koyulmalıdır. O zaman kendine ve yaşama verdiği değer ve anlam o ölçüde artacaktır.

Kişi gerçek *Erdemliliğe ve Özgürlüğe* ancak, kendisini iyi tanıyarak; güç ve zaafalarını bilerek, gücünü bilgiyle donatıp çoğaltarak, zaafalarını Akh, öğrenimi ve iradesiyle gidererek, içindeki kötülükleri yok etmeyi başardığı zaman ulaşabilir. Bunun için kişi, özgür bir ortamda düşüncelerini ve erdemlerini Ruhuyla geliştirip yücelterek kendisini aşabilir ve olmak istediği gerçek kendisine kavuşabilir.

Masonik felsefe gücünü ERDEM'den alır. İnsanı insan eden davranışlarıdır. İnsanın davranışları zevkinin, duygularının, tabiatının ve dolayısıyla kişiliğinin bir göstergesi, bir aynasıdır.

Sydney Smith, 'HAYAT, kötü bir davranışı unutturmayacak kadar kısadır. Davranışlar faziletlerin gölgesidir' demiştir.

İyi bir insan olma iddiasını bir ideale dönüştürme çabası olarak veren insanlar olarak Masonlar, güçlerinin yettiği ve elverdiği ölçüde kendilerini iyiye, doğruya ve güzele yönlendirecek sağlam ahlâk ve erdemlere, temiz ve olgun bir vicdana sahip olmaya çalışmalıdır.

Masonlukta en önemli, en yüce ve kutsal Görev, Masonların haysiyet ve şerefleriyle tamamlamaları gereken Yaşamları ve Yaşantı-larıdır.

Not: Mason literatüründe önemli yer tutan Masonik Faziletler aşağıdaki listede ilaveten sunulmuştur:

İTİDAL: Aşırı olmama, ölçülülük.

BASİRET: Kalp gözü ile görme, yani doğru ve ölçülü görüş.

METANET: Dayanıklılık, sağlamlık.

ADALET: Herkesin hakkına riayet etme, hakkını verme.

İFFET: Ahlâki temizlik.

TEMKİN: Ağırbaşlılık, ihtiyatlı hareket etme.

KAHRAMANLIK: Gerektiğinde yiğitlik gösterme hâli.

TEVAZU: Alçak gönüllülük, kibirli olmamak.

DOĞRULUK: Doğru olma hali, hilesizlik, temizlik.

FEDAKÂRLIK: Özveri.

HAYA: Edep ve terbiye.

KETUMİYET: Ağzı sıkı olma, sır saklama.

SECAAT: Yüce gönüllülük.

SAMİMİYET: İçten, candan, kalpten yakınlık ve bağlılık.

VEFA: Sözünde durma, sevgide sadakat, devam ve sebat.

İRADE: Bir şeyi yapmayı veya yapmamayı belirten iç güç, istemek yetki-si.

VAKAR: Haysiyetini koruma, ağırbaşlılık.

SABIR: Acıya, üzüntüye ve sıkıntıya katlanma, haksızlıklar karşısında nefsi tepkilerden alıkoyma.

NAMUS: Edep, haya, doğruluk ve güvenilirlik gibi faziletlerin sonucu olan ve yüksek değer taşıyan haslet. Ahlâki ölçülere bağlılık.

ŞEREF: İyi ahlâk ve faziletler sonucu meydana gelen mânevi yücelik.

VEFA: Sevgi, dostluk ve bağlılıkta sebat, sözünü yerine getirme.

DAKİKLİK: Her şeyi zamanında, aksatmadan yapma hâli.

YARDIM: Bir kimsenin sıkıntısını gidermek, güçlüklerden kurtulmasını sağlamak ve yükünü hafifletmek üzere yapılan eylem.

NEZAKET: Zariflik, incelik.

ELİ AÇIKLIK: Yeterince bonkör olma hali.

AÇIK FIKIRLILIK: Düşünce ve görüşlerini olduğu gibi ifade etme yetisi.

MÜSAMAHA: Hoş görme, hoşgörü.

MERHAMET: Başkalarının durumu karşısında duyulan şefkat hissi, acıma, gönül yufkalığı.

AFFETME: Suçu, cezayı, kusuru bağışlama, mazur görme.

TAHAMMÜL: Yüke katlanma, zora dayanma, sabır gösterme.

SAYGI: Büyük, değerli ve önemli kişilere karşı hissedilen sevgi ve bağlılık karışımı duygu. (Hürmet).

SADAKAT: Samimi ve sürekli bağlılık. Dostluk.

YURTSEVERLİK: Yurt sevgisine sahip olma.

TANRIYA ŞÜKRAN: Tanrıya nimetlerinden ötürü minnet duygularını ifade etme.

İNSANLIĞA GÜVEN: İnsanlara karşı duyulan bel bağlama hissi. İtimat.

İNSANLARA SEVGİ: İnsanlara karşı duyulan muhabbet hissi. Aşk.

KAYNAKLAR

Morina EDGAR: Kaybolmuş Paradigma İnsan Doğası , Birey ve Toplum.

Childe GORDON: Kendini Yaratan İnsan.

Moris DESMOND: İnsanat Bahçesi.

Alfred ADLER: İnsan Tabiatını Tanıma.

Eric FROM: Erdem ve Mutluluk

Enver Necdet EGERAN: Gerçek Yüzüyle Masonluk

RADYODA MASONİK SOHBETLER

Hazırlayan ve Çeviren : Can KAPYALI

Freemasonry On Air

Although television continues its domination in the world as the most effective means of media; it will only be to remind a long forgotten truth to say that the magical box we call radio still keeps its superiority in public relations in many ways.

Radio is more efficient than television as a means of communication with people, because it is not worried about time or space in reaching people. You can listen to radio at home, in your car, in your garden, during a trip, in the barracks, in a foreign country, during sports or while you take a rest with your eyes closed. Radio has no visual aspects therefore it does not impose itself upon you. You can recreate the programs that the radio transmits into your ears, through the feedback of signals going to your brain.

French Freemasons have been making use of radio's these advantages for more than 40 years. On third Sunday of every month at 09.40 in the morning French Freemasons broadcast popular radio programs and give information on Freemasonry. Below, you will find a transcript of one of these programs.

Televizyonun tüm dünyada en etkin medya aracı olarak güçlü etkinliğini sürdürmesine rağmen, radyo denen sihirli kutunun halkla ilişkide pek çok yönden üstünlüğünü koruduğunu söylemek, unutulmuş bir gerçeği anımsatmak olacaktır.

Radyo insanlarla iletişim aracı olarak televizyondan daha etkilidir. Çünkü radyonun insanlara ulaşmasında zaman ve mekân gibi bir endişesi yoktur. Radyoyu evinizde, arabanızda, bahçenizde, gezide, kıışlada, yabancı bir ülkede, uçakta ya da spor yaparken, gezerken ya da gözleriniz kapalı

dinlenirken gibi çeşitli konularda dinleyebilirsiniz. Göze hitap etmeyen, dolayısıyla empoze edici bir amacı olmayan radyonun kulağınıza aktardığı programları, beyninize giden sinyallerden sahip olduğunuz birikimle yeniden yaratabilirsiniz. Dolayısıyla radyo dinlerken üretime katılmanız söz konusudur; televizyonda ise yönetilen, pasif bir kişi olarak kalırsınız ve zaten öyle olmanız istenmektedir. Televizyonun karşısına oturup kendisini izleyen kişilere ihtiyacı vardır. Oysa radyonun ilişkide bulunduğu kitle, statik değil dinamiktir. Bu kitle radyo programlarındaki üretime katılan insanlardan oluşur. Dinamizm ise üretimin, dolayısıyla yükselişin vazgeçilmez unsurudur. Nitekim Batı ülkelerinde, özellikle de A.B.D.'de insanlarla diyalog halinde olan radyo istasyonları revaçtadır. Sağlık sorunlarıyla ilgilenen istasyonlar, hukuk konularıyla ilgilenen istasyonlar vardır. Yaşlılarla ilişki kuran, hastalara ve gençlere yönelik özel istasyonlar vardır. Bizde henüz özel radyolarda ve hatta devlet radyolarında bu yöntem yakalanamamış, müzik ve reklam ağırlıklı, paparazzi içerikli konulara verilen ağırlık sürdürülmektedir.

Fransa'da radyonun bu özelliğinden kırk yılı aşkın bir süredir Fransız Masonlarının yararlandığını görüyoruz. Her ayın üçüncü Pazar günü saat 9.40'da Fransız Kültür Kanalı'nda (Paris 93.50 MHz, FM) Fransız Masonlar tarafından halka yönelik programlar sürdürülüyor. Bu programlar aracılığı ile Masonluk hakkında bilgiler veriliyor. Elimize geçen ve Radyo Tiyatrosu formatları içinde kaleme alınan bir program metnini, kardeşlerimizin ilgisini çekeceğine inandığımızdan dilimize çeviriyor ve aşağıda bilgilerinize sunuyoruz :

Birinci Ses.- Sizinle uzunca bir zamandır Masonluk hakkında bazı konulara değiniyor ve konuşmalar yapıyoruz. Şimdi bütün içtenliğimle belirtmek istediğim, geçmişte kalan bazı yargılarımın tamamen değiştiğidir. Bana daha önce anlatılanların gerçeklerle uyuşmadığının farkına varmış durumdayım. Şimdi sizden bir ricada bulunmak istiyorum. Bilmem yardımcı olmak ister misiniz?

İkinci Ses.- Elbette! Hangi konuda?

Birinci Ses.- Sizden bir kitap adı vermenizi rica ediyorum. Masonluğun doktrini hakkında kesin bir şeyler öğrenebileceğim bir kitap.

İkinci Ses.- Anlıyorum! Ama sanırım bu imkânsız.

Birinci Ses.- Neden? Gizli mi?

İkinci Ses.- Gizli olduğu için değil. Öyle bir kitap yok. Zira Masonluğun "doktrini" diye bir şey yok. Daha da açıkcası, ne kadar Mason varsa o kadar doktrin var.

Birinci Ses.- Demek Masonlukta doktrin yok! Ama herhalde bazı konularda, doktrin yerine görüş diyelim isterseniz, bazı görüşleri vardır öyle değil mi?

İkinci Ses.- Hayır! Bakın görüşler Masonluğa değil Masonlara aittir. Mason özgür bir insandır ve ancak vicdanının sesini dinleyerek düşüncelerini açıklar.

Birinci Ses.- Evet anlıyorum. Ama bu durumda, özellikle de organizasyon konularında, bazı ciddi karışıklıklar yaşanıyor demektir. Ancak benim asıl sormak istediğim Masonları bir araya getiren, birlikte olmalarını sağlayan bir düşünce, bir görüşe sahip olmaları gerekir ? Ortak bir ideal demek istiyorum?

İkinci Ses.- Masonların birlikte olmaları değil, birbirlerine bağlı olmaları söz konusudur. Bu da yüzyıllardır süregelen iki basit prensipten oluşur: Düşünce özgürlüğü ve Kardeşlik anlayışı. Bir doktrin olmayışının sizi şaşırtmasını anlıyorum. Şaşırtmanız çok doğal. Zira karşınızdaki inisiyatif bir yapı var. Ve siz bu inisiyatif yapıyı, yakından tanıdığınız siyasi ve dinsel kuruluşlarla karıştırıyor, onlara benzediğini sanıyorsunuz.

Birinci Ses.- Evet haklısınız. Yavaş yavaş bir fikir sahibi olmaya başlasam da, Masonluğu bildiğimi ve tanıdığımı söyleyemem tabii. Ancak neden başka kuruluşlara ya da ne bileyim, insanların oluşturduğu diğer topluluklara benzetilmesinin istenmediğini ve böyle bir benzetmenin yapılmasına tepki gösterildiğini anlayamıyorum?

İkinci Ses.- Birbirinden çok farklı şeyler oldukları için tabii! Siyasi partiler hangi taraftan olurlarsa olsunlar aynı amaca yöneliktirler: İnsanlığın mutluluğunu istediklerini söylerler. Ancak o mutluluğa nasıl ulaşılacağı yolunda ayrı görüşlere sahiptirler. Bu partilerden hangisine sorsanız, size kendi düşüncesinin en iyisi ve en mükemmeli olduğunu söyleyecektir. Dolayısıyla kendi programlarının uygulanması için iktidara gelme çabasını sürdürecektir, başka görüşlere sahip siyasi partilerle kıyasıya mücadele içine gireceklerdir. Bu hep böyle olmuştur. Her siyasi parti kesin çözümün, kendi metotları içinde gerçekleşeceğine inanmaktadır.

Örneğin dinler de aynı amaca yöneliktir: İnsanı, insanlık koşullarının daha mükemmeline ulaştırmak – bu belki de gerçekleşmesi mümkün seçeneklerden yalnızca biridir - ve Tanrı bilincine kusursuzca ulaşmasını sağlamak. Nitekim insanlığın nedensellik (causalité) ve ereklilik (finalité) yolu Tanrı tarafından ortaya konmuştur.

Birinci Ses.- Anladığımı kadarıyla siz Masonluğu din ve siyasetin üstünde tutuyorsunuz?

İkinci Ses.- Hayır, üstünde tutmuyorum. Bir dairenin içinde üst ya da alt yoktur. Ben daha ayrı bir yerde değerlendiriyorum.

Birinci Ses.- Anlayamadım?

Radyoda Fransız Büyük Locası yayında

İkinci Ses.- Demek istediğim bir Mason, siyasetin belirli güncel olayların etkisiyle ortaya çıkan sorunlara, siyasetçinin prensip ve çıkarları doğrultusunda çözüm getirmeye çalıştığını bilir. Bu durumda bir vatandaş olarak Mason, bulunan çözümlerde yaratılan sonuçların iyi ve doğru yönde işlemesine katkıda bulunmakla yükümlüdür. Öte yandan Mason olarak görevi sorunların kökenlerini, nedenlerini aramak ve prensipler çerçevesinde kaynağını araştırarak gerçek bulgulara ulaşmaktır.

Birinci Ses.- Peki ya din konusunda ?

İkinci Ses.- Din değil, dinler demek istediniz sanırım? Bu konuda Masonun kesin bir inancı vardır: Bu inanç “Hakikatin” bilinmez oluşudur. Öte yandan Hakikat “bilmek” ve “bilgi” sözcüklerinin tümünün anlamını kapsar. Oysa insan, insan olduğu için, ancak gözleriyle görebilmekte ve beyin gücüyle anlayıp kavramaktadır. Her şeyi aynı anda algılayabilmesi mümkün değildir. Leconte de Nouy insanların mikroplar hakkında da bilgi sahibi olmasına dikkat çeker. İnsanoğlu bu konuda da elinden geleni yapmıştır. Elinden geleni diyorum çünkü beynimizin algıladığı gerçekte yalnızca Hakikat’in bir nebzesidir. İnsan kapasitesi ölçüsünde ve belirli bir boyutta Hakikat’e yaklaşabilir. Yaklaşma yoluna girer. Bu yaklaşım her ne kadar gerçekse de, HAKİKAT değildir.

Birinci Ses.- Eğer az önce belirttiğiniz gibi Hakikat, bilmek ve bilgi sözcüklerinin tümünün anlamını kapsıyorsa, insanların ona ulaşması elbette mümkün değildir. Ancak kabul etmek gerekir ki insanlar içinde o yolu sıradan ölümlülerden farklı, çok daha kolaylıkla aşacak bilginler yetişmiştir.

İkinci Ses.- Bağışlayın ama yanıyorsunuz! Bilmek ve anlamayı birbirine karıştırıyorsunuz!

Birinci Ses.- Ne fark var aralarında söyler misiniz?

İkinci Ses.- Bu iki sözcük birbirinden tamamen ayrı alanlarda kullanılmaktadır. Bilgi dışardan alınabilir ama anlamak dışardan alınamaz. İçsel bir süreçtir. Anladığınız şey sizin olur. Daha önce kimlerin onu hangi sözcüklerle kullandığı umurunuzda bile değildir. O şey artık tüm çıplaklığıyla sizindir. Sanki ilk kez keşfedilmiş gibi tazedir. Bilgi maddidir ve olumsaldır (olabilirliği kapsar). Akıl ve zekâyı temel alır. Anlamak ise manevî yapıdadır. Dolayısıyla olumsuzluk dışında yer alır. Gönül ve sezgi öğeleriyle bezenmiştir.

Birinci Ses.- Sezgi sözcüğünü ilk kez kullanıyorsunuz! Sanırım sezgi demekle inancı kastediyorsunuz?

İkinci Ses.- Yo hayır. Ama sezgi inanca götürebilir. Burada tutulan yolu ve güdülen amacı birbirinden ayırmak gerekiyor.

Birinci Ses.- Sizi anlamakta gerçekten güçlük çekiyorum! Daha önceki konuşmalarımızda da Hakikat'ten söz etmiş ve Masonlar Hakikat'i arar demiştiniz. Şimdi de "Hakikat'i bulamayacağımızı bildiğimiz halde aramayı sürdürdüğünüzü" söylüyorsunuz! Yanlış duymadım değil mi ?

İkinci Ses.- Hayır, ne söylediysem onu duymuşsunuz. Aramak, insana düşen bir görevdir. Bizler yaklaştıkça uzaklaşan bir ufka doğru yürüyoruz. Ancak attığımız her adımın bir değeri var. Zira atılan o her adım, bize bir ilerleyiş, bir yükseliş sağlıyor.

Birinci Ses.- Umutsuz bir arayış olmalı! Ve sizler bu umutsuz arayış içinde Localarda toplanıp çalışmalar yapıyorsunuz?

İkinci Ses.- Evet, bizler bu arayış içinde Localarda toplanıp çalışmalar yapıyoruz. Ancak arayışımız umutsuz değil. Siz ne düşünürseniz düşünün, ancak bilmenizi istediğim, Masonların bir "Ümidi" ve bir "İmanı" olduğudur. Bu iman evrenin mikrokozmos parçası olan insanın mükemmelleşmesi ve insanlığın kişisel değerlerinin yükselmesidir. Bu inanç gelecek kuşaklara aktaracağımız bir nur olarak da tanımlanabilir. Tıpkı bizden öncekilerin, bizlere devrettikleri gibi. Tıpkı bir bayrak yarışı gibi.

Birinci Ses.- Bu Ümit ve İnancın, sanırım bir temeli olmalı?

İkinci Ses.- Elbette var: Gelenekler. İnsanın sahip olduğu İnanç, bu köklerde berraklaşıp netleşiyor. Çalışmalarımız geçmişin verilerine dayanarak, geleceğe uzanıyor. Bu nedenledir ki İnsan inisiyasyon yoluyla aşamalı bir sistem içinde özgürlük bilincine kavuşuyor ve ona sahip oluyor. Umuda gelince umut, bu gelişim içinde yer alıyor.

Birinci Ses.- Size katılmak isteyenler bütün bu anlattıklarımızın bilincinde mi?

İkinci Ses.- Önceden ne denebilir! Mabedin kapısını çaldıkları an, ne durumda oldukları bilemem tabii!

Birinci Ses.- Peki neden geliyorlar sizce?

İkinci Ses.- Başka yerde bulamadıklarını bizde aramak için.

Birinci Ses.- “Başka yerde bulamadıklarını...” Yani bir şey arıyorlar? Ne arıyorlar sizce?

İkinci Ses.- “Ne arıyorlar sizce?” diye sormanız, sorduğunuz sorunun cevabı olmuyor mu? Ben kendi kendilerini sorguladıklarını düşünüyorum.

Birinci Ses.- Siz genelde insanların, gerçekten de kendi kendilerini sorguladıklarına inanıyor musunuz?

İkinci Ses.- Neden “genelde” diyorsunuz? Genelde demekle siz kendinizi modern dünyanın her şeyi sadeleştiren “genelleştirme” tuzağına düşüyorsunuz. Demek istediğim kaliteden uzaklaşarak kantitatif değerlere prim vermiş oluyorsunuz. Günümüzde bazı kitle değerlerinin ağırlık kazanması, kişilerin özgüvenlerine olan savsaklamalarından kaynaklanıyor. Doğal gereksinimleri konusunda kendilerini toplu hareketlere teslim ederek, bir koyun sürüsü haline geliyorlar. Bizden olmayan bir “eksi”, bizim hanemimize bir “artı” sayılır hesabını güdüyorlar.

Birinci Ses.- Evet, maalesef öyle oluyor! Ben sorumu değiştirerek, bir kez daha sorayım izin verirseniz. Bugün pek çok kişinin kendi kendisini sorguladığına inanıyor musunuz?

İkinci Ses.- Hem de düşündüğünüzden çok daha fazla! Bir kere az önce sözünü ettiğimiz kitle ve gruplar var. Bunlar yalnızca maddi çıkarları uğruna yaşıyorlar. Varlık ve çıkarlarının iyi işlemesi onları mutlu kılıyor ve insanların kendilerini sorgulaması hoşlarına gitmiyor. Bu tür bir davranış içine girilmesini reddediyorlar, karşı koyuyorlar. Bir de sorgulayanlar var elbette; onlar gönül rahatlığı içinde ve inanç sahibidirler. Geriye kalanların ise kuşku içinde yaşadıklarını itiraf etmek gerekir. Schure’un deyiimiyle “Kanıtı sahip olmayan din ile umuda sahip olmayan bilim arasında çabalyorlar.”

Birinci Ses.- Bütün bunlara karşılık Masonluğun ne verdiğini söyler misiniz?

İkinci Ses.- Sevgi! İnsanlara sevmeyi öğretir. Peygamberlere inanç duyulur ve gönüllerde ilâhi bir yere oturtulur. Dahiye hayranlık beslenir, yüceltilir. Ama sıradan bir insan yalnızca sevilir. Güzellikleriyle, hatalarıyla sevilir. Zira o da bizler gibi bir insandır. Kardeşimizdir.

Birinci Ses.- Bir dakika lütfen! Biraz düşünmeme, toparlamama izin verin! Şu an konuşmamızın başında söylediğiniz bir söz geliyor aklıma... Sanıyorum Masonluk demiştiniz, ne Kesinlik ve ne de Gerçekler üzerinde bir telkinde bulunur. Peki ne yapmamızı ister?

İkinci Ses.- Hakikati aramanızı.

Birinci Ses.- Evet anhyorum. Ancak aranıza katılan birinin Hakikati ararken bir umudu olmalı. Nedir bu umut?

İkinci Ses.- Adam olmak, Bayım.

LOCALARDA YAPILAN KONUŞMALAR

İSTANBUL

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
1 İDFAL	Remzi SANVER	Masonlukta Büyük Loca - Rit İlişkileri	19-03-12
	Ahmet ÖRS	Kalfa Derecesi Sembolizması	02-04-12
2 KÜLTÜR	Remzi SANVER	Türkiye Büyük Locasının İçinde Bulunduğu Dönem	16-03-12
	Deniz OKSAL	Johann Wolfgang von Goethe	30-03-12
3 ÜLKÜ	Haluk SANVER	Bir Mabet İnşası	05-01-12
	Kaan ÖKTEN	Ramak - Ölümü Düşünmek	02-02-12
	Zeki ALASYA	Türkiye'de Masonluğun İlk Yılları	01-03-12
	Yavuz TEZCAN	Kayıbolmuş Kardeşler	26-04-12
	Kaan ÖKTEN	Ramak - Ölümü Düşünmek	26-04-12
6 KARDEŐİİK	Burak KURTAR	Mühendislik ve Felsefe	22-03-12
	Arif DAVRAN	"Hür" Üzerine Düşünceler	19-04-12
007 HÜRRİYET	Selim BAYBAŐ	Sonsuzluk Düşüncesi	03-04-12
	Rıza TANYELİ	Görev	17-04-12
008 SEVGI	Erkan İŐMAN	Dinler Kavşağı Anadolu - Bölüm 2	12-03-12
	Metin AYCİL	İnanmak ve İman Etmek	09-04-12
009 ATLAS	Musa ALBÜKRFK	Tıp ve Sanat	07-03-12
	Caner DİNÇER	Masonlukta Kadın	02-05-12
	Jozef TARİ	CFRN projesi	16-05-12
11 MUSA VAT	Önder TURAN	Simya Sanatı ve Ritüellerimizdeki İzleri	20-04-12
17 LIBERTAS	Yüksel ÖNÜR	Tefekkür Hüccresinden Yemine (Çalışma Türkçedir, Almanca çeviri sunulacaktır)	14-03-12
	Hasan ATAŞOĞLU, Ahmet TEZEL	Kayıp Sembol (Çalışma Türkçedir, Almanca çeviri sunulacaktır)	28-03-12
	Remzi SANVER	Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın İçine Girdiği Yeni Dönem	11-04-12
18 HAKİKAT	Atanasios NİKOLAİDİS	Locaların ve Büyük Locaların İntizamı	28-03-12
	Yani PAİSİOS	Masonik Tedrisat: Kalfa Derecesinin İşaretleri	25-04-12
	Yani PAİSİOS	Masonik Tedrisat: Çırac Derecesinin İşaretleri	25-04-12
	Andon PARİZYANOS	Çırac Masonun Görevleri	25-04-12
	Yordan KÖSEOĞLU	Hasenat ve Anlamı	09-05-12
19 AHENK	Haluk SANVER	Krali Sanat	25-04-12
20 FAZİLET	Ahmet KURTARAN	Tekris'ten Tekamül'e	27-03-12
	Abut KEBUDİ	İlluminati	24-04-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
28 ERENLER	Osman URALLI, Levent ATAKAN, Levent GÜRKAN, Yükselen İSTENGİL	Rehberlik Üzerine Sohbet	09-03-12
	Ömer KÖKER	Tüzükler Karşısında TBL'nın Yeni Hukukî Yapısı	23-03-12
	Ahmet ERMAN	Harici Hayatta Mason	06-04-12
29 DELTA	Önder ÖZTÜREL	Zaman Kavramı ve Felsefesi	04-05-12
	Sunay AKIN	Aydınlanmaya Işık Tutanlar, Voltaire	26-03-12
	Tuluğ ÖZÜTÜRK	Büyük Frederick Kardeş	26-03-12
	İyigün ÖZÜTÜRK	III. Mustafa	26-03-12
30 SADIK DOSTLAR	Mustafa DOĞRUSOY	Masonluğumuz; Masonik Kavramlar	07-05-12
	Ünal URAS	İnsanlık Tarihinde İnanç ve Düşüncenin Gelişimi	22-03-12
	Mesut İLGİM	Afrodiasias'ın Gizemi	05-04-12
31 ÜLKE	Önder ÖZTÜREL	Zaman Kavramı ve Felsefesi	19-04-12
	Yüksel KAZMIRCI	Ezoterizm Niçin Masonik Öğretinin Temel Taşdır	03-05-12
	Muammer Volkan OKTAR	Beş Dokunuş	20-03-12
32 ŞEFKAT	Yılmaz SUNER	"Kalfa" Kimdir? "Kalfalık" Nedir?	17-04-12
	Erol DEĞERLİ	Söz'ün Hikmeti	15-05-12
	Aydın BALCI	İçsel Özgürlük	19-03-12
33 HUMANİTAS	Güneş AKAGÜL	Landmarklar ve Eski Yükümlülükler	02-04-12
	Remzi SANVER	Dünyada ve Türkiye'de Masonluğa Bir Bakış	16-04-12
	Ali SAVAŞMAN	Dinleme	30-04-12
	Mehmet Akif AKEV	Felsefe Öldü mü?	13-03-12
	Serdar GÜNEYSU	Camus'de Gerçeklik	27-03-12
34 HULUS	Doğan KOSPAÇALI	Masonlukta Müzik- Müzikte Masonluk	10-04-12
	Jak ALGUADIŞ	Sembolizma ve Felsefe İlişkileri Hakkında Düşünceler	24-04-12
	Dimitri KARAKAŞ	Masonluğun İlkeleri	21-03-12
35 FREEDOM	Dimitri KARAKAŞ	Pythagoras'ın Tedrisatı	02-05-12
	Metin KARADAĞ	Nicola Tesla	29-03-12
37 DEVRİM	Remzi SANVER	Dünyada ve Türkiye'de Masonluğa Bir Bakış	26-04-12
	Erdal TÜRKER	Vitriol'den Vicdana Doğru	21-03-12
	Ruhcan AKİL	Sembollerle Düşünmek	04-04-12
40 PINAR	Mustafa HAS	Mabedimiz ve Biz	18-04-12
	Cevad GÜRER	Büyük Localar Arası İlişkiler	20-03-12
41 SEVENLER	Tunçel GÜLSOY	Leonardo Gibi Düşünmek	03-04-12
	Remzi SANVER	Çırac Derecesi Çalışma Tablosu	30-03-12
	Remzi SANVER	Kalfa Derecesi Çalışma Tablosu	30-03-12
	Remzi SANVER	Üstat Derecesi Çalışma Tablosu	30-03-12
	Ergun TAMUR	Sözsüz İletişim	13-04-12
44 HİSAR	Emre MUTLUAY	Değişim mi, Dönüşüm mü?	27-04-12
	Remzi SANVER	Dünyada ve Türkiye'de Masonluğa Bir Bakış	08-05-12
48 ÜÇGEN	Mustafa Süreyya SEZGİN ve Mustafa UĞUR	Mısır Ezoterizmi	20-04-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
49 ÜÇİŐİK	Cem BİLİR	Bilge, Bilgelik	12-03-12
52 GÜN	Ömer KÖKER	Felsefenin İnanca Bakışı ve Masonluk	26-03-12
	Ömer KÖKER	Değişen Tüzüklerimiz ve Türkiye Büyük Locasının Hukukî Yapısı	15-03-12
	Ahmet ŞENKUT	Siyah Beyaz Damalı Yer Döőemesinin Gizemi	29-03-12
	Atilla GÖNENLİ	Ezoterizm / Okültizm Geleneği	12-04-12
	Celil LAYIKTEZ	1965 Olayları	26-04-12
53 ÖZLEM	Turgut TİFTİK, Kuthan SAVAŞIN, Frol AYDIN, Enver YALÇIN, Teknik destek: Emre GİRİTLİ	Kalfanın Ulaşmaya Çalıştığı Hakikat	10-05-12
	Erőan TINAY, Cengiz OR, Mustafa ÇETİNKOL, Sabri ÖZAN	Çırac Öğretileri ve Yorumları	19-03-12
	Erőan TINAY, Cengiz OR, Mustafa ÇETİNKOL, Sabri ÖZAN	Kalfa Öğretileri ve Yorumları	19-03-12
	Hamdi SAY	23 Nisan 1920, TBMM Açılıőı ve İlk Anayasa'mız	02-04-12
	Bedros BOYACIYAN	Çizimlerle Masonik Düşünceler	30-04-12
54 BAŞAK	Cengiz AKYOL	Türk Dili ve Alfabe	29-03-12
	Fikret SUNER, Koray OTYAM, Ahmet ÜLGEN	"Devamlı Olmak"	12-04-12
55 İREM	Önder ÖZTÜREL	Masonik Zaman ve Felsefesi	26-04-12
	Yılmaz MAZLUMOğLU	Cumhuriyet ve Travma	16-03-12
	Doğu ÖZTEKİN	Avadanlıkların Kalfa Derecesindeki Anlamı	13-04-12
57 EVREN	Sedat UYGUR	Semboller Üzerine Sohbet	27-04-12
	Erol GÜRÖY	Muhibban-ı Hürriyet Muhterem Mahfili	08-03-12
	Demir TİRYAKİ	Büyük Patlamadan Geleceğe Bilginin Yolculuğu	22-03-12
	Kutay AKIN, Mehmet UYSAL, Atahan ERTEN Tunç ÇELİK, Burak BERBER	Carl Gustav Jung ve Masonluk	05-04-12
58 PİRAMİT	Remzi SANVER	Büyük Locamızı 19 Kasım 2011'e Ulaőtıran Süreç	03-05-12
	Ferit EROLTU, Fatih SAKAOğLU	Işık Doğudan Yükselir Aydınlanmanın Kökeni	30-03-12
	Gökhan UZGÖREN	Tekrisin Ezoterik Açıklaması	13-03-12
60 NİLÜFFER	Vedat EROL	Sunum Teknikleri ve Beden Dili	12-03-12
62 BURÇ	Reha EREKLİ	Acıların Büyüttüğü Sevgi: Mübadele	07-05-12
67 SEMBOL	Can KAPYALI	Masonluk – Dramatik Gerilim Belgesel Yeni Bir Kitap	19-03-12
68 GÜVEN	Bedros BOYACIYAN	Çizimlerle Masonik Düşünceler	30-04-12
	Ahmet ŞENKUT	Siyah Beyaz Damalı Yer Döőemesinin Gizemi	15-03-12
	Halit YILDIRIM	Gerçek – Doğru - Hakikat	29-03-12
	Aybars ÖZGÜR	Hermes	12-04-12
74 MEŐALE	Semih BOLCA	Güneőin Doğduğu Yer - Japonya	26-04-12
	Mehmet GÜCÜYENER, Onur ÖZDEMİR, Hakan ÖNEY	Süleyman Mabedi	25-04-12
75 ANADOLU	Levent AKIŐ, Yamaç HAŐIN, Hakan SAHİLLİOğLU, Yalçın YILDIRIM, Metehan ŐAHLAN, Ömer YELMER, M.Ali DEMİRKAYA, Cem ÖNCEL	İnanç Sistemleri ve Dinlerin Tarihsel Geçmişi ile Masonik Felsefenin İliőikleri	20-03-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
77 SEZGİ	Erdoğan ÖZKARA	(P)aralel (R)uhlar – Teatral Sunumu	27-03-12
	Adil Refik SAYDAM	Dr. Refik SAYDAM	10-04-12
	Onur ÖZYURT	Ham Taşı Yontmak	10-04-12
80 AKIL VE HİKMET	Umur ÇOLGAR	Ezoterik Bir Deney: Şeyh Bedrettin	22-03-12
	Ömer KÖKER	Değişen Tüzüklerimiz ve TBL'sının Ali Yapısı	03-05-12
81 BOĞAZIÇI	Ahmet ŞENKUT	Siyah Beyaz Karelerin Gizemi	14-03-12
	Ömer KÖKER	Felsefenin İnanca Bakışı ve Masonluk	28-03-12
	Remzi SANVER	Büyük Locamızın İçine Girdiği Yeni Dönem	25-04-12
84 YEDİTEPE	Oral TANGÜNER, Cemil DÖNMEZ	Sevgi	12-04-12
	Ali ZIRH	Bilimin Işığında Ölüm Anı ve Hemen Sonrasına Bakış	26-04-12
85 GÖNYE	Şükrü KALEAĞASI	Anayasa ve Demokrasi	12-03-12
	Gökhan ORAL	Kardeşini Sev, Komşunu Sev; Paradoks ve Analitik Bir Yaklaşım	26-03-12
86 GÜZEL İSTANBUL	Boğaçhan ERTEKİN	Yeniğün'e Masonik Bir Yaklaşım	23-03-12
	Ahmet ÖZGEN	Hakikati Ararken Karşılaştıklarım	06-04-12
	Turgut ÖZÇİN	Çırac Yemini	20-04-12
87 GÜNIŞIĞI	Remzi SANVER	Çırac Derecesi Çalışma Tablosu	02-04-12
	Remzi SANVER	Kalfa Derecesi Çalışma Tablosu	02-04-12
	Remzi SANVER	Üstat Derecesi Çalışma Tablosu	02-04-12
	Cengiz OR, Mustafa ÇETİNKOL, Sabri OZAN ve Emre BAĞDAT	Çırac Öğretileri ve Yorumlar	16-04-12
	Cengiz OR, Mustafa ÇETİNKOL, Sabri OZAN ve Emre BAĞDAT	Kalfa Öğretileri ve Yorumlar	16-04-12
89 TANYERİ	Osman GÜZEY	Gönlümüzdeki Hakikat	13-04-12
	Koray DARGA	O da Bir Masondu : André Chénier	27-04-12
90 SADAKAT	Yavuz AŞLAK	Yazılı Olmayan Kurallarımız	06-03-12
	Mustafa ÇETİNKOL, Sabri OZAN	Loca Açılışının Ezoterik Yorumu	20-03-12
	Mustafa ÇETİNKOL, Sabri OZAN	Kalfaya Kısa Bir Bakış	20-03-12
	Hasan ATAŞOĞLU	Alternatif Tarih ve Tarihsel Çelişki Episodları	03-04-12
92 MARMARA	Volkan ŞENÜREN	Özgür İnsan	17-04-12
	Önder LİMONCUOĞLU	İnsan Haklarının Öyküsü	12-03-12
93 SABAH GÜNEŞİ	Halim AKBAŞ	Karbonarilar	12-03-12
94 DOSTLUK	Behzat RIZVANI	Anadolu'da Üç Bilge "ZERDÜŞT"	26-03-12
	Hakan ERKİNER	İslam Uygarlığının Klasik Çağında; Batı Uygarlığının Yeni ve Yakın Çağlarında Hemşeriliğin Yeri ve Etkileri	09-04-12
95 GELİŞİM	Ömer KÖKER	felsefenin İnanca Bakışı ve Masonluk	07-05-12
	Remzi SANVER	Türkiye Büyük Locasının İçine Girdiği Yeni Dönem	13-03-12
96 ONUR	Ahmet ERMAN	Harici Hayatta Mason	24-04-12
	Ahmet COŞKUN	Üç Sütun	13-03-12
	Mehmet TANSAL, Ercüment SEVİNÇ	Herodot'tan Günümüze Avrupa ve Avrupa Birliği Fikrinin Oluşması	27-03-12
	Cevad GÜRER	Büyük Localar Arası İlişkiler	10-04-12
	Remzi SANVER	Dünyada ve Türkiye'de Masonluğa Bir Bakış	24-04-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
98 UMUT	Koray ÇINAR	Atatürk Türkiye'sini Müjdeleyen Şair; Tevfik Fikret	16-04-12
106 YAKACIK	Mustafa DOĞRUSOY	Masonluğumuz; Masonik Kavramlar	07-03-12
107 KADIKÖY	Remzi SANVER	Dünyada ve Türkiye'de Masonluğa Bir Bakış	16-04-12
108 GEOMETRİ	Oğuz ÖZKAN	Mimari Olarak İki Sütun ve Yansımaları	30-04-12
	Sonel ÖZBER	Ezoterizmin Düşünce Tarihiyle Olan İlişkisi - I Başlangıçtan Roma Dönemine - II	21-03-12
	Zafer KURAL	Masonik Etik ve Görev Sorumluluğu	21-03-12
	Seza BABAĞLU	Ezoterizmin Düşünce Tarihiyle Olan İlişkisi - I Başlangıçtan Roma Dönemine - III	02-05-12
111 DOĞU	Kerem TUZLACI	Biju ve Loca Sancağı	02-05-12
	Mesut ILGİM	1933 Atatürk Dönemi Üniversite Reformu ve Ülkemize Sığınan Bilim Adamları	20-03-12
	Turgay BİNYILDIRIM	Sümer ve Mısır'da Tanrı ve İnanç Sistemleri	17-04-12
112 ÜLKÜM	Kerem ATABEYOĞLU	Işık	20-03-12
	Kemal GÖNENÇ	Masonik Eğitim	17-04-12
116 UFUK	Şenol SARIŞAHİN	Bilgi; Bul, Öğren ve Öğret	22-03-12
	Cevad GÜNER	Büyük Localar Arası İlişkiler	05-04-12
	Gürkan AKTOLUÇ	Tabloların Tarihsel Gelişimi	19-04-12
118 DORUK	Kemal GÖNENÇ	Masonluk ve Mason	03-05-12
	Ahmet ERMAN	Harici Alemde Mason	13-02-12
	Aras ŞENVAR	Kalfa Derecesinin Düşündükleri	10-04-12
	Önder ÖZTÜREL	Zaman Kavramı ve Felsefesi	24-04-12
119 ÖRS	Ahmet KAPICIOĞLU	Ülkü Mabedi Yapımının Neresindeyiz ve Nereye Gidiyoruz?	05-04-12
	Hasan ATAŞOĞLU, Ahmet TEZEL, Ahmet Hikmet TURAN	Kayıp Sembol	19-04-12
120 GRANİT	Mustafa BÖLÜKBAŞ	Masonlukta Demokrasi	12-03-12
	Can Murat BOZDOĞAN	Göbekli Tepe (Görsel Sunumlu)	26-03-12
	Koray DARGA	O da Bir Masondu, André Chénier Kardeş	09-04-12
121 TESVİYE	Korhan ŞENGÜN	Unutulan Barış	05-04-12
	Kemal GÖNENÇ	Vicdan	19-04-12
	Bedros BOYACIYAN	Çizimlerle Masonik Düşünceler-2	03-05-12
123 SABAH YILDIZI	Bahadır ÇİNGÖZ	Eşitlik ve Erdem	26-03-12
	Necdet VARGAN	Teklif, Tahkikat ve Devam	07-05-12
124 GÜNEY	Mete AKYOL	Atatürk ve Anlaşılmayan Laiklik	15-03-12
	Zeki ALASYA	Masonluk ve Sanat	29-03-12
	Ahmet HAN	Post-Modernizm, Liberalizm, Demokrasi İlişkiler Üzerine Çeşitlemeler	26-04-12
125 ATAYOLU	Alp ŞEREN	Bilgi ve Bilim Felsefesi Işığında Masonik Tolerans	05-03-12
	Süha Tuğrul AKSOY	Atayolu	19-03-12
	Metin ERTEM, Kerrar KARAGÖZOĞLU, Edip Adil ERGÜN	Descartes	02-04-12
	Yüksel ATABAY, Vedat Çetin GÜLER ve Bülent TUTLUOĞLU	Voltaire	16-04-12
	Şadan ERSOY	Hiram Abif'in Yaşamımızdaki Yeri	30-04-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
127 ALTAR	Aras ÖZKAYMAK ve Selim ERKUL	Zenginliği Kullanma Gücü Üzerine Düşünceler	20-03-12
	Sadullah BULUT, Ömer GALATALI, Mert AKKÖK	Düşünce Tarihi; İ.Ö. 4000 – 1500 YY	17-04-12
	Mert AKKÖK ve Caner KANDEMİR	Mevki ve Kuvvet Güçlerini Kullanma Üzerine Düşünceler	17-04-12
	Ayk KAZANÇ, Alev GÜNER, Fatih ÇİFTÇİ	Düşünce Tarihi; İ.Ö. 1500– 700 YY – Avrupa/Anadolu/Ortadoğu	01-05-12
129 NAR	Neşet AKDAÇ	Bir Masonun Evrensel Yürüyüşü	12-03-12
	Sunay AKIN	Aydınlanmaya Işık Tutanlar: Voltarie,	26-03-12
	Tuluğ ÖZÜTÜRK	Büyük Frederick Kardeş	26-03-12
	İyigün ÖZÜTÜRK	III. Mustafa	26-03-12
131 YÜCEL	Mehmet ERSUL	Sümerlerden Günümüze Yönetim Anlayışı	15-03-12
	Bingür SÖNMEZ	İnsanlık Tarihi Boyunca Müzik ve Kalp Cerrahisi Yoğun Bakım Ünitelerinde Müzik ile Tedavi	12-04-12
	Cengiz OR, Mustafa ÇETİNKOL, Sabri OZAN, Ömer BAĞDAT	Çıracak Öğretisi ve Yorumlar	26-04-12
	Cengiz OR, Mustafa ÇETİNKOL, Sabri OZAN, Ömer BAĞDAT	Kalfa Öğretisi ve Yorumlar	25-04-12
132 GÜZELLİK	Ahmet ÖRS	Taş'ın Sembolizması	26-04-12
133 KÜRE	Binol YÜCEL	Antik Roma' da Sanat	19-03-12
	Korkut ZAĞLI, Koray KURT	Ortaçağda Mimarlık	02-04-12
	Tankut TUNCER	Ortaçağda Müzik ve Resim	16-04-12
	Ali ZIRH	Ölüm Anı	30-04-12
135 ÇEKİÇ	Can KAPYALI	Masonluk, Dramatik Gerilim, Belgesel Yeni Bir Kitap	13-03-12
136 KOZA	Turgut GÖKÇELİOĞLU	Mağara Alegorisi	22-03-12
139 TAŞOCAĞI	Aras ŞENVAR	Kalfa Derecesinin Düşündürdükleri	02-05-12
141 MİMAR HIRAM	Hasan GÖKMAN	Mevlana ve Mevlevilik	14-03-12
	Murad KAYACAN	Küresel Kapitalizmin Öncesinde Tampliyeler	28-03-12
	Feyzi ELEZ	Uyanık Olalım Kardeşlerim	25-04-12
143 ANIT	Şadan ERSOY	Üstat Hiram Abif	12-03-12
144 KÖRFEZ	Fikret ŞEMİN	Ernst Hirsch: Alman Asıllı Bir Türk Bilim Adamının Anıları	15-03-12
	Ruhcan AKİL	Sembollerle Düşünmek	29-03-12
	İ. Kerem ERŞAHİN	Büyük Loca Tüzük Değişiklikleri	12-04-12
	Osman KROMER	Süleyman Mabedi	26.14.12
146 ZEYTİNDALI	Ömer KÖKER	Değişen Tüzüklerimiz ve TBL'nin Hukuki Yapısı	09-03-12
	Aras ŞENVAR	Kalfa Derecesinin Düşündürdükleri	06-04-12
	Ahmet KURTARAN	Masonluğun Ardındaki Hakikat	04-05-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
147 IRMAK	Erdal YILDIZ	Hürmasonluğun Yapısı ve Ülküsü	13-03-12
	Sinan Mert ŞENER	Çırac Derecesinde Mabet Yolculuğu-1: Öğreti ve Ahlak Sistematiği, Alegoriler ve Semboller	10-04-12
	M Yavuz TEZCAN	Kişisel Hak ve Özgürlükler ve Avrupa Birliği	24-04-12
	Umur ÇULLU	Çırac Derecesinde Mabet Yolculuğu-2: Tam, Kusursuz ve Düzenli Kavramı, Çırac Adımlarının Anlamı; Üç Büyük Sembolik Nur, Üç Küçük Sembolik Nur, Mabedin Şekli, Tefrişi, Mücevherleri ve Çırağın Avadantlıkları	08-05-12
150 SEBAT	Remzi SANVER	Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın İçine Girdiği Yeni Dönem	20-03-12
	Doğan Ziya BAŞAK	Sina Azize Katherine Manastırı	03-04-12
	Yıldırım BAYSAL, Sezai GÜLŞEN, Mehmet Eyüp KIZILOK, Ali Mutlu KÖYLUOĞLU	Köy Enstitüleri	17-04-12
151 SEVGİ YOLU	Cökhan ORAL	Kardeşini Sev, Komşunu Sev Paradoks ve Bir Analitik Yaklaşım	19-03-12
	Ekrem ÜLKÜ	Yahudi Kadim Mistik Öğretisi Kabala	02-04-12
	Hüseyin SUDA ve Mahmut MÜFTÜOĞLU	Masonlukta Kavram ve Anlam	16-04-12
155 RÖNESANS	Sunay AKIN	Bakmak ve Görmek	03-04-12
156 VEFA	Kuthan SAVAŞÇIN, Erol AYDIN, Enver YALÇIN, Turgur TİFTİK	Kalfanın Ulaşmaya Çalıştığı Hakikat	16-03-12
	Önder ÖZTÜREL	Zaman Kavramı ve Felsefesi	27-04-12
157 SUR	Hoşcan TURA	Kalfa Derecesi Tablosu ve Geçiş Kelimesinin Öyküsü	15-03-12
	Osman URALLI, Şirzat SAYIN	Hermes, Narubeyza ve Kuantum - 1. Bölüm	29-03-12
	Osman URALLI, Şirzat SAYIN	Hermes, Narubeyza ve Kuantum - 2. Bölüm	12-04-12
	Kerem DOKSAT	Ezoterizm, Narubeyza, Hermetuik	26-04-12
160 AYDINLANMA	Selçuk EREZ	Aydınlanma	04-04-12
	Yıldırım EKMEKÇİLER	Zerdüş	18-04-12
161 AKASYA	Atilla BÜYÜKTUNCAY	Çanakkale BAŞLANGIÇ	22-03-12
	Özgür FALCIOĞLU, Serdar ALKAN	Dinler Tarihi Serisi- Giriş: Kutsal ve Tanrının Keşfi	05-04-12
	Onur TETİK	Dinler Tarihi Serisi- 2 Animizm: Ruhun İzinde	03-05-12
	Ata UZUNHASAN	Dinler Tarihi Serisi- 3 Mezopotamya Dinleri : Sümerlerden Tek Tanrıya Giderken	03-05-12
163 ATAİZİ	Emrah BÜYÜKAKGÜN	Ezoterik Sembolizmaya Fantastik Bakış	08-03-12
	Ertan KARASU	Masonluk Değişmemelidir	22-03-12
	Ahmet KURTARAN	Masonluğun Ardındaki Hakikat	19-04-12
167 SÖZ	Cüneyt SÜER	Felsefenin Tarihsel Kökenleri	10-04-12
	Zafer ÖGÜT	Karmatiler; İslam Dünyası'nda Masonluk Benzeri Bir Yapılanma	08-05-12
168 AKEV	Özben PAKSOY, Ali Demir SEZER, Selçuk DEMİR, Şevket TUNALI	İman, Ümit, Şefkat	16-03-12
	İzzet METCAN	Tanrı Anlayışları	30-03-12
	Serhan ŞİMŞEK	İngillere Masonluk Tarihine Kısa Bir Bakış	13-04-12
	Ömer TURGAY	Almanya'da Mesleğimiz	27-04-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
173 CUMHURİYET YILDIZI	Kemal GÖNENÇ	Mutluluk	21-03-12
174 İSTANBUL	Alper ÜNLÜ	Gerçekler ve İç Dünyamız	16-03-12
	Remzi SANVER	Çırac Derecesi Çalışma Tablosu	30-03-12
	Remzi SANVER	Kalfa Derecesi Çalışma Tablosu	30-03-12
	Remzi SANVER	Üstü Derecesi Çalışma Tablosu	30-03-12
175 PETEK	Hasan KALAFAT	Adam Olmak Mason Olmak	08-03-12
	Ufuk AKGÜN	Altın Oran	05-04-12
	Güçlü ÖRER	Ezoterizm ve İçsel Yolculuk	19-04-12
	Altan KARAGÜLLE	İçsel Mutluluk, Kendin Olmak ve Masonluk	03-05-12
177 ZAFER	Ruhcan AKİL	Sembollerle Düşünmek – Çırac Avadanlıkları	15-03-12
	Haluk ÖZER	Bir Masona Yakışır Şekilde Yaşamak	29-03-12
	Ahmet ERMAN	Harici Alemde Mason	26-04-12
179 BİLGE	Ahmet ŞENKUT	Eski Yükümlülükler	07-03-12
	Tunç TİMURKAN	1965 Olayları	21-03-12
	Cüneyt ÇEÇEN	Sınıf	04-04-12
	Demir SAVAŞÇIN	Mason ve Görev Anlayışı	18-04-12
	Ruhi GÖNÜLLÜ	Teklif Kesesinden, Tekris Törenine	02-05-12
180 KALKEDON	Ufuk KAYADOR	Doğudan Gelen Işık: "Kardeşlik Sevgisi"	02-04-12
	Turgay BİNYILDIRIM	Dinler Tarihi "Mezopotamya, Sümer, Eski Mısır, Babil, Asur, Fenike Dinleri"	02-04-12
181 VATAN	Nazmi NALBANT,	Mahşerin Üç Atlısı	21-03-12
Olkan BUDAK, Münir YAVUZARSLAN,	Mural YENER		
	Hafit YILDIRIM	Kültür- Uygarlık Etkileşimine Bir Masonun Bakış Açısı	04-04-12
	Okan İŞİN	Hür Masonluğun ve Masonların Sırları Nelerdir?	02-05-12
184 ERMAN	Cenk KORKMAZ	12 Suskun Kalfa	14-03-12
	Firuz NİKRAVAN	Sevgi Nedir?-III	11-04-12
	Tunç TİMURKAN	Masonlukta Seçimler	25-04-12
	Ali B. ÇİLİNGİROĞLU	Akıl ve İman	09-05-12
185 SİMGE	Levent TARHAN	Çırac Derecesinin Kaldırım Taşları	05-03-12
	Hakan GÜMÜŞBASTON	Çırac Avadanlıkları: Çekiç "Vicdan"	02-04-12
	Erol BALKANAY	Maya Uygarlığı, Maya Takvimi ve Tarihte Takvimler	16-04-12
	Batur KOÇER	Masonluk ve İnsan Hakları	30-04-12
186 LOTUS	Zafer KALAYCI	Aydınlanma	14-03-12
	Oral TANGÜNER	Doğudan Esintiler	28-03-12
	Mustafa KARŞIN	Aşağılık Duygusu ve Masonik Düşüncedeki Olgunluk	12-04-12
	Can KAPYALI	Masonlukta Dramatik Gerilim	25-04-12
189 HUZUR	İsmail ÖZGÜL	Loca Sekreterleri'nin Görevleri	14-03-12
	Hulki YENİER	Masonik Eğitim, Rehber ve Rehberliğin Önemi	28-03-12
	Numan AYDINOĞLU	Masonluk Nedir, Ne Değildir ?	11-04-12
	İsmail ÖZGÜL, A.Saro KAPLANOĞLU	Operatif/Spekülatif Masonluk	25-04-12

LOCA	KONUŐMAMCI	KONU	TARİH
190 KRİSTAL	Ata BOZOKLAR	Yaşamın Peőinde	20-03-12
	Remzi SANVER	Çırac Derecesi Çalışma Tablosu	17-04-12
	Remzi SANVER	Kalfa Derecesi Çalışma Tablosu	17-04-12
	Remzi SANVER	Üstad Derecesi Çalışma Tablosu	17-04-12
197 VİTRİOL	Önder ÖZTÜREL	Zaman Kavramı ve Felsefesi	03-04-12
	Aydın MUSABALLI, Hasbi UZUNER, Serhat AYAN, Aksel Ender KAZAN, Erhan AKYAZI, Tolga KARA	Landmarklarımız ve Yazılı Olmayan Kurallarımız	17-04-12
199 KUVVET	Emin BALCI	Őeyhülislam Musa Kazım Efendi	03-05-12
200 EGERAN	Sertel AKÜREN	Yolumuzu Aydınlatan Işık	16-03-12
	Turgut DERİNKÖK	Yanna Bakış	30-03-12
	Tayfur ÇİFTÇİ	Landmarklar	13-04-12
	Atilla BÜYÜKTUNCAY, Murat BİLGEN, Oral TANGÜNER, Deniz KAPLAN	İstanbul'da Tarih ve Mekân ve Kişiler	27-04-12
201 İLERİ	Koray ÇİTAK, Murat Cengiz KIR	Güzellik mi, Etik mi, Estetik mi?	12-03-12
	Ahmet DİNÇÇAĞ	Hipnoz	09-04-12
202 ATAÇAÇ	Ali Nezihi BİLGE	Hakikatin Bilimsel Yoldan Araştırılması ve Tanrı Parçacığı	14-03-12
	Can KAPYALI	Masonluk – Dramatik Gerilim. Belgesel. Yeni Bir Kitap	28-03-12
	Aziz AZMET	Britanya'da İki Mabet	11-04-12
	Kerem ŐENOĐLU	Kuantum Düşünce Tekniğı ve Çekim Yasası	25-04-12
204 TOPRAK	Mahmut BAYIK	Doğmalarla Çıktık Yola	13-03-12
	Remzi SANVER	Dünyada ve Türkiye'de Masonluğına Bakış	10-04-12
	Ragıp GÖRELİ	19 Mayıs'ın Önemi	24-04-12
207 KÖŞETAŞI	Can KAPYALI	Masonluk, Dramatik Gerilim Belgesel Yeni Bir Kitap	15-03-12
	Erkan İŐMAN	Dinler Kavşağı Anadolu Bölüm 1	23-03-12
	Onur ÖZYURT	Hamtaőı Yontmak	06-04-12
	Ergun ZOĞA	Özgün Bakıőla Masonluğına Analitik Yaklaşım	20-04-12
	Deniz GÜRSOY	Sümerlerin Gizemleri	04-05-12
208 AKKAN	Gotik Felsefe Grubu	Orta Çağ Felsefesi	09-03-12
	Özgür BİLBİLİ, Hakan GÖKCAN, Batur ŐULEN, Orhan USLU, Salih AKKAYA	Türkiye Büyük Locası'nın İçine Girdiğı Yeni Dönem	14-03-12
	Rönesans Felsefe Grubu	Rönesans Felsefesi	28-03-12
	Nejat ÇETİNKAYA, Mert KAYABAY, Aytuğ ELERMAN, Burç ÖZTÜFEKÇİ Danıőman: Dursun BUĞRA		
	Rasyonalist Felsefe Grubu	17. Yüzyıl Felsefesi	11-04-12
	Taner TEKŐEN, Yalın MANÇO, Durul B. CANDEMİR, Tansel ÖZYAMAN, Danıőman: Ahmet GÜCÜKOĞLU		
	Kemal GÖRKEY	16. ve 17. Yüzyıl Felsefesine Bakış ve Masonluğumuz	25-04-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
209 ADALET	Remzi SANVER	Çırac Derecesi Çalışma Tablosu	09-03-12
	Remzi SANVER	Kalfa Derecesi Çalışma Tablosu	09-03-12
	Remzi SANVER	Üstat Derecesi Çalışma Tablosu	09-03-12
	Önder ÖZTÜREL	Zaman Kavramı ve Felsefesi	06-04-12
	Süleyman TAŞDEMİR	Kalfalık Sanatı	20-04-12
	Ömer Faruk AĞIL	Ezoterik İnisiasyon ve Masonluğa Yansımaları	04-05-12
211 ALEV	Ergin KOPARAN	Loca Tabloları, Tarihçe ve Uygulama	07-03-12
	Cahit BÜYÜKTÜRK	Roslyn Şapeli	21-03-12
	Zeki ALASYA	4. Büyük Üstat Rıza Tefvik K.	04-04-12
	Remzi SANVER	Dünyada ve Türkiye'de Masonluğa Bir Bakış	02-05-12
212 GÖNÜL DOSTLARI	Josef KOHEN	Masonik Mizah	21-03-12
	Remzi SANVER	Dünyada ve Türkiyede Masonluk	04-04-12
	Mehmet ÖMÜR	Mutluluk	18-04-12
	Abut KEBUDİ	Ortaçağ Öncesi Masonluk	02-05-12
214 KARDELEN	Ahmet ASLANBFK	Kardeşlerim Beni Öyle Tanırlar	08-03-12
	Hitay GÜNER	Mabet	05-04-12
	Can KAPYALI	Masonluk – Dramatik Gerilim Belgesel. Yeni Bir Kitap	03-05-12
215 SU	Rıfki KAHRAMANER	Masonluğu Anlamak	14-03-12
	Selim EKE, Atakan Mete AKMAN ve Mert MEYDANLI	Doğa Felsefesi (Thales, Pythagoras, Herakleitos)	28-03-12
	Hüseyin ORTAK, Can DEMİR, Erdal ÖZER	İnsan Felsefesi (Sofistler, Sokrates)	11-04-12
218 ATEŞ	Koray DARGA	Eğitimci Kardeşlerimizden Mustafa NECATİ Kardeş	09-03-12
	Haluk SANVER	Hiram Efsanesi	23-03-12
	Haluk SANVER	Evrensel Mabet	23-03-12
	Ömer KÖKER	Felsefenin İnanca Bakışı ve Masonluk	06-04-12
	Hasan ATAŞOĞLU	Tekris Töreni Üzerine	09-03-12
219 HÜR DUVARCILAR	Mustafa DOĞRUSOY	Masonluğumuz; Masonik Kavramlar	23-03-12
	Abdülkadir DAYIOĞLU	Zeytin Ağacı ve Masonluk	06-04-12
	Cevad GÜRER	Hasenat Konusunda Bir Söyleşi	04-05-12
	Emin AYABAKAN	Masonlukta Teklif, Tahkikat ve Kefalet	09-03-12
PERA GEÇİCİ LOCA	Gürol DURUKAN	Tüzüklerdeki Değişiklikler ve Getirdikleri	23-03-12
	Bahatiin AKBAĞ	Üstat Derecesi Vasıfları, Görev ve Sorumlulukları	06-04-12
	Halit YILDIRIM	Kendini Bil	20-04-12
	Ömer KÖKER	Bir Yıkımın Anatomisi	16-03-12
	Tunç TİMURKAN	Masonlukta Seçimler	30-03-12
EUCLİDES GEÇİCİ LOCA	Remzi SANVER	Dünyada ve Türkiyede Masonluğa Bakış	13-04-12
	Celil LAYIKTEZ	Royal Arch	27-04-12
	Şeref EREN, Tüm Loca Kardeşleri	Köy Enstitüleri ve Masonluk	09-03-12
ERGUVAN GEÇİCİ LOCASI	Ozan AYDIN	Mabet'te Masonik Etiket	23-03-12
	Murat AKATAY	Kardeş Sofrasında Masonik Etiket	23-03-12
	Hakan BOYSAN	Çırac Mason Selamı	20-04-12
	Ahmet MADENCİ	Kalfa Derecesi Çalışma Tablosu	20-04-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
NEDRET GEÇİCİ LOCASI	Osman TANERİ, Haluk ARI, Can EGÉ	Çırac Derecesinin Sembolizması	10-03-12
	Ahmet HAN	Postmodernizm, Demokrasi ve Masonluk Üzerine Çeşitlemeler	24-03-12
	Ergun ZOĞA	Kişilik Kavramı Açısından Masonik Kişiliğin Geliştirilmesinin Gereği ve Önemi	21-04-12
	Kaan ÖKTEN	Corpus Hermeticum	05-05-12
REFORM GEÇİCİ LOCASI	Eren ERBABACAN	Mısır Ezoterizminden Masonluğa	16-03-12
	Kerem DOKSAT	Ezoterizm	30-03-12
	Yüksel KAZMİRCİ	Ezoterik Öğretinin Doğuşuna Ait Bir Efsane ve Mürşit	13-04-12
EVRENSEL GEÇİCİ LOCASI	Mustafa UÇUR, Süreyya SEZGİN	Mısır Ezoterizmi	27-04-12
	Tevfik ORBEY	Başlarken	20-04-12
	Yüksel KAZMİRCİ	Ezoterik Öğretinin Doğuşuna Ait Bir Efsane ve Mürşit	04-05-12
ANKARA			
05 UYANIŞ	Yüksel KAZMİRCİ	Ezoterik Öğretinin Doğuşu Hakkında Bir Efsane ve Mürşit	30-03-12
10 DOĞUŞ	Okan İŞİN	Her Şeyi Gören Göz Sembolizması	20-04-12
	Şevki BAYVAS	Masonlukta Semavi Dinlerin Ayak İzleri	13-03-12
	Giray SÜZEN	Mesleğimizde Temessül ve Temsil Etmek	27-03-12
	Özgür MERMERCİ	Yazılı Olmayan Kurallar	10-04-12
12 YÜKSELİŞ	Ali Fuat TEK	Ulusal Bağımsızlık Yolunda Bir Kent: Ankara	24-04-12
	Çetin İMİR	Ahilik	15-03-12
	Seyhan ÇENETOĞLU	Masonluk, İyi İnsanı Daha İyi Bir İnsan Yapar mı?	05-04-12
14 İNANIŞ	Sabit AÇAOĞLU	Rehberlik	13-03-12
	Bingür SÖNMEZ	Sarıkamış	26-03-12
15 BİLGİ	Tolga SUYOLCU,	Akıl ve Hikmet Bize Kendimizi Tanıtın	07-03-12
	Mithat KARAKELLE		
	Ergin BOZKURT	Üstat Derecesinin Düşündürdükleri	21-03-12
21 BARIŞ	Memduh MAZMANCI	Yolda Olmak, Sembolde Yaşamak	18-04-12
	Levent NEHİR	Mesleğimiz ve Deniz	05-03-12
	Serdar GÜNAYDIN	Kök Hücre ve Etik	19-03-12
	Sinan TOPGÜL	Prag Mezarlığındaki Toplantı ve Sion Liderlerinin Protokolleri	02-04-12
22 DİKMEN	Samim KALAYCIOĞLU	Barişi Savunmanın Bedeli	16-04-12
	Medeni SOYSAL	Çanak kale Geçilmez, Dileriz Öyle Olsun	15-03-12
27 YILDIZ	Sabri BAŞ	Zamanı Yönetmek	05-04-12
	Aykut ÇINAROĞLU	Üzerinde Yaşadığımız Topraklar Anadolu	22-03-12
	Ethem ATINÇ	Cizvitler	12-04-12
36 ÇANKAYA	Onur ARSAL	Tabloda, Eşikte Duran Şaşkın: İnsan	26-04-12
	Ö. F. GÜNEL, C. AYVALI, T. YILMAZ, B. BİÇER, C. CANOĞLU	Fransız İhtilali ve Masonluk	09-03-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
38 ARAYIŞ	Mustafa ÇAKIR	Ezoterizm ve Locanın Açılışının Ezoterik Anlamı	20-03-12
39 ÜÇGÜL	Emre Ege SMEKAL	Haymatlos	14-03-12
	Ersan ÖZTUNA	Adam Weishaupt'un İlluminati'sinden	25-04-12
45 AHİLER	Bülent YILMAZER	Çanakkale Savaşının Bilinmeyen Yönleri	08-03-12
	Cevad GÜNER	Büyük Localar Arası İlişkiler	12-04-12
46 ÇAĞ	Bülent KÖSE	Ömer Hayyam	19-03-12
	Berk YÜKSEL	Kendini Bilme Yolculuğu (Masonun Yolculuğu) Kahramanın Yolculuğu	02-04-12
	Tankut ÜNAL	Kutsal Kitap "Kuran" ve Çırac Derecesi "Ritüeldeki Allegoriler"	16-04-12
50 GÖNÜL MİMARLARI	Hanri BENAZUS	Çanakkale	20-03-12
	Öge ÇINBAY	G Harfi	17-03-12
51 EŞİTLİK	Nadir ELİBOL	Korkma Ümit Et	13-03-12
	Berkin SALANCI	Ritüelimizdeki Bir Söylem "Ulu Yaradan'a İnanmayan..."	27-03-12
	Hasan YILMAZ	İnisiyasyon	10-04-12
	Teoman GÜNGÖR	Üç Yolculuk	24-04-12
56 ANKARA	Levent AYDOĞAN	Öğle Güneşi Üzerimizdedir	16-03-12
	Volkan ERKAL	Hakikat Severlik	06-04-12
	Muzaffer OFLAZ	Kendi Kendini Yüceltmeye Çalışmak	20-04-12
59 YUNUS EMRE	Hanri BENAZUS	Yunus Emre	12-03-12
63 İLKE	Cenk ATMACA	Dönemeçli Merdiven	09-03-12
	Hıfzı GÜNAY	Saat Kuleleri	23-03-12
64 ATANUR	Halit YILDIRIM	Doğmalar ve Hür Düşünce	05-03-12
	M. Ali KÖSTEM, Yaman FURTUN, Özcan KAMIŞLI, Tansu GÜLSOY, Cem KARAVELİOĞLU	Landmarklar ve Yazılı Olmayan Kurallarımız	19-03-12
	Okan IŞIN	Uğur, Uğursuzluk ve Nazara Hür Masonluğun Yaklaşımı	02-04-12
66 ÇUKUROVA	Cüneyt İNANÇ	Anadolu İslamı	13-03-12
	Mehmet BİLGİN	Doğu Felsefesi	27-03-12
	İlhan ERKAN	Washington Anıları	10-04-12
	Mehmet BİLGİN	Doğu Felsefesi II	24-04-12
69 ERDEM	Mehmet BEKAR	Tüzüklerimizdeki Değişmeler	06-03-12
	Ateş AKYÜZ	Kalfalık Yolunda İlerlemek	20-03-12
	Remzi SANVER	Muntazam Masonluk ve Landmarklar	03-04-12
	Kılıçaslan TÖZÜM	Kardeşlik Sofrası ile İlgili Masonik Kurallar	17-03-12
70 DENGE	Güneri IRMAK, A. Cevdet YALÇINER, Sinan KORKAN, Sedat YERLİ, Özkan ÖZKEÇECİ,	Masonik Portreler: Ayhan Işık	27-03-12
	Müfit GÜLGEÇ	Masonik Portreler: John Steinbeck	10-04-12
73 DOĞAN GÜNEŞ	N. Akın ERTAN	Lir ve Masonik Müzik	26-03-12
	Gazanfer CAN	Özgürlük - Geçmiş ile Kurulan Bağ	09-04-12
76 TOLERANS	Baran BUDAK	Yılan Neden Tıp Sembolüdür	14-03-12
	Engin ŞENTÜRK	Hiram Abif	28-03-12
79 KUTUP YILDIZI	Fahri GÜLAY	Pisagor	15-03-12
	Haluk ALAGÖL	Masonluğun Temel İlkeleri	29-03-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
83 ÜÇNÜR	Sinan SOMER	Masonik Ayasofya	26-03-12
88 BAŞKENT	Gürkan ÖZEN	Nevruz "Yeni Gün"	19-03-12
	Okan İŞİN	Hikmet ya da Bilgelik Nedir?	30-04-12
91 GÖKKUŞAĞI	Mehmet TEMREN	Okumak, Bilmek, Olmak	02-03-12
	Cengiz GÜLEÇ	Spinoza'ya Göre Bilinç ve Varlık	06-04-12
	Cenk PALA	Kalfa Derecesi Sembolizması ve Felsefesi	20-04-12
101 HOŞGÖRÜ	Füruzan ÖZKAN	Çırak Derecesi Tablosundaki Diğer Semboller	21-03-12
103 ANTALYA	İlhan ERKAN	Washington'dan Masonluk İzlenimler	01-03-12
	Aras ŞENVAR	Doğru Yaşam Sanatı	05-04-12
	Selçuk AKILTOPU	Hayatımızdaki Paradokslar	19-04-12
104 EKİN	Erol ALPAY	Masonluğun Yazılı Olmayan Kuralları	06-03-12
	Oktay ERGİN	II. Derecenin Felsefesi	20-03-12
	Erol TUGA	Mutluluğun Serüveni	03-04-12
	Sedat BOYACIOĞLU	Obediyans, Juridiksiyon ve Rit Ne Anlama Gelir?	17-04-12
109 YÖRÜNGE	U. Kemal GÜLSOY	Bir Defa Denedik mi?	27-03-12
	Serhan BAYTUR	Mabet Çalışmalarına Devam	24-04-12
110 PERGEL	Orhan DALBAZ	Felsefenin Işığında Kendini Bulmak	20-03-12
	Rusuhi ECEVİTOĞLU	Masonik Etiket	17-03-12
114 UYUM	Erdem EVREN, Cengiz ÜLGER, Hakan AYÇENK	8 Mart Kadınlar Günü ve Kadın Hakları	08-03-12
	Ömer ÜNVER, Cenap EMRE, Aydın ÇATAN	Dünya Su Günü - Hes Politikaları	22-03-12
	Yavuz M. KONTAŞ, Erhan ASTARCI, I. Melih NURHAN	Sağlık Haftası "BM Sistemi, Dünya Sağlık Örgütü"	12-04-12
117 GÜNEY YILDIZI	Hidayet GÖK	Gönye ve Pergelin Anlamı	08-03-12
	Cüneyt İNANÇ	Anadolu İslamı	22-03-12
	Ahmet ŞENKUT	Eski Yükümlülükler	12-04-12
	İşık OLCAY	Nietzsche Diye Biri	26-04-12
122 AND	Mahmut Can YAĞMURDUR	Emin Olmak	07-03-12
	Nadir ELİBOL	İlk Ceza	04-04-12
	Okan İŞİN	Yeminlerimiz, Yükümlülüklerimiz ve Bilmediklerimiz	18-04-12
126 ESKİŞEHİR	Raif EŞKİNAT	Çırak Derece'sinde Çalışma Tablosu	26-03-12
	Murat SÜMER	Çırak Derecesi Avadanlıkları	09-04-12
	Burak KAPTAN	Hür Masonlukta Kalfa Derecesi Tablosu ve Öğretisi	19-04-12
128 ÇINAR	Ahmet HAGUR	Geçmişe Mazi	15-03-12
	Mehmet BEKAR	Yeni Tüzüklerimiz	29-03-12
	Taylan KARABEY	Bana İlginç Gelenler	19-04-12
130 EVRİM	Önder YEĞEN	Nereye Gidiyoruz	19-03-12
	Orhan ÜNSAL	Yaşamı ve Şiirleriyle Aşık Veysel	02-04-12
137 PUSULA	Alp CAN	Mozart ve Requiem	07-03-12
	Osman DALAMAN	Masonluğun Kendine Özgü Bir Nuru Yoktur	21-03-12
	Önder KEFOĞLU	Çıraklar Neden Kuzeydoğuda Oturur?	04-04-12
	Arda KEFOĞLU	Kalfalar Neden Güneydoğuda Oturur?	04-04-12
	Haluk TUNA	Kendini Aşabilmek	18-04-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
140 ODAK	Hanri BENAZUS	Kendini Tanımak ve Önce İnsan Olmak	15-03-12
	Türev BERKİ	Bir Dehayı Anlamak Mozart Üzerine Çeşitlemeler	29-03-12
	Erkan ÇAKAN	Bir Mason'a Yakışacak Davranışlar	05-04-12
152 DEFNE	Aykut ÇINAROĞLU	Üzerinde Yaşadığımız Anadolu	19-04-12
	Eftal CERİTOĞLU	Aynanın Hikmeti	21-03-12
	Burak GÖĞÜŞ, Metin ARSAKAY, Volkan ARPACI, Can A. İLHAN	Bir Kitap "Alev Alatlı, Schrödinger'in Kedi'si"	04-04-12
153 BİLİM	Esat KARAÖZ	Kendini Bilmek	18-04-12
	Ural ADA	Hamtaşın Seçimi ve Önemi	14-03-12
	Metin SOMUNCU	1948'den Bugüne Masonluğun Türk Coğrafyasındaki Öyküsü	28-03-12
154 ÖZGÜRLÜK	Hüseyin İLHAN	Masonik İlkeler	11-04-12
	Ahmet ÖZKALKAN	Masonluğun Türk Coğrafyasındaki 1935'e Kadar Öyküsü	25-04-12
	Erkan YÜCEL	Tüzüklerdeki Değişiklikler ve Eleştirel Bir Yaklaşım	07-03-11
158 MOZAIK	Cavit DEĞER	Nobel Almış Masonlar	13-03-12
	Bülent YILMAZER	Çanakkale Savaşının Bilinmeyen Yönleri	24-04-12
	Turgay SAÇDIÇ, Ali Ulvi SÖZKESEN, Tayyar POLAT, Turgut KANTARCI, Hasan GÜNEŞ, Burak AYAROĞLU	Dogma ve Hür Düşünce	09-03-12
159 GÜNEŞ	Ali KAŞ	Platon ve Masonluk	13-04-12
	Nehri ŞENİZ	Kalfa Derecesinde Atacağımız Adımlar	27-04-12
	Sunay AKIN	Bakmak ile Görmek	09-03-12
162 ÇAĞRI	Mustafa ÇAKIR	Loca Açılışının Ezoterik Yorumu	22-03-12
	Erol İŞİN	Müzik, Ezoterizm ve Masonluk	12-04-12
	Mazhar SOYKAM	İslamda Ezoterizm	26-04-12
165 HITİT GÜNEŞİ	Güneri ÜNAL	Yeni Localar Tüzüğü Hakkında Bilgilendirmem	13-03-12
	Süleyman SON	Fizik mi, Felsefe mi?	27-03-12
	Şahin YENİŞEHİRLİOĞLU	3 İstiare	10-04-12
166 BİRLİK	İlhan YALÇIN	Yeni Tüzüklerimizin Getirdikleri	12-03-12
	Mehmet TEMREN	Okumak Bilmek Olmak	09-04-12
170 ŞAFAK	Ali GÜRSEL	Ezoterik Sistemlerde İnisiyasyon	20-03-12
	Haluk SAĞDAŞ	Eski Hint ve Sümerde Ezoterik Sistemler	03-04-12
	Ahmet METAN	Değişen Tüzüklerimiz	03-04-12
183 SİMURG	Berk YÜKSEL	Eski Mısır'da İnanç, Hermetizm ve Hermetik Tekris	17-03-12
	Ali Fuat TEK	Süleyman Mabedi	12-04-12
	Ersel DÜZGÜN	Aydınlanma ve Hür Düşünce Üzerine	26-04-12
183 SİMURG	Güven MUMCU	Dogma, Hür Düşünce ve Masonluk	08-03-12
	A. Şükrü TANER	Alain de Botton ile Güteryüzlü Felsefe	22-03-12
	Ünsal YAVUZ	İç ve Dış Sorunlar Sarmalında Türkiye	12-04-12
	Şahin YENİŞEHİRLİOĞLU	Hz. İsa ve Karl Marx	26-04-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
191 SEDİR AĞACI	Latif KURT	Biyolojik Zenginliğimiz	09-03-12
	Sinan SOMER	Masonik Ayasofya	23-03-12
	Ercüment ÖKTEM	İçimizdeki Sevginin Kaynağı Hakkında Bir Deneme	13-04-12
193 BİRİKİM	Ender KEFOĞLU	Masonluk	27-04-12
	Barkın GÜRCAN	Endülüsün İşığı	19-03-12
194 AYDINLIK	Sedat ADEMOĞLU	Tapınak Şövalyeleri	16-04-12
	Ali Abbas SATIR	Ahmet Yesevi ve Yesevilik	14-03-12
195 KAYNAK	M. Erkan ÖCAL	Nutuk	28-03-12
	Kaya SALTIK	Rosslyn Şapeli	11-04-12
	Çetin İmir	Ahilik Kültürü	25-04-12
	Aykut GÖKSEL	Tasavvuf ve Sufilik	28-03-12
196 SAÇDUYU	Tarkan ÖZÇETİN	Yesevilik	11-04-12
	Cem Udum	Ahilik	25-04-12
203 ÖNDER	Zafer YEÇENOĞLU	Modernizm ve Postmodernizm	26-03-12
206 YÖNTEM	Güngör ÖCAL	Masonluk ve Felsefe İlişkisi	08-03-12
	Aclan BÜYÜKTÜRKOĞLU	Güzellik	22-03-12
	Namık DOĞANCIOĞLU	Şeytan ve Şeytan Sembolizması	12-04-12
216 ADANA	Bülent ÖZEN	Fikir Hürriyeti (Düşünce Özgürlüğü)	26-04-12
	Murat KUTAY, Yakup SARICAN	İnsanın Evrimi: Homo Erectus'tan Homo Sapiens'e	30-03-12
217 SÜMER	Tarık ÖZTÜRK, Çetin DEĞER	İlkel Toplumlar	06-04-12
	Mete GÜRLER	Anaerkil ve Ataerkil Toplum	20-04-12
DORLION	Mete GÜRLER	Behiç Bey	02-04-12
	Mete GÜRLER	Masonluk'ta Tekamülün Sırrı	16-04-12
GEÇİCİ LOCASI	Vecdi UZUN	Değişim Rüzgarı	15-03-12
	Ata Fevzi TUVAY	Masonluk Nedir?	19-04-12
MERSİN	Mete GÜRLER	Behiç Bey	05-03-12
	Nadir ELİBOL	Tutkularını Yenebilen Bir Kimsenin Eline Kuvvet Geçmesinden Korkmamalıyız	19-03-12
	Tevfik Fikret UÇAR	Taş Konuşursa	02-04-12
GEÇİCİ LOCASI	Tuncer TAŞKIN	Simgesel Düşünce İşığında	16-04-12
	Mete GÜRLER	Dorlion L.'si Sembolü	
EKİNOKS	Hakan PALAMUT	Hakikatı Aramak	21-03-12
	Uğur ÇİLINGİROĞLU,	Masallar ve Semboller	04-04-12
GEÇİCİ LOCASI	Namdar ULUŞAHİN,	Ütopya	18-04-12
	Erim KİREMİTÇİ	Ekinoks'un Masonik Yorumu	21-03-12
	Sunay DEMİRCAN	Masonluk Neden İnisiasyonla Başlar, Neden İnisiasyonla Devam Eder?	04-04-12

İZMİR

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
04 İZMİR	Yalvaç AYSU	Spekülatif Masonluk	15-03-12
	Erol TÜZGEL	Masonlukta Alegori ve Semboller	29-03-12
013 NUR	Tahir SANDIKÇIOĞLU	Mason ve Entelektüel	20-03-12
	Fikret KASAPOĞLU	Temel İnsan Haklarının Masonik Düşünce İçerisindeki Yeri	17-04-12
016 PROMETHEE	San KAYA	Voltaire ve İyimserlik	14-03-12
	Yavuz Selim AĞAOĞLU	Kendine Giden Adam- Çırac Derecesi Felsefesi -	28-03-12
	Hasan BANGUOĞLU	Ham Taş	25-04-12
026 ÜMİT	Berkhan SAVAŞÇIN	Mason Olmak İçin Bir Yolculuk: Tekris	06-03-12
	Yavuz Selim AĞAOĞLU	Bu Bir Çırac Dokunuşudur	20-03-12
	'im Mason musunuz ?	17-04-12
042 EPHEBUS	Atilla ÇİLENGİROĞLU	Masonluğun Orijini ve Tarihi	05-03-12
	Salim ARSLANALP	Şöhret ve Sorumluluk	02-04-12
	David ENRIQUEZ	Ölçülülük, Metanet ve İhtiyat	30-04-12
047 EYLEM	Hasan ATLI	Eylem Muhterem Locasının Dünü, Bugünü, Yarını	19-03-12
	Polat SOYER	Demokrasinin Felsefi Temelleri	02-04-12
061 MANISA	Fırat VAR	Manisa Muhterem Loca'sının Kurucuları ve Kuruluş Anıları	14-03-12
	Bülent OMAV	Mimarlık ve Masonluk	28-03-12
	Ümit AKUZMAN	Ölmeden Ölmek	11-04-12
	Figen KUTER	Amerika'daki Masonik Binalara Bir Gezinti	25-04-12
065 EGE	Hakan ERSÖZ	Masonluk ve Sinema	08-03-12
	Şeyda ÇETİN	G Harfini Biliyor muyum?	22-03-12
071 IŞIN	Fahrettin ŞENGEL	Masonik Açıdan İnsan ve Tabiat İlişkileri	05-03-12
072 BAŞARI	Halis PÜSKÜLCÜ	Hermes ve Eski Mısır	09-04-12
078 ÜÇSÜTUN	Erol AKI	Masonluk Bir Ahlak ve Fazilet Mesleğidir	15-03-12
	Ümit YOKET	Hür ve Kabul Edilmiş Mason	29-03-12
	Onur ÖZSAN	Üçsütun Muhterem Loca'sının Kuruluşu	12-04-12
082 KARŞIYAKA	Ceyhan OLTEK	Düşüncenin ve Kavramanın Diyalektiği	02-04-12
	Duysal ÖZUNAN	Dünyadaki Gelişmeler ve Ülkemize Yansımaları	16-04-12
097 BODRUM	Aydın NALBANTOĞLU	Doğudan Esintiler Adlı Konuşmacılar Serisinden Teklif Ediyoruz da !	08-03-12
	İskender IŞIK	Masonik Yaşamlar Adlı Sunumlar Serisinden Mark Twain	08-03-12
	Yavuz Selim AĞAOĞLU	Popüler Kültür ve Masonluk	12-04-12
	Ünal GÖKTUNCA	Doğudan Esintiler: Loca İçİ Davranışlar	26-04-12
099 KORDON	Murat ZUNGUUR	Zaman	15-03-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
148 AGORA	Okan İŞİN	Hür Masonluk Kardeşlik Duygu ve Düşüncelerini GeliŐtirme Yolu ile Hakikate UlaŐma Sanatıdır	12-04-12
102 DOĞA	Hüseyin Dilek AKARLI	KardeŐlerle Masonik Bir Sohbet	27-03-12
	Ali ERDENİZ	Tekamül	24-04-12
105 İAN	Yüksel KAZMİRCI	Ezoterizm Niçin Masonik Öğretinin Temel TaŐıdır	06-03-12
115 ŞAKUL	Kasım ERCAN	Yaşam ve Ölüm	12-03-12
	Yaman GÜRKAYNAK	Vicdan Özgürlüğü	26-03-12
	Toygar YAVUZCAN	Adalet	09-04-12
134 MARMARİS	Taner UYSAL	Himalayalar ve Nepal Gezisi	05-04-12
	Ünsal YAVUZ	Türkiye'de Parlamenter Demokrasi ve Cünümüz	19-04-12
138 NOKTA	Ahmet ÖNEN	EŞitlik	09-04-12
142 İMBAT	Namık ÖNMUŐ	İzmir 'in Renkleri	13-03-12
	İbrahim İZMIT	İzmir ve Masonluk	27-03-12
	Levent DORUK	Ölmek Ölümün Ötesine Geçmek	10-04-12
	Müjdat KAYA	Dan Brown Kayıp Sembol, Masonik Sırların Güncelliği	24-04-12
145 NİRENĐI	Tacettin ÜRKMEN	Kardeşlik	08-03-12
	Türkhan SLEM	Ruhun Ölümsüzlüğü	05-04-12
	Nedim ÇAKIR	Tarih Yazan Bir Miz: Labirentimdeki General	19-04-12
148 AGORA	Sinan GÜLER	Adaleti Arayan İnsan	15-03-12
	Yılmaz COŞKUN	Halikarnaslı Bir Balıkçı	29-03-12
	Levent ÜSTÜN	İnanç ve Bilim	26-04-12
149 İŞIK	Tanil ADALI	Aydınlanma	09-04-12
164 FETHİYE	Arif Hikmet KOZAN	Disiplin	13-03-12
	İŞık OLCAY	Nietzsche Diye Biri	12-04-12
	Hayati SEVGEN	Masonluk	24-04-12
171 TERAZI	Mahmut DOĞAN	Etkin Zaman Yönetimi	22-03-12
	Tamer PAKBEN	İskenderiye Okulu	05-04-12
	Hakan KILAVUZ	Dumuzi'den Horus'a Mitolojik Tanrı Geleneği	19-04-12
172 ÇEŐME	Mustafa BESİMZADE	Operatif Masonluktan Spekülatif Masonluğa	16-03-12
	Ergin ALGİM	40 Yılın Anıları	06-04-12
	Zeki ÖZİDAL	Üstalık Ruhü	27-04-12
176 SENTEZ	Ömer AKYÜZ	Beethoven'ın 3. Senfonisinin Müzikli Yorumu	27-03-12
	Tola BECER	California'da Masonluk	10-04-12
182 ZUHAL	Haldun ARSLAN	Evren	15-03-12
	Kadir AKGÜNGÖR	Düşünce Evrimimizdeki İki Basamak	29-03-12
	Ömer KÖKER	Değişen Tüzüklerimiz ve Büyük Locamızın Hukuki Yapısı	12-04-12

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
192 HERMES	Albert ENDER	Hermes Sırları (Teatral, Grsel Sunum)	19-03-12
	Sinan GMŐLGİL	Hermes Sırları (Teatral, Grsel Sunum)	19-03-12
	Serkan ÖZKÖK	Hermes Sırları (Teatral, Grsel Sunum)	19-03-12
	Deha GELEGEN	Hermes Sırları (Teatral, Grsel Sunum)	19-03-12
198 PAMUKKALE	Hamdi ÖZDEMİR	nlk Takmaya Layık Olmak	05-03-12
	Erdğan BAYDAR	Masonik Davranışlar	02-04-12
205 HERODOT	S.Grhan GİDER	Ahilik ve Masonluk	19-04-12
213 DOKUZEYLÜL	Hsn İLERİ	Masonluk Nedir, Ne Değildir ve Sevginin Gizemi	13-03-12
	Levent UŐKAY	Masonlukta Hitabet	24-04-12
220 OKYANUS	Nuri ERÇETİN	ırak Derecesi Ritüelinin Düşündürdükleri	06-03-12
	Bülent AKKAN	Kalfa Derecesi Ritüeli	20-03-12
	Yavuz Selim AAOğLU	stad Derecesi alıŐma Tablosunun Tarihsel Gelişimi	03-04-12
	Erol TZGEL	Masonlukta Alegori ve Semboller	17-04-12

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	LOCA	İNTİKAL TARİHİ
Erol SAKICI	BAŞARI	29-10-11
Mustafa KASACI	DOĞUŞ	19-01-12
Asım KOMAN	PROMETHEE	14-02-12
Rahman Nahit KARTAL	KÖŞETAŞI	16-02-12
Orhan GÜCÜYENER	ÜLKÜM	17-02-12
Güres ÇARKOĞLU	KARŞIYAKA	24-02-12
Mustafa BALIKÇIOĞLU	GÖNÜL MİMARLARI	25-02-12
Faruk EBUBEKİR	DELTA	05-03-12
Mehmet ESEN	UYANIŞ	06-03-12
Emil ADA	SADAKAT	13-03-12
Fadıl ALTOP	SEVENLER	21-03-12
Metin ERTÜRK	ÜLKE	22-03-12
Atilla YILDIZ	ÇINAR	24-03-12
Hamit SÖZER	İDEAL	27-03-12
Enver BİLGE	SEDİR AĞACI	30-03-12
İbrahim Hamit ATAÇ	LİBERTAS	10-04-12
Suat AYDAR	KUŞADASI	13-04-12
Necdet ERGÜNEY	ŞAKUL	17-04-12
Bülent ARPACIOĞLU	ODAK	20-04-12
Övünç PAMİR	FETHİYE	21-04-12
Şahap KOCATOPÇU	SEVGİ	25-04-12

HİÇBİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

Eb. Maş.'a intikal eden Kardeşlerimize Ev.:’in Ul.: Mi.:’ndan sonsuz mağfiret kederli ailelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.

MİMAR SİNAN DERGİSİ YAZI KABULÜ

ve YAYIN KURALLARI

Yazının Kabulü:

Mimar Sinan Dergisi Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği'nin üç ayda bir yayımlanan akademik nitelikteki yayın organıdır ve 10 Ekim 1966 tarihinden beri yayımlanmaktadır. Dergide, Masonlukla ilgili özgün araştırma, makale ve çeviriler yayımlanır.

Mimar Sinan Dergisi iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, hakemler tarafından değerlendirilen ve yayımlanması uygun görülen özgün araştırma yazılarına, ikinci bölümde de dergi alanı kapsamındaki konulara özgü yorum makalelerine yer verilmektedir.

Yazarlar, makalenin özgün bir yazı olduğunu, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmadığını ve makalenin değerlendirme süreci içerisinde başka bir yerde yayımlanmayacağını kabul etmelidirler.

Yazılardaki bilgilerin ile kaynakların doğruluğundan tümüyle yazarlar sorumludur. Dergide yayımlanan yazılar, yazarların şahsi görüşlerini ifade eder ve sorumluluğu tamamen kendilerine aittir. Bu yazıların Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın veya başka bir Masonik biriminin resmi görüşlerini veya fikirlerini temsil ettiği iddia edilemez.

Yayın Kuralları

Hakemli bölüm için gönderilen yazılar 30 sayfayı, kişisel yorum makaleleri ise 15 sayfayı aşmamalıdır. Araştırma yazıları ve makalelerin Türk Dil Kurumu yazım kurallarına uygunluğu şart olup, bir sözcüğün yazımında tereddüt olduğu takdirde Ana Yazım Kılavuzu'na (Ömer Asım Aksoy, Adam Yayınları) başvurulacaktır. Kısaltma kullanmak gerekiyorsa, Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının kısaltma dizini geçerli olacaktır.

Yazılar elektronik ortamda verilmeli, yazar/yazarların iletişim bilgileri belirtilmeli, konferans üslubunda olmamalıdır. Özgün araştırmaların dayandırıldığı belgelerden alıntılar sarih bir biçimde, dip not veya son not olarak belirtilmelidir.

Makalenin ilk sayfasında makalenin adı, özeti ve anahtar sözcükler (Türkçe ve İngilizce) yer almalıdır. Ayrıca yazının Türkçe ve mümkünse İngiliz-

ce kısa bir özeti (özet – abstract) ile yazı başlığının İngilizcesi bulunmalı ve faydalanılan kaynaklar belirtilmelidir. İnternet'ten alınan kaynakların doğruluğu mutlaka tahkik edilmelidir.

Yazıda resim veya şekil kullanılmışsa; bunlar yazının içindeki yerine konulduğu gibi, ayrı birer dosya olarak da verilmeli, resimler basılabilecek kalitede (en az 300 dpi) olmalıdır.

Çeviri yazılarda; yazarın ve çevirenin adı ile birlikte orijinal yazının nerede ve hangi tarihte yayınlandığı belirtilmelidir. Ayrıca müellifin onayı alınmış olmalı veya çeviri yazının telif hakkı sorun olmamalıdır.

Gönderilen yazılar Yayın Kurulunun onayından geçtikten sonra yayınlanır. Yayınlanmayan yazılar için geleneğimiz uyarınca herhangi bir gerekçe gösterilmez. Yayın Kurulu gerekli gördüğü durumlarda metinde editoryal düzeltmeler yapabilir. Gönderilen veya yayınlanan yazılar için herhangi bir ücret ödenmez, yazı yayınlandığı takdirde bütün telif hakları Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği'nin olur.

Yazarlar yazılarını, Yayın Kuruluna teslim ettiklerinde bu şartları kabul etmiş sayılırlar.

Yazılarınızı, her türlü istek, soru, şikayet ve önerilerinizi aşağıdaki yazışma ya da e-posta adresine gönderebilirsiniz.

YAZISMA ADRESİ:

MİMAR SINAN DERGİSİ YAYIN KURULU:

BÜYÜK SEKRETERLİK

Nuruziya Sokak, No. 9, 34430 Beyoğlu - İstanbul

e-posta : mimarsinandergisi@gmail.com

MİMAR SİNAN

Bulletin of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

ISSN 1301-2762

CONTENTS

6. Message from the Grand Master.....M. Remzi SANVER
8. General Assembly No: 9/21, January 9, 1955..... Erdal TÜRKER
19. The Lodge Building at Karşıyaka, İzmirErgin KOPARAN
28. The Ottoman Grand Orient: Freemasonry, Nationalism and
Revolution in the Late Ottoman EmpirePeter MENTZEL
Translated by: Ali VERBAS
42. Ottoman Liberty Committee and Freemasonry.....Ozan ARSLAN
Çınar ÖZEN
59. From Operative to Speculative Masonry Mustafa BESİMZADE
73. Conscience and Virtue Türkhan SLEM
85. Freemasonry on Air.....*Translated and edited by: Can KAPYALI*
92. News From The Lodges Mimar SİNAN
110. Obituaries Mimar SİNAN

Address : 9, Nuruziya Sokağı – Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 2012

NO : 155

